

internationaal **Lied**
Festival zeist
16
25 **mei 2025**

toekomstmuziek

pro
gram
ma

De beste zangers

vr 13 jun (extra concert!) **Claron McFadden: NINA**

Spotlight-artiest en sopraan Claron McFadden kruipt in de huid van de Amerikaanse singer-songwriter, pianist en activist Nina Simone. 'Ik laat haar door mij spreken', zegt McFadden. 'Haar manier van zingen en bewegen heb ik minutieus bestudeerd. Denk aan een soort seance, je ziet mij, hoort mij, maar ook Nina Simone...'

zo 28 sep **Geliefde opera-aria's van Rossini, Donizetti en Verdi**

De Chinese tenor Jinxu Xiahou zingt zijn favoriete opera-aria's van onder anderen Rossini, Donizetti en Verdi. Het Antwerp Symphony Orchestra vult die aan met meeslepende ouvertures. Dat wordt een spetterend operafeest deze zondagochtend!

zo 12 okt **Schuberts mooiste liederen door bariton Michael Wilmering**

Michael Wilmering viel als liedzanger op het Internationaal Vocalisten Concours in de prijzen en zijn *Winterreise*-cd met Daan Boertien werd juichend ontvangen. Dat belooft wat, voor dit Schubert-recital.

di 28 okt **Konstantin Krimmel & Ammiel Bushakevitz: Balladen**

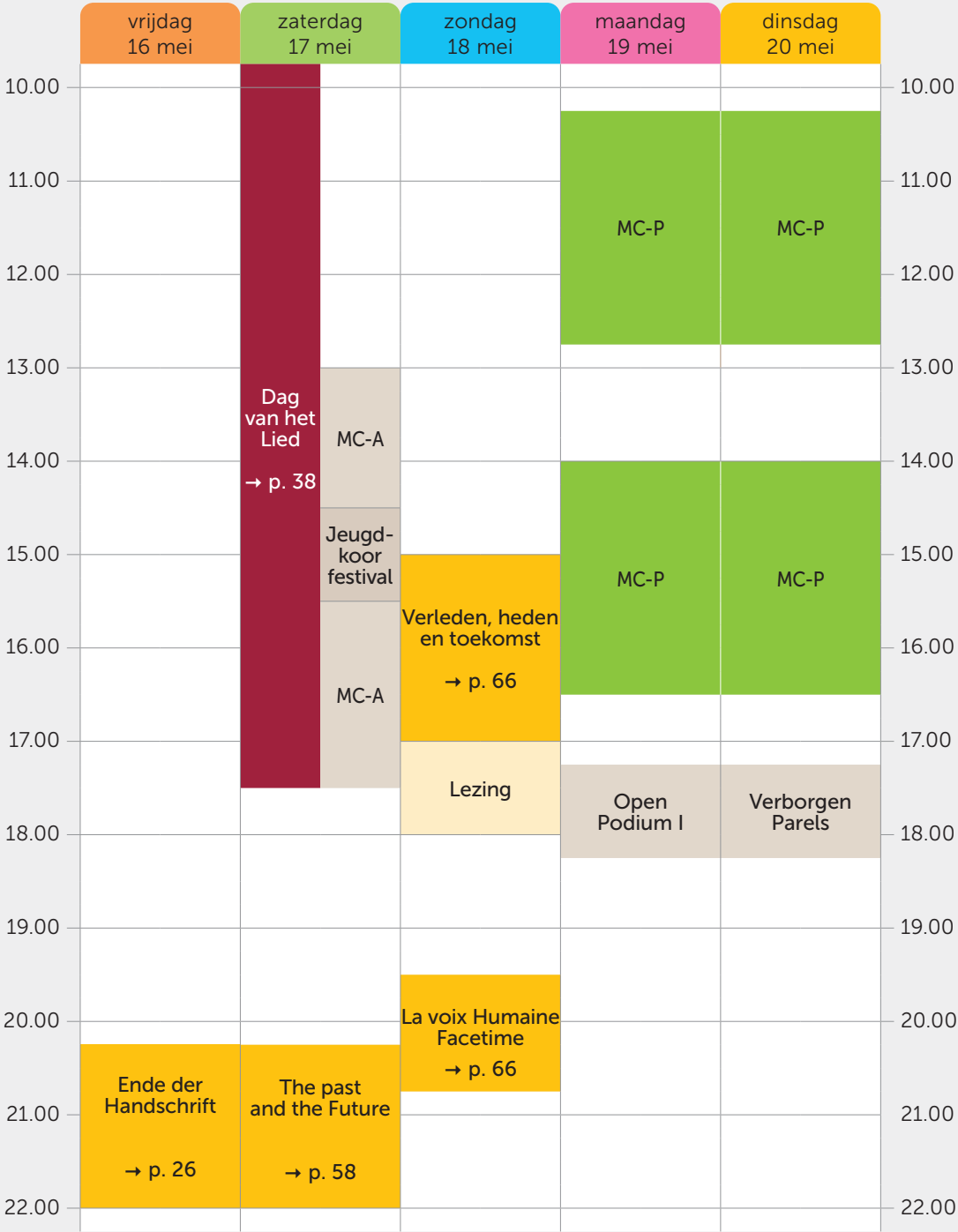
'Ik hou van verhalen vertellen', zegt bariton Konstantin Krimmel, volgens *Gramophone* een van de meeslependste liedvertolkers van dit moment. Samen met pianist Ammiel Bushakevitz brengt hij werken van Schubert, Loewe en Wolf.

Fotocredits: zie de desbetreffende concertpagina op concertgebouw.nl

- 4 **BLOKKENSHEMA**
- 6 **WELKOM**
- 8 FESTIVALTHEMA TOEKOMSTMUZIEK
- 10 **NEXT GENERATION**
- 14 **EDUCATIE EN PARTICIPATIE**
- 16 OPDRACHTCOMPOSITIE
WE ARE CHANGING
- 18 GOEDE REDENEN
OM **VRIEND TE WORDEN!**
- 20 DE **FESTIVALLOCATIE**
- 24 **VAN DAG TOT DAG VRIJDAG 16 MEI**
- 26 RECITAL **ENDE DER HANDSCHRIFT**
CHRISTOPH PRÉGARDIEN, TENOR
HANS EIJSACKERS, PIANO
- 37 **VAN DAG TOT DAG ZATERDAG 17 MEI**
- 38 **DAG VAN HET LIED**
- 58 RECITAL **THE PAST AND THE FUTURE**
JAMES NEWBY, BARITON
MALCOLM MARTINEAU, PIANO
- 65 **VAN DAG TOT DAG ZONDAG 18 MEI**
- 66 RECITAL **VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST**
KATHARINE DAIN, SOPRAAN,
SAM ARMSTRONG, PIANO,
LONNEKE VAN STRAALLEN, VIOOL,
LARS WOUTERS VAN DEN OUDENWEIJER, KLARINET,
ANASTASIA FERULEVA, CELLO
- 74 RECITAL **LA VOIX HUMAINE FACETIME**
EKATERINA LEVENTAL,
MEZZOSOPRAAN
- 79 **VAN DAG TOT DAG MAANDAG 19 MEI**
- 80 **VAN DAG TOT DAG DINSDAG 20 MEI**
- 81 **VAN DAG TOT DAG WOENSDAG 21 MEI**
- 82 **NEXT GENERATION YOUNG ARTIST PLATFORM**

- 85 **VAN DAG TOT DAG DONDERDAG 22 MEI**
- 86 RECITAL **SHOWCASES**
FLORIAN STÖRTZ, BARITON
MARK ROGERS, PIANO
- 90 **CLARA BARBIER SERRANO**, SOPRAAN
JOANNA KACPEREK, PIANO
- 97 **VAN DAG TOT DAG VRIJDAG 23 MEI**
- 98 RECITAL **WAT STILTE WIL**
HENK NEVEN, BAS-BARITON
HANS EIJSACKERS, PIANO
DANA KOPPEL, SOPRAAN
ELLES VENHUIZEN, SOPRAAN
JASPERINA VERHEIJ, MEZZOSOPRAAN
- 107 **VAN DAG TOT DAG ZATERDAG 24 MEI**
- 108 RECITAL **LOSING YOU**
FLEUR STRIJBOSS, SOPRAAN
BABETTE CRAENS, PIANO
- 112 RECITAL **ECHO'S EN DROMEN**
ELINE WELLE, MEZZOSOPRAAN
LAURENS DE MAN, PIANO
- 118 RECITAL **DAS KALTE UND DAS HEISSE HERZ**
LAURENCE KILSBY, TENOR
SUSAN MANOFF, PIANO
- 125 **VAN DAG TOT DAG ZONDAG 25 MEI**
- 126 BIOGRAFIEËN
- 146 DEELNEMERS MASTERCLASS
PROFESSIONALS
- 150 DEELNEMERS YOUNG ARTIST
PLATFORM
- 154 PRAKTISCHE INFORMATIE
- 156 INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL
ZEIST 2026
- 158 COLOFON /
COMITÉ VAN AANBEVELING
- 159 MET DANK AAN

BLOKKENSHEMA INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL ZEIST

- 4
- Recital

Lezing/Goed gesprek

Vrienden van het Lied

Next Generation / MC-P = masterclass voor professionals

Zelf Zingen / MC-A = masterclass voor amateurs

BLOKKENSHEMA INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL ZEIST

WELKOM

Van harte heet ik u welkom! Dompel u als bezoeker onder in de negende editie van Internationaal Lied Festival Zeist en dwaal tien dagen lang met ons over het festivalterrein. Of geef u over aan een overvloed aan heerlijke liedkunst in al haar verschijningsvormen: van enthousiasmerende masterclasses voor amateurs, 'young artists' en professionals tot presentatieconcerten en prachtige recitals door topduo's.

Ons thema voor dit jaar is *Toekomstmuziek*. En anders dan de connotatie doet vermoeden geloven we in die toekomst. U beleeft dat in de gevarieerde programmering waarin tijd en toekomst verweven zijn. De toekomst wordt gezien vanuit onze huidige tijd, vanuit de tijd die verstreken is tot nu toe en nog zal verstrijken tot ver in de toekomst. Kunnen we nu al onze tijd vooruit zijn en de toekomstmuziek die wij nastreven tot klinken brengen? Programmaonderdelen als *The Past and the Future*, *Verleden, heden en toekomst*, *Showcases* en het jongerenproject *Futura*, spreken voor zich als sterke uitwerkingen van dat thema.

Dat er muziek zit in de toekomst laten we u ook horen tijdens het Young Artist Platform. De compositieopdracht die wij sinds 2021 jaarlijks uitschrijven werd dit jaar verstrekt aan de Nederlandse componist Primo Ish-Hurwitz. Hij schreef een lied op het thema *Toekomstmuziek* voor stem en piano. Op woensdag 21 mei brengen de deelnemers van deze auditie het, elk met hun eigen interpretatie, in (wereld)première.

Ook de Componist der Nederlanden, Anne-Maartje Lemereis heeft in onze opdracht een nieuw lied gecomponeerd dat als basis dient voor het basis-schoolproject *Futura*. Daarmee betrekken we nadrukkelijk de volgende generatie bij het festival. Zij zijn niet alleen onze toekomst, maar het zijn hopelijk ook zij, die in de toekomst de podia en zalen gaan bezetten.

Dat wij vol vertrouwen gaan voor de toekomst blijkt ook uit het meerjaren-beleidsplan voor 2025–2028 dat we dit jaar vaststelden. De vijf programmalijnen waar we voor kozen geven daar richting aan:

- **Liedkunst** - het brengen van recitals en bijbehorende randprogrammering van artistiek topniveau
- **Grenzeloos** - het onderzoeken van het lied in de hedendaagse context, met ruimte voor experimenteren
- **Next Generation** - talentontwikkeling van jong talent via professionele masterclasses en ons Young Artist Platform
- **Lied voor Iedereen** - cultuurparticipatie door masterclasses voor amateurs, een per festival uit amateurs samengesteld festivalkoor
- **Jeugd en Muziek** - cultuureducatie die zich richt op leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs, samen zingen in school/klas verband om jeugd te enthousiasmeren voor muziekbeoefening.

Vanzelfsprekend gaat veel dank uit naar Gemeente Zeist en de Provincie Utrecht, de vele fondsen, sponsors, mecenasen en vrienden; zonder hun ondersteuning kan het festival niet gehouden worden. Een festival kan ook niet bestaan zonder vrijwilligers, hen wil ik nu al nadrukkelijk bedanken voor hun enthousiasme en tomeloze inzet. Zij zijn de ontelbare handjes, vaak ook op de achtergrond, die het festival in de beleving voor iedereen tot een succes maken.

Mocht u als enthousiaste bezoeker ook een extra bijdrage willen leveren, aarzel niet. Vrienden hebt u nooit genoeg en onze vriendschap is te koop, voor slechts een klein bedrag kunt u zich al verbinden.

Jef Oomen, **voorzitter**

FESTIVALTHEMA

TOEKOMSTMUZIEK

We leven in een, op zijn zachtst gezegd, roerige tijd waarin de actualiteit ons grote vragen voor de toekomst voorlegt. Om ons heen, dichtbij en ver, woeden oorlogen en hongersnoden die tienduizenden slachtoffers eisen. Bovendien liggen er enorme uitdagingen aan de horizon op het gebied van klimaat en een leefbaar bestaan voor iedereen waar dan ook in onze wereld. Welke rol kan muziek, en voor ons in het bijzonder het lied, daarin spelen?

ER ZIT MUZIEK IN DE TOEKOMST

Van Dale definieert 'toekomstmuziek' als volgt: 'mooie, maar (voorlopig) irreële verwachtingen, plannen'. Internationaal Lied Festival Zeist houdt van mooie plannen. En de laatste jaren bleken zelfs irreële plannen verrassend snel werkelijkheid te kunnen worden. Daarom denken we dat muziek en taal ons troost en hoop kunnen bieden in een wereld waarin chaos en zorgen zo nadrukkelijk aanwezig zijn. Dat is niet alleen iets van nu, maar van alle tijden. Want tijdens de hoogtijdagen van het lied, aan het begin van de 19e eeuw, was er ook sprake van onderdrukking, oorlogsgeweld en onvrijheid voor velen. We durven zelfs te stellen dat alle grote componisten van wie we vandaag de namen nog kennen, vernieuwers waren. Met hun muziek richtten zij hun blik vooruit.

Met die ogen kijken we vanuit het verleden naar een toekomst waar muziek in zit. Want zoals Søren Kierkegaard al zei: 'Het leven wordt voorwaarts geleefd, maar achterwaarts begrepen.'

TOEKOMSTMUZIEK

Voor 2025 kozen we daarom voor het thema *Toekomstmuziek*. Het is een thema dat uitnodigt om begrippen als 'toekomst' en 'tijd' op verschillende manieren te belichten. Wat betekent het dat de tijd verstrijkt? Kunnen wij 'onze tijd vooruit' zijn en onze toekomstdromen waarheid laten worden?

Van vrijdag 16 tot en met zondag 25 mei laten we horen hoe verleden, heden en toekomst met elkaar verbonden zijn met programma's waarin bekende composities naast hedendaagse werken klinken. U hoort werken van componisten wiens werk in hun eigen tijd een toekomst werd ontzegd, omdat hun kunst werd gebrandmerkt als 'entartet', omdat ze vrouw waren, niet wit of baden tot een andere god. En er is ruimte om met de traditionele vorm van het liedrecital te experimenteren. Ondertussen verstrijken er dan tien dagen vol schoonheid en toekomstmuziek.

NEXT GENERATION

En al klinkt het cliché: de jeugd heeft de toekomst! Ook in 2025 maken we dus volop ruimte voor masterclasses voor jonge, professionele liedduo's, en wijzen veelbelovende talenten tijdens het Young Artist Platform, het Winnaarsrecital en theatrale showcases ons op de weg die voor ons ligt. Want zij zijn de uitvoerenden van morgen. En natuurlijk laten leerlingen van het primair en voortgezet onderwijs van zich horen. Want als we hen nu weten te boeien, zullen zij in de toekomst het lied omarmen.

Henk Neven,
Hans Eijsackers.

Henk Neven & Hans Eijsackers

Kom luisteren,
want muziek heeft
de toekomst!

NEXT GENERATION

HÉT PODIUM VOOR TALENTONTWIKKELING
EN NIEUWE MUZIEK

De liedkunst levend houden, doorgeven aan een nieuwe generatie musici én publiek en bijdragen aan vernieuwing, dat is de grondgedachte waarop Internationaal Lied Festival Zeist is gebouwd. Talentontwikkeling is dan ook een van de pijlers onder het festival en is onlosmakelijk met het festival verbonden. Om dat waar te maken bieden we een kleurrijk palet aan activiteiten aan jonge, (pre)professionele zangers en pianisten, die klaar staan om de sprong naar een groter publiek te maken.

INTERNATIONAAL

Next Generation richt zich op jonge liedkunstenaren van over de hele wereld waarvoor we een samenhangend programma ontwikkelden: van de masterclass voor (pre)professionele duo's, het Young Artist Platform, Winnaarsrecitals tot internationale samenwerkingen gericht op uitwisseling en het bieden van podiumervaring bij collegafestivals. Daarvoor gaan we warme verbindingen aan met gerenommeerde masters en juryleden uit binnen- en buitenland.

BEGINNEN BIJ PLEZIER

Maar de liefde voor muziek begint al veel eerder: bij het op jonge leeftijd ervaren van het plezier dat samen musiceren brengt. Next Generation begint daarom bij het begin. Voor scholieren aan basis- en middelbare scholen organiseren we diverse projecten én we bieden jonge, talentvolle jongeren een plek op het podium tijdens twee avondvullende recitals. Zo nemen we het lied mee naar de toekomst.

MASTERCLASS VOOR LIEDDUO'S

Al sinds het eerste festival worden jaarlijks zes liedduo's na een selectieperiode toegelaten tot onze intensieve, zevendaagse masterclass. De visie van bas-bariton Robert Holl op het ontwikkelen van artistieke zeggingskracht staat daarin centraal. Dat houdt in: met doorleefde kennis van de muziek, maar ook van poëzie, literatuur en cultuurgeschiedenis de muzikaliteit van de jonge artiesten verdiepen en versterken; een kunstzinnige vriendschap opbouwen zoals die door Schubert en zijn vrienden werd geleefd en gevierd.

Het publiek heeft in deze week dan ook een belangrijke rol: tijdens de openbare masterclass dragen de toehoorders door hun belangstelling en aandacht bij aan de ontwikkeling van de studenten. In de besloten sessies werken de jonge musici aan hun performance, hun omgang met het publiek en met elkaar, en het verdiepen van hun begrip van de talen waarin de poëzie geschreven is en cultuurhistorische context waarin ze ontstonden. Het logeren bij gastgezinnen, het samen optrekken, de informele ambiance, de groene omgeving van Zeist én het Presentatierecital op zaterdag 24 mei dragen allemaal bij aan een resultaat dat de deelnemers hun leven lang bijblijft.

Masters tijdens de openbare sessies zijn dit jaar: Robert Holl, Susan Manoff, Christoph Prégardien, Natasha Loges en Hans Eijsackers. Performance coach Waltraud Österreicher verzorgt de besloten bijeenkomsten waarin zij met de musici werkt aan hun podiumpresentatie.

YOUNG ARTIST PLATFORM

In 2021 introduceerde het festival een nieuw element: het Young Artist Platform. Speciaal gericht op jonge zangers en pianisten die nog aan het begin staan van een grote carrière, maar zich al wel hebben onderscheiden. Zes jonge, getalenteerde duo's uit binnen- en buitenland die opvielen - bijvoorbeeld tijdens onze masterclass of op een van de andere festivals of concoursen in Europa waar wij mee samen werken - dingen op woensdag 21 mei mee naar de Young Artist Platform Prijs. Voor deze editie componeerde Primo Ish-Hurwitz een nieuw lied op het thema *Toekomstmuziek* dat tijdens deze spannende auditie zijn wereldpremière beleeft. Op pagina 16 leest u meer over deze compositie.

Met hun programma kunnen de geselecteerde duo's hun unieke geluid benadrukken en zich aan het publiek en een jury - bestaande uit musici en programmeurs - presenteren. Dit jaar bestaat die uit: voormalig directeur van de International Vocal Competition Annett Andriesen (voorzitter), pianist Hans Eijsackers, bas-bariton Henk Neven, fortepianiste Olga Pashchenko, programmeur Kenne Peters en oprichter en mededirecteur van festival Wonderfeel Tamar Brüggemann. Het duo dat hen het meest aanspreekt, gaat naar huis met de Young Artist Platform Prijs: de belofte dat zij terug kunnen keren op ons podium

in een Winnaarsrecital én dat zij kunnen optreden bij onze partner het Oxford International Song Festival.

WINNAARSRECITAL

Voormalig voorzitter Aat Klompenhouwer was zich als geen ander bewust van het feit dat een masterclass aanbieden jonge musici verder helpt, maar hij vond ook dat je hen daarna niet zomaar los kon laten. Het behouden van jong talent voor de toekomst en de toekomst van het lied mede vormgeven, stonden hem daarom na aan het hart. Vanuit die grondgedachte bouwen onze artistiek leiders bas-bariton Henk Neven en pianist Hans Eijsackers - in nauwe samenwerking met hun netwerkpartners - ons programma voor talentontwikkeling verder uit. Het winnaarsrecital en de samenwerking daarvoor met festivals en concoursen in binnen- en buitenland vormen daarbij de kroon op het werk. Op donderdag 22 mei hoort u dan ook twee duo's die eerder in de prijzen vielen bij ons eigen Young Artist Platform en het Hugo Wolf Wettbewerb. Bij het samenstellen van hun programma's krijgen zij de vrije hand om te laten zien hoe het festivalthema hen inspireert tot een hedendaags recital, voortbouwend op een rijke traditie. We moedigen hen aan om in te spelen op de actualiteit en het publiek te laten ervaren dat het lied ons bestaan spiegelt, blijft ontroeren en nog altijd fascineert. Dat levert bijzondere repertoirekeuzes op en inspirerende, muzikale ontmoetingen.

JONG GELEERD IS OUD GEDAAN

Jong geleerd is oud gedaan, daarom stimuleert het festival ook het plezier in (samen) musiceren met projecten voor midden- en bovenbouw van het primair onderwijs en het middelbaar onderwijs. Om dat te kunnen realiseren bouwden we de afgelopen jaren een breed netwerk op en werken we samen met regionale en landelijke culturele en educatieve partners. De leerlingen samen laten toewerken naar een optreden op ons festivalpodium waar zij aan iedereen die dat wil kunnen laten horen wat ze leerden, is elk jaar opnieuw een feest. Op vrijdag 23 mei zingen honderden basisschoolkinderen uit volle borst het verhaal van *Momo en de tijdspaarders* in de Grote Kerkzaal. Op zaterdagmiddag 17 mei en zondagmiddag 25 mei is het podium voor jongeren uit Zeist en omstreken die op hoog niveau en met hart en ziel musiceren. Zij zingen in een van de jeugdkoren of volgden de workshop compositie onder leiding van Componist der Nederlanden Anne-Maartje Lemereis. Deze jongeren zijn al lange tijd onderweg om hun muzikaal talent te ontwikkelen en sommigen bereiden zich al voor op een professionele carrière. Door de liefde voor muziek bij kinderen en jongeren aan te wakkeren dragen we bij aan een breed gedragen en toekomstbestendig cultureel landschap.

EDUCATIE EN PARTICIPATIE

Zingen zit in ons bloed en wat is nu leuker dan samen musiceren? Internationaal Lied Festival Zeist is er voor iedereen, van jong tot oud, van beginner tot gevorderde amateur. Daarom besteden we veel aandacht aan educatie en participatie en bieden een ruim aanbod van zangactiviteiten voor diverse doelgroepen. Om dat te realiseren werkt het festival nauw samen met onder andere KunstenHuis Idea, scholen voor primair en voortgezet onderwijs in de regio Zeist en educatieve partners in heel Nederland. Want de jeugd heeft de toekomst!

VOOR JONGEREN

Het resultaat van die samenwerking mag er zijn. Er zijn projecten voor scholieren in de midden- en bovenbouw van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Voor basisscholen is er *Futura - toekomst de tijd van je leven*, waarin de leerlingen onder leiding van een verteller, een koordinator en een pianist, een voorstelling vol liedjes maken waarin het verhaal over Momo en de tijdsparaders - naar het gelijknamige boek van Michael Ende - tot leven komt. Op zaterdag 17 mei presenteren verschillende jeugdkoren uit Zeist en het Utrechts Jeugdkoor zich en laten horen aan welk repertoire ze met zoveel zangplezier werken. En ook het publiek kan meedoen, want als afsluiting zingen we gezamenlijk *De Haven van Zeist*.

Ook jongeren willen we graag laten proeven van de muziek die onze harten sneller doet kloppen. *Sing Your Song* is een uniek project voor leerlingen van de

Stichtse Vrije School met Muziek als eindexamenvak. Onder leiding van Componist der Nederlanden Anne-Maartje Lemereis en collega Remy Alexander leerden zij componeren in workshops over basistechniek, tekst, stemtypes en muzieknotatie. Op zondagmiddag 25 mei zingen zij hun zelf gecomponeerde liederen onder leiding van muziekdocent David Mulder in de Kleine Zaal. Het festival sluit feestelijk af met een concert door het Nationaal Jongenskoor. Zij zullen de harten van jong en oud veroveren met tophits uit de klassieke muziek en de mooiste volksliederen uit Korea, Suriname en Bulgarije.

VOOR VOLWASSENEN

Voor volwassenen van alle niveaus zijn er tijdens het festival (deels openbare) masterclasses zang voor individuele zangers en liedduo's bestaande uit twee zangers*essen of een zanger*es en een pianist*e, een festivalkoor en twee open podia. Op deze manier brengt het festival iedereen die zingt samen en biedt het hen een podium. Alle activiteiten sluiten af met een presentatierecital, dat in de weken voorafgaand aan het festival wordt voorbereid. We kunnen u deze presentaties van harte aanbevelen. Kijk dus vooral even op de pagina's 'van dag tot dag' voor een overzicht wanneer en waar ze plaatsvinden. Het festival is dus al veel langer aan de gang dan u vermoedde! Op de achtergrond blijft het festival samen zingen stimuleren en draagt het bij aan het ontwikkelen van zangplezier en zangtalent op elk niveau. Zonder dat u het ziet bruist het in Zeist!

WERELDPREMIÈRE

WE ARE CHANGING

OPDRACHTCOMPOSITIE DOOR **PRIMO ISH-HURWITZ**

Een van onze doelen is het lied levend te houden. Daarnaast willen we ook een hedendaagse blik op het jaarlijks festivalthema laten schijnen. Daarom geven we sinds de eerste editie van het Young Artist Platform in 2021 een componist*^e de opdracht een nieuw lied voor stem en piano te componeren. Dit lied is het verplichte werk dat alle deelnemende duo's opnemen in het recital dat zij brengen.

Met onze keuze voor componisten en teksten, benadrukken we het internationale en actuele karakter van het festival. In 2021 schreef de Poolse componiste Hanna Kulenty *EldoradoEldorado*, de Turkse componiste Meriç Artaç maakte in 2022 nieuwe muziek op Heine's *Auf Flügeln des Gesanges*, Componist der Nederlanden 2023 Martin Fondse liet musici improviseren op *Sensation* en in 2024 verraste de wereldvermaarde bariton én componist Roderick Williams met *Song of the Shadows*.

WERELDPREMIÈRE

Voor dit festival componeerde Primo Ish-Hurwitz alweer het vijfde opdrachtlied. Hij schreef *We are changing* op het thema *Toekomstmuziek*. Hij stelde zelf een tekst samen met citaten uit promotieteksten en reclames van vier grote spelers in de fossiele industrie. Hij laat met dit lied op een humorvolle manier zijn licht schijnen op wat hij noemt 'de schijnheilige en soms vrij bizarre bochten waarin grote vervuilers zich wringen om van hun slechte imago af te komen.' Want, zegt hij: 'Dit soort grote vervuilende bedrijven en invloedrijke oliestaten presenteren zich maar al te graag als onmisbaar onderdeel van de oplossing van het klimaatvraagstuk.'

'Ik wilde een lied schrijven waarin vier verschillende karakters elkaar continu afwisselen om liedduo's uit te dagen verschillende expressieve kanten te laten zien. De zangers zullen zich - als acteurs in een reclamefilm - in de karakters moeten verplaatsen om ze overtuigend te kunnen vertolken.

Door de zangers*essen te verzoeken maar heel beperkt gebruik te maken van vibrato, hoop ik de subtiele nuances van de menselijke stem, de verstaanbaarheid van de teksten en de kleurrijke harmonieën in dit stuk extra naar voren te kunnen brengen.'

'Om de teksten zo natuurlijk mogelijk te laten klinken heb ik vaak het onregelmatige ritme en toonhoogteverloop van menselijke spraak aangehouden in de

zangpartij. Door deze "amuzikale" ritmes over het regelmatige metrum van de begeleidende pianopartij te leggen, ontstaan soms schijnbaar complexe ritmische passages voor de zangers. De uitdaging is om de tekst toch voor te dragen op de natuurlijke, vrije manier die de basis vormt voor de zangpartij, en tegelijk te zorgen dat zang en piano op de juiste momenten samenkomen. Omdat de expressieve en ritmische uitdagingen in het stuk al vrij groot zijn, is het technisch expres niet enorm veeleisend voor de zangers. Dit stuk is immers onderdeel van een groter programma waarin de zangers hun verschillende kwaliteiten ook met andere liederen kunnen laten zien.'

Op woensdag 21 mei brengen zes liedduo's elk hun eigen interpretatie van dit nieuwe werk, dat daarmee in wereldpremière gaat.

GOEDE REDENEN

OM **VRIEND**

TE WORDEN!

Vrienden hebben bij ons een streepje voor:

10% Korting op alle recitals, masterclasses, dagkaarten en het passe-partout.

Extra's zoals het gratis meenemen van een introducee naar specifieke recitals of het volgen van voor overige bezoekers niet toegankelijke lezingen.

Mecenassen ontvangen ook nog een uitnodiging voor het openingsrecital én een passe-partout voor de masterclass inclusief het presentatierecital.

Zullen we **Vrienden** worden?

Het lied raakt onze ziel en diepste emoties, zowel in het luisteren als zingen. Zo draagt het op een bescheiden, maar waardevolle wijze bij aan een betere wereld. Dat geven we graag door aan volgende generaties zodat iedereen in de toekomst kan blijven genieten van de mooiste liederen.

Helpt u mee de liedkunst levend te houden?

U bent al vriend voor slechts € 50,- per persoon per jaar of € 75,- voor twee personen op één adres per jaar.

Een grotere bijdrage is uiteraard welkom. U kunt ons ook met extra belastingvoordeel meerjarig steunen door met ons een overeenkomst voor minimaal 5 jaar te sluiten.

GEVEN IS OOK ONTVANGEN

Als dank voor uw vriendschap:

- **krijgt u 10% korting** op alle recitals, masterclasses, dagkaarten en het passe-partout;
- **geniet u van extra's** zoals het gratis meenemen van een introducee naar specifieke recitals of het volgen van voor overige bezoekers niet toegankelijke lezingen.

MEER DOEN? WORD MECENAS!

Het **Fonds Masterclass** steunt jonge professionals die willen meedoen aan de masterclass. Als mecenas draagt u direct bij aan de top van morgen! Meer informatie vindt u op de website onder VRIENDEN of in de speciale mecenasfolder.

CULTURELE ANBI

Internationaal Lied Festival Zeist heeft de status van een culturele ANBI. Dat maakt schenken voor u extra gunstig, want een ANBI betaalt geen erf- of schenkbelasting bij ontvangen erfenissen en schenkingen. Dat betekent dat u uw gift kunt aftrekken van inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting. Bovendien is de Geefwet van toepassing die een extra aftrek van 25% voor particulieren en 50% voor bedrijven mogelijk maakt bij een meerjarige overeenkomst.

Het verhaal over de festivallocatie leest als een straatnamenboek, want de naamgevers van de straten in de omgeving - de Nassau Odijklaan, de Zinzendorflaan, de Cornelis Schellingerlaan en de Herrnhuttersingel - hebben alles met elkaar en met de kerk van de Evangelische Broedergemeente te maken.

Als in 1768 de Grote Kerkzaal, die we onze concertzaal noemen, in gebruik wordt genomen is daar al een lange geschiedenis aan vooraf gegaan. Een geschiedenis die begint in 1722 als Graaf Nikolaus Ludwig von Zinzendorf in Saksen de nederzetting Herrnhut sticht. Graaf Zinzendorf is reislustig en stelt zich ten doel het evangelie onder de mensen te verspreiden. In 1736 komt hij naar Nederland. Vanaf dat moment raken de geschiedenis van Zeist, Slot Zeist en de Evangelische Broedergemeente onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Eigenlijk berust het allemaal op toeval. Had Willem Adriaan van Nassau in 1745 het Slot en de heerlijkheid Zeist niet te koop gezet, dan was het nooit in handen gekomen van Cornelis Schellinger, een koopman uit Amsterdam. Schellinger, zelf hernhutter, koopt het met als doel er een nederzetting van de Broedergemeente te vestigen. Hij laat er geen gras over groeien, want vanaf 1748 verrijzen aan weerszijden van de lange oprijlaan naar het Slot eerst het Broederhuis en aan de andere kant het Zusterhuis. Ruim een decennium later staan er aan beide pleinen ongeveer twintig huizen en wonen er naar schatting driehonderd hernhutters.

Wie denkt dat alles voorspoedig verloopt heeft het mis. Eind 18e eeuw worden de hernhutters nog als onwelkome gasten afgeschilderd bij de Staten van Utrecht. Maar waren zij in Herrnhut veilig onder 'des Herrn Hut', nu kan men hen weinig maken omdat zij bescherming genieten van de slotvoogd. De vieringen vinden dan ook plaats binnen de muren van het Slot, totdat op 9 oktober 1766 de eerste steen wordt gelegd van de huidige kerkzaal die twee jaar later in gebruik wordt genomen. De kerkzaal moest passen tussen de huizen die op dat moment al op het Zusterplein stonden en krijgt daarom het uiterlijk van een rijtjeshuis. Dat lijkt vreemd, maar past precies bij de manier waarop de hernhutters in het leven staan. Alles onder één dak: wonen, werken en geloven.

Nu, ruim 250 jaar later, biedt het niet alleen onderdak aan de eigen geloofsgemeenschap, maar ook aan tal van culturele activiteiten binnen de gemeente. Op het Broederplein en het Zusterplein zijn meer historische panden. Zo werd in 2018 in het Herrnhutter Huis een museum geopend dat de geschiedenis van de geloofsgemeenschap en de locatie in beeld brengt. Verder zijn er nog de Kleine kerkzaal en het Koetshuys, waar tijdens het festival ook een aantal van onze activiteiten plaatsvinden. Zonder de Broedergemeente zou Zeist een belangrijk podium armer zijn.

Bloemen zijn onze passie, deze delen wij graag met u!

margriet
BLOEMBINDERS ZEIST

www.margrietzeist.nl 030-692 20 02

PIANO'S MAENE

DE GROOTSTE PIANOSPECIALIST
VAN NEDERLAND

ALKMAAR

DELFT

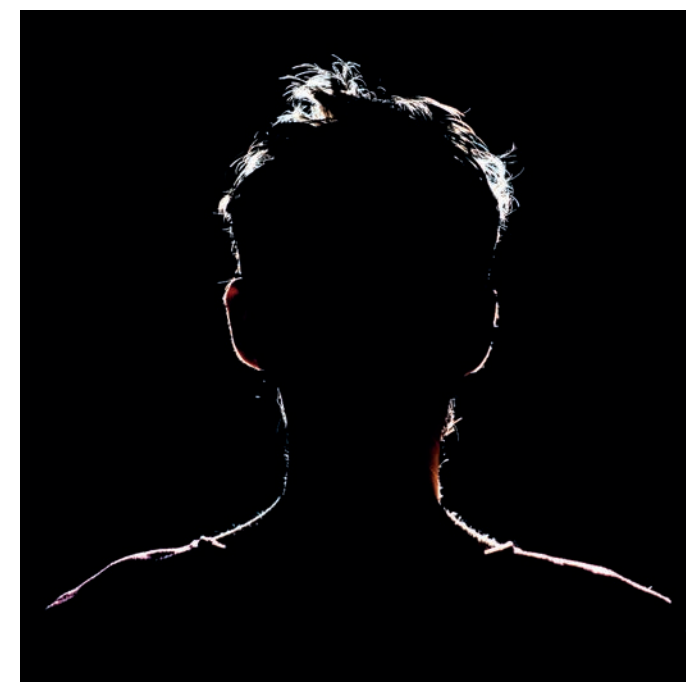
AMSTERDAM

UTRECHT

OFFICIËLE DISTRIBUTEUR STEINWAY & SONS
AANBOD VAN INSTAP TOT HIGH-END
AKOESTISCH EN DIGITAAL
NIEUW EN TWEEDEHANDS
KOPEN & HUREN
4 VESTIGINGEN & WEBSHOP
WWW.MAENE.NL

wilgehof
sodaar+

no-nonsense bureau voor
creatieve communicatie
denkt mee met
culturele organisaties en
betekenisvolle projecten

**geeft jouw verhaal een stem en
een gezicht**, want elk verhaal mag
gezien en gehoord worden.

wilgehofsodaar.nl | 06 212 88 306

VAN DAG TOT DAG

VRIJDAG 16 MEI 2025

20.15-22.00 UUR

ENDE DER HANDSCHRIFT

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

CHRISTOPH PRÉGARDIEN, TENOR

HANS EIJSACKERS, PIANO

Verontrustende liederen van Rihm over de toekomst
in een gewaagde afwisseling met liederen van Schubert.

bulthaup

bulthaup Zeist
Keukenarchitectuur Zeist B.V.
Het Rond 5 c
3701 HS Zeist

+31 030 697 770 0
info@bulthaup-zeist.nl
zeist.bulthaup.nl

ENDE DER HANDSCHRIFT

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

CHRISTOPH PRÉGARDIEN, TENOR
HANS EIJSACKERS, PIANO

Franz Schubert (1797-1828)
Auf der Bruck D 853 (*Schulze*)

Wolfgang Rihm (1952-2024)
1. Glückloser Engel
(uit: *Ende der Handschrift*; Müller)

Franz Schubert (1797-1828)
Im Frühling D 882 (*Schulze*)

Wolfgang Rihm (1952-2024)
2. Nature morte
(uit: *Ende der Handschrift*; Müller)
3. Blaupause
(uit: *Ende der Handschrift*; Müller)

Franz Schubert (1797-1828)
An mein Herz D 860 (*Schulze*)

Wolfgang Rihm (1952-2024)
4. Leere Zeit
(uit: *Ende der Handschrift*; Müller)

Franz Schubert (1797-1828)
Tiefes Leid D 876 (*Schulze*)

Wolfgang Rihm (1952-2024)
5. Traumwald
(uit: *Ende der Handschrift*; Müller)

Franz Schubert (1797-1828)
Im Walde D 834 (*Schulze*)

Wolfgang Rihm (1952-2024)
7. Mit der Wiederkehr der Farbe
(uit: *Ende der Handschrift*; Müller)
10. Drama
(uit: *Ende der Handschrift*; Müller)

Franz Schubert (1797-1828)
Über Wildemann D 884 (*Schulze*)

Wolfgang Rihm (1952-2024)
11. Geh Ariel (uit: *Ende der Handschrift*; Müller)

pauze

Franz Schubert (1797-1828)
Fahrt zum Hades D 526 (*Mayrhofer*)
Freiwilliges Versinken D 700 (*Mayrhofer*)
Wie Ulfru fischt D 525 (*Mayrhofer*)
Nachtviolen D 752 (*Mayrhofer*)
Auflösung D 807 (*Mayrhofer*)

Der Alpenjäger D 524 (*Mayrhofer*)
Gondelfahrer D 808 (*Mayrhofer*)
Lied eines Schiffers an die Dioskuren
D 360 (*Mayrhofer*)
Der Schiffer D 536 (*Mayrhofer*)
Die Sternennächte D 670 (*Mayrhofer*)
Abschied D 475 (*Mayrhofer*)
Nachtstück D 672 (*Mayrhofer*)

VRIJDAG 16 MEI TOELICHTING

In een adembenemende verstrengeling van liederen van **Wolfgang Rihm** en **Franz Schubert** komt in dit recital de grip op het leven en de werkelijkheid steeds verder onder druk te staan. Rihm werd diep geraakt door de gedichten die de Duitser Heiner Müller met de dood in de ogen schreef. Aan deze postuum uitgegeven gedichten wijdde Rihm in 1999 de cyclus *Ende der Handschrift*, die werd geschreven voor en opgedragen aan Christoph Prégardien.

Dichter Ernst Schulze keek de dood weliswaar nog niet in de ogen, maar was de grip op de werkelijkheid wel danig aan het verliezen in de periode dat hij zijn *Poetische Tagebuch* schreef. Het is poëzie in de vorm van dagboek aantekeningen, waarin Schulze ruim baan geeft aan zijn begeestering voor de gezusters Tychsen. In eerste instantie raakte Schulze geheel in de ban van Cäcilie. Die liefde werd niet volmondig beantwoord en totaal onbereikbaar toen zij in 1812 jong stierf. Vervolgens richtte Schulze zijn pijlen op zus Adelheit, terwijl hij postuum ook Cäcilie met poëzie bleef vereren. Een dubbelliefde die obsessief werd, het leven van de familie Tychsen in toenemende mate verstoorde, maar ook het leven van Schulze zelf steeds verder deed ontsporen. Niettemin was de poëzie die deze obsessie voorbracht van hoge kwaliteit, en dat trok de aandacht van Franz Schubert. Binnen een jaar schreef Schubert negen liederen op gedichten uit het *Tagebuch*, die niet alleen qua inhoud, maar ook qua vorm een opvallende eenheid vertonen, als een cyclus zonder er formeel een te zijn.

Met *Auf der Bruck* denderen we in volle vaart de droomwereld van Schulze in. Snel repeterende achtste noten in de rechterhand - die het gehele lied zullen aanhouden - roepen het beeld op van de vaart waarmee de dichter door duisternis, te paard naar zijn geliefde snelt. Drie dagen heeft hij haar moeten missen, het verlangen jaagt hem voort. In *Glückloser Engel* is de protagonist ook onderweg, maar waarheen? De piano is zoekende, een engel roept, maar heeft geen gezicht, net zoals het beeld van het doel van de reis ontbreekt.

Im Frühling is ongetwijfeld het bekendste en meest geliefde Schulze-lied van Schubert. De zoete melancholie die spreekt uit het beschreven moment wist Schubert als geen ander te vangen in muziek. Wanneer de harde realiteit de zoete herinnering doorbreekt, slaat de sfeer muzikaal ook volledig om: de liefde is gevlogen, wat rest is het verlangen en de pijn, maar even plotseling laat Schubert de liefelijke melancholie terugkeren: het is de herinnering aan de ooit bloeiende liefde die gekoesterd moet worden.

Aan het koesteren van herinneringen zijn de drie gehangenen in *Nature morte* niet meer toegekomen: ze zijn terechtgesteld voordat de maan opkwam. Wanneer de maan vanachter de bergen in volle glorie omhoog klimt, worden hun bungelende lijken beschenen. Rihm laat de maan muzikaal naar ijle hoogte klimmen, in ijzige schoonheid. Naast die schoonheid brengt de nacht ook twijfel en onrust bij de slapeloze in *Blaupause*. Waartoe? Waarvoor?

Menselijke woelingen die even herkenbaar als muzikaal voelbaar zijn, het donker geeft echter geen antwoord (ook al even herkenbaar). De hoop op een antwoord is op de ochtend gevestigd.

Een poging tot berusting en aanvaarding van het lot bij Schulze zou je kunnen lezen in *An mein Herz*, ware het niet dat Schubert met een gejaagd a-klein onderhuids de gemoederen blijft opstoken. Is het dan aanvaarding van het lot bij Heiner Müller in *Leere Zeit*? De schaduwen van gisteren zijn verbrand, de boeken verzamelen stof, er is geen verwachting meer, en ook muzikaal blijft er niks over dan leegte.

In het eenvoudige strofische lied *Tiefes Leid* vindt de dichter berusting op de begraafplaats, hier wordt geen valse hoop geboden, hier praten de stenen en de overledenen niet terug. De hoop was Schulze op dit moment ook totaal de bodem in geslagen, want hem was de toegang tot huize Tychsen nu definitief ontzegd. *Traumwald* is een finale koortsdroom waarin de stervende in een onbenoembare wereld 'na het alfabet' ronddooit tussen bevroren bomen en dieren met holle ogen. Een geharnast kind met blinkende speer duikt op. Bij het toestoten herkent de stervende het gezicht van zijn aanvaller: het is zijn jonge zelf. Via de langzaam stijgende noten van de pianist vervliegt de droom langzaam in het niets.

Met *Im Walde* keren we terug naar de tijd van het openingslied van dit recital. Schulze is de wandelaar zoekend naar die ene fel begeerde bloem. Duizenden rijkgekleurde staan er voor het grijpen, maar degene die hij zoekt staat er niet, dus moet hij door in een eindeloze zoektocht.

'ICH HABE DIR GESAGT DU SOLLST NICHT WIEDERKOMMEN TOT IST TOT', is de geheel in kapitalen gedrukte centrale zin in *Mit der Wiederkehr der Farbe*. Die kapitalen worden ook in de muziek uitgedrukt, waarbij zanger en pianist zichzelf haast overschreeuwen om hun bewering 'Tot ist Tot' kracht bij te zetten, de twijfel over de juistheid van die bewering zit in de laatste en eerste zin. In *Drama* brengen de doden aan gene zijde van de oever een laatste groet voordat ze in de duisternis verdwijnen die ons levenden het zicht op hen zal ontnemen.

In *Über Wildemann* (Wildemann is een stadje in de Harz) kijkt Schulze uit over de stad in het dal alwaar de lente al aanbreekt. Bij hem hoog in de bergen raast echter nog de wind en valt er sneeuw. De ruigheid van de natuur klinkt door in de jagende noten van Schubert, de zonnestralen die het dal verwarmen zijn zichtbaar en tegelijk onbereikbaar voor hem als toeschouwer.

Geh Ariel refereert aan Shakespeares *The tempest*. Prospero draagt de luchtgeest Ariel op om de vliegende storm tot bedaren te brengen waarin het schip zich

bevindt met daarop zijn vijandelijke broer en diens manschappen. Prospero wil hen levend laten aanspoelen, opdat hij daarna wraak op hen kan nemen. Prosperos dochter Miranda stelt de vraag waarom, wat zal die wraak hem brengen? Wat lost het op?

Ook na de pauze is er een innige verstrengeling van materiaal in dit recital aanwezig. Nu betreft het de verweving van de poëzie van Johann Baptist Mayrhofer en de muziek van **Franz Schubert**. Boezemvrienden en absolute zielsverwanten waren het, zoekende zielen met de vaste overtuiging dat het geluk nooit te vinden is op de plek waar men zich bevindt. Toch ontstond er in 1821 een verwijdering tussen hen.

De gedichten van Mayrhofer zijn niet zelden raadselachtig van aard en de mythologie - waar Mayrhofer een groot kenner van was - komt vaak om de hoek kijken. Dat is bijvoorbeeld het geval in *Fahrt zum Hades*, alwaar de ziel in een krakende boot over de Styx op weg is naar de Hades, de onderwereld dus. Schubert heeft er een fascinerende tocht van gemaakt, waarin de verschillende strofes van het gedicht muzikaal gezien even onderscheidend als krachtig worden neergezet. In de eerste strofe worden het gitzwarte water en de dreigende sfeer met onheilszwangere triolen en een sterk aangezette linkerhand in de begeleiding opgeroepen. Een tijdelijke verschuiving van toonsoort van mineur naar een weifelend majeur brengt in de tweede strofe herinnering aan zonlicht, zang en dans naar boven, maar niets van dat al is hier op deze rivier te vinden. Een laatste traan voor degenen die achtergelaten worden, is alles wat rest in een vlaag van diepe melancholie. Dan doemen in de derde strofe plots de Danaïden en de eeuwig verdoemde Tantalus al op, de dreiging zit muzikaal gezien weer volop in de lucht. Die dreiging leidt in de vierde en laatste strofe tot een ultieme poging van verzet tegen het onvermijdelijke, Schubert schetst die poging met een even wilde als wanhopige chromatische akkoordstijging in het klavier. Natuurlijk is deze poging gedoemd te mislukken en dat leidt tot de vertwijfelde uitroep wanneer deze kwelling eindelijk stopt. Hier eindigt het gedicht, maar wat volgt is nog een laatste meesterzet van Schubert: hij laat de eerste strofe in muzikaal iets gewijzigde vorm terugkeren, waardoor het lied in al zijn verscheidenheid toch tot een krachtige eenheid gevormd wordt.

Freiwilliges Versinken verhaalt over de zonnegod Helios die neerdaalt bij zons- ondergang om in de nacht krachten op te doen, opdat hij de volgende dag weer licht en warmte zal kunnen brengen aan de aarde. De eeuwig durende 'tour de force' van Helios heeft Schubert geïnspireerd tot akkoordprogressies die de randen van de tonaliteit verkennen, zeer gewaagd in zijn tijd. Hij laat ook vocaal een tour de force uitvoeren, waarbij lange lijnen van de zanger uitvloeien in ijle hoogte, zonder dat de baan daar naar toe onderbroken mag worden. De onmenselijke opdracht van Helios wordt zo haast fysiek voelbaar.

In vergelijking tot de complexiteit van de vorige liederen is de eenvoud van het strofische lied *Wie Ulfru fischt* opvallend. Het is één van de drie 'waterliederen' op tekst van Mayrhofer die in 1823 als opus 21 verschenen, op dat moment was de vriendschap tussen dichter en componist al ernstig bekoeld. Ulfru is een visser die zijn hengel tevergeefs uitwerpt vanaf de oever. Vissen piekeren er niet over om te bijten: zij zijn zich bewust van hun vrijheid en veiligheid in het water. Veiligheid die op het land soms ver te zoeken is, zo mijmert Ulfru aan de waterkant.

Er wordt wel gesuggereerd dat *Nachtviolen* een boodschap van Schubert aan Mayrhofer bevat. Schubert schreef dit schijnbaar eenvoudige, maar zeer indringende bloemenlied ruim een jaar nadat de verwijdering tussen de vrienden was ontstaan. Hij deed een aantal ingrepen in de oorspronkelijke tekst van Mayrhofer, waardoor het lied een persoonlijker karakter kreeg. Je kunt het lied mede hierdoor op verschillende niveaus 'lezen'. Je kunt het zien als een tedere ode aan het sterk geurende nachtviooltje zelf. Je kunt ook een diepere betekenis ervaren, door de 'heilige verbinding' in de tekst te interpreteren als de pijn van een verbroken maar niet vergeten relatie. Het weemoedige karakter van het lied wordt versterkt door de gepuncteerde kwartnoot die in vrijwel elke maat aanwezig is.

De laatste keer dat Schubert zich door een gedicht van Mayrhofer liet inspireren was in 1824, en hoe! Voortrazende tremolo's in de linkerhand, met gebroken akkoorden erboven creëren een ongekennde urgentie in *Auflösung*. De kernboodschap 'Geh unter Welt!' wordt door de zanger met steeds meer nadruk herhaald en culmineert letterlijk in een bevel. En waarom moet de zon zijn stralen verbergen en de wereld ondergaan? De spreker wil alleen zijn, opdat de etherische koren die innerlijk klinken niet verstommen. Het zijn stemmen uit het verleden, gekoesterde herinneringen die niet door de werkelijkheid van het heden verstoord mogen worden. Letterlijk en figuurlijk bereikt het lied het vocale hoogtepunt pas ná het bevel: daar waar voor de laatste keer de etherische koren bezongen worden. Dan volgt een decrescendo en sterft het lied weg terwijl de zanger 'Geh unter Welt!' als een mantra blijft herhalen.

Hoe hoger en steiler, hoe vrijer het hart slaat in de borst van *Der Alpenjäger*. De jongeling die hier voortstapt, heeft er merkbaar stevig de pas in. Met de top in zicht houdt hij even de in, denkend aan de geliefde daar ver beneden in het dal, om daarna goedgemutst weer verder te klimmen.

Een vredige, maar ook enigszins mysterieuze barcarolle is *Gondelfahrer*. Het is een deinende impressie van Venetië bij nacht, waarbij je in de verte de klokken van de San Marco de twaalf hoort slaan.

Met *Lied eines Schiffers an die Dioskuren* blijven we op het water. De dioscuren Castor en Pollux, tweelingzonen van oppergod Zeus en Leda, golden voor Grieken en Romeinen als beschermgoden van de zeevaart. De schipper belooft

in dit ontroerend lyrische lied na behouden landing zijn roeispaan aan een zuil van de tempel te hangen.

Zacht wiegend en zwijgend blik de kijker omhoog in *Die Sternennächte*. Hij stelt zich voor dat ook op de sterren pijn en verdriet zullen bestaan, en toch blijven ze zo helder en vredig schijnen. Vanuit het blikveld van de sterren moet de aarde dan toch ook een heldere en vredige ster lijken ondanks de pijn en smart die men hier verdragen moet.

Traag en zacht is de dalende lijn met verrassende harmonische wending die *Abschied* inleidt. Het gevoel van gemis, van leegte, van eenzaamheid bekruipt je meteen door de langzaam voortschrijdende noten waarin zanger en piano daarna vaak unisono optrekken. Spaarzame, zoekende noten zijn het, maar stuk voor stuk zijn ze raak en versterken ze de onbenoembare pijn van het afscheid. Een alphoorn weerklinkt nog in de verte als een laatste groet. Zal er ooit een weerzien zijn? Het blijft ongewis.

Een lange instrumentale opening leidt het slotlied *Nachtstück* in. Onheil hangt in de lucht, terwijl de mist dikker wordt en de maan en de wolken met elkaar om voorrang strijden. Een oude harpser loopt het bos in en begint te zingen. De sfeer verandert nu en een vredige mildheid krijgt de overhand. De man verlangt naar de rust van de dood, weg van zijn kwellingen. Het bos omarmt hem, de vogels heten hem welkom, spoedig zal hij zijn welverdiende rust vinden onder de groene zoden aldaar.

Robert Andriessen

mede mogelijk gemaakt door: **bulthaup**

Zoek je een
plek om te

Lunchen?
Borrelen?
Dineren?
Vergaderen?

Lokaal
Victoria

MA - ZA
OPEN VANAF 10.00
(KEUKEN VANAF 11:30)

Kom langs bij Lokaal Victoria in Zeist.
Heerlijke lunch, koffie, taarten, wijnen & diner.
Tot snel! Team Vic.

Broekmans
& Van Poppel

Bladmuziek en muziekliteratuur

KLASSIEK
POPULAIR
ANTIQUARISCH

Openingstijden
Dinsdag t/m zaterdag 10.00 - 17.00 uur

Oudkerkhof 38 • 3512 GL Utrecht
030-234 36 73 • www.broekmans.com
utrecht@broekmans.com

TORENLAAN
THEATER

Intiem theater in een oud kerkje in het centrum van Zeist

vrijdag
20 JUNI
20.00
THE STORY OF... JOHNNY CASH
Alexander Broussard, Robbert Henk en Dennis van Hoorn

zondag
29 JUNI
15.00
DENISE JANNAH & BERT VAN DEN BRINK
Een 'trip down memory lane' van twee muzikale alleskunnners

zondag
6 JULI
15.00
IGOR POPOV
Hare Hoogheid Het Lied - Mozart en
Oekraïense en Russische volksliederen

vrijdag
19 SEPT
20.00
**FADO, MUZIEK VOOR
HART EN ZIEL**
Madelon Ravenhorst (zang),
Hans van Gelderen (gitaar)
en Bert van den Brink (accordeon)

LIEVER ZELF ZINGEN?
Het TorenlaanTheater is doordeweeks
de thuishaven van vijf zangkoren!

Meer informatie en onze volledige agenda op **TORENLAANTHEATER.NL**
Meld je aan voor onze nieuwsbrief en blijf op de hoogte

GROTE ZANGERS IN TIVOLIVREDENBURG

10 OKT • **MAARTEN ENGELTJES &
PRJCT AMSTERDAM**

23 OKT • **ANA CARMEN BALESTRA**
DUTCH CLASSICAL TALENT

2 DEC • **THOMAS OLIEMANS ZINGT
EN SPEELT WINTERREISE**

12 JAN • **SABINE DEVIELHE &
MATHIEU PORDOY**

nieuw seizoen nu online op
tivolivredenburg.nl/klassiek

Sabine Devielhe

*Jaap
Blauwendraat*
www.pianoservice.nl

verzorgt al uw
piano- en vleugelvragen

VvPN
CERTIFIED
PIANO TUNER

PTDAE

WIJ LEIDEN
VAKMENSEN OP

Erkend leerbedrijf

Al 30 jaar dé pianospecialist voor Midden Nederland.
Voor stemmen, onderhoud, reparatie, verbetering van
speelaard en vervoer. Vakbekwaam én klantgericht.
Met een ruime voorraad piano's en vleugels voor
leerling en professional.

- gecertificeerd pianostemmer
- all-round pianotechnicus
- specialist in precisietechniek
- zorgvuldig en betrouwbaar

06 212 688 71
info@pianoservice.nl / www.pianoservice.nl

VAN DAG TOT DAG

ZATERDAG 17 MEI 2025

10.00-17.30 UUR

DAG VAN HET LIED

Zie pagina 40 - 41 voor programma.

14.30-15.30 UUR

JEUGDKOORFESTIVAL

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / MARKT 3

Jeugdkoorfestival in Kunstenhuis Idea,
m.m.v.: jeugdkoren uit Zeist en de regio:

YOUNG VOICES XPLORE en **YOUNG VOICES FAST
FORWARD**, o.l.v. **AIMÉE HAUTVAST**,

KINDERKOOR SPRING, o.l.v. **JANNEKE MOES** met aan
de piano **MATTHIJS OVERMARS**

en het **UTRECHTS JEUGDKOOR** o.l.v. **THEA BAKKER**
met aan de piano **SJOERD BROUWER**.

13.00-17.30 UUR

VERBORGEN PARELS

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / TORENLAAN THEATER
TORENLAAN 38

Openbare masterclass voor amateurs o.l.v. zang-
docente **MANUELA OCHAKOVSKI** en pianiste

HELEEN VEGTER.

20.15-22.00 UUR

THE PAST AND THE FUTURE

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

JAMES NEWBY, BARITON

MALCOLM MARTINEAU, PIANO

Spannende combinatie van oude en nieuwe muziek,
'Aldeburgh revisited'. Met liederen van Britten en
Schubert.

internationaal
Lied
Festival_{zeist}

DAG van het LIED

PROGRAMMA I.S.M. **VRIENDEN VAN HET LIED**

10.00-10.30 UUR

INLOOP

GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

10.30-11.15 UUR

EXCLUDABLE FEMININITY

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

JULIA KURIG YAZAKI, MEZZOSOPRAAN

SOFI SIMEONIDIS, PIANO

Een programma waarin vergeten en uitgesloten artiestes en hun muziek in de spotlight staan.

11.45-12.30 UUR

PRESENTATIECONCERT

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

STUDENTEN ARTEZ CONSERVATORIUM

TRIO TRICOLORE: **ROSA LIGTERMOET**, SOPRAAN

AAIKE NORTIER, MEZZOSOPRAAN

CARMEN DE HAAN, ALT-MEZZOSOPRAAN

WOUTER MUNSTERMAN, PIANO

Een programma met composities geïnspireerd op het thema Toekomstmuziek, met sololiederen en trio's.

11.45-12.30 UUR

... UND MORGEN WIRD DIE SONNE WIEDER SCHEINEN

MEEZINGCONCERT / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

CÉCILE VAN DE SANT, ALT-MEZZOSOPRAAN

FEMKE DE GRAAF, PIANO

Grijp uw kans en galm lekker mee met toppers uit de liedkunst.

14.00-14.45 UUR

EN TOEN ZEI ZE ...

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

MARIA PORTELA LARISCH, SOPRAAN

JOU-AN CHEN, PIANO

Duik dieper in de prachtige poëzie van voortreffelijke dichtersessen en luister naar wat zij te zeggen hebben over liefde, natuur, leven en dood.

14.00-14.45 UUR

COLLEGE TOUR EN WERKSESSIE

GOED GESPREK / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

MONIQUE KRÜS, COMPONISTE

LEO SAMAMA, MUSICOLOOG EN GESPREKSLEIDER

STUDENTENDUO CONSERVATORIUM MAASTRICHT

Leo Samama interviewt componiste Monique Krüs. Aansluitend werkt zij met een duo uit de liedklas van het Conservatorium Maastricht aan een van haar eigen liederen.

15.15-15.45 UUR

LIEDLAB

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

STUDENTEN UTRECHTS CONSERVATORIUM

ESTELLE DE KONING, SOPRAAN

MAURA WESSELING, SOPRAAN

CHRYSTALLA YIANNITSAROU, MEZZOSOPRAAN

HANNA ZOMERPLAAG, PIANO

Vernieuwing en inspiratie vind je door te experimenteren. Studenten van het Utrechts Conservatorium stelden een programma samen rond het thema 'Volksmuziek'.

15.15-15.45 UUR

LILI BOULANGER: CLAIRIÈRES DANS LE CIEL

LEZING / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

DINANT KROUWEL, MUSICOLOOG

Dinant Krouwel neemt in zijn lezing twee liederen uit *Clairières dans le ciel* onder de loep die een mooi beeld geven van deze aangrijpende cyclus.

16.15-17.00 UUR

MONOLOGE

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

FLORIAN JUST, BARITON

JAN PAUL GRIJPINK, PIANO

Monologe is een poging aan de hand van liederen en liedcycli dichters bij de grote vragen van het leven te komen. Wat heeft me gevormd, wie ben ik nu en waar ben ik naar op weg?

17.00-17.30 UUR

MEET-AND-GREET

GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

Nazit onder het genot van een drankje en een meet-and-greet met de musici.

Hét
podium
voor iedereen
die van
liedkunst
houdt

vrienden
van het lied

vvhl.nl

ZATERDAG 17 MEI **DAG VAN HET LIED** LIEDRECITAL

EXCLUDABLE FEMININITY

FEMALE IDENTITY IN ART SONGS

GROTE KERKZAAL / 10.30 - 11.15 UUR

JULIA KURIG YAZAKI, MEZZOSOPRAAN
SOFI SIMEONIDIS, PIANO

Franz Schubert (1797-1828)
Heidenröslein D 257 (*Goethe*)

Ethel Smyth (1858-1944)
The Clown (*Baring*)

Anna Cramer (1873-1968)
Blondhaar mein Lieb' (*Kampmann*)

Hanns Eisler (1898-1962)
Lied eines Freudenmädchens (*uit: 7 Lieder über die Liebe; Brecht*)
Mariechen (*uit: Zeitungsausschnitte op. 11; Anoniem*)
Heiratsannonce (*uit: Zeitungsausschnitte op. 11; Anoniem*)

Liza Lehmann (1862-1918)
If no one ever marries me (*Alma-Tadema*)

Dora Pejačević (1885-1923)
Als du mich einst gefunden hast (*uit: Mädchengestalten op. 42; Rilke*)
Viele Fahren sind auf den Flüssen (*uit: Mädchengestalten op. 42; Rilke*)

Emilie Mayer (1812-1883)
Der Erlkönig (*Goethe*)

Alma Mahler-Werfel (1879-1964)
Die Stille Stadt (*Dehmel*)

Henriëtte Bosmans (1895-1952)
La chanson des marins hâlés (*Fort*)

Rebecca Clarke (1886-1979)
The Seal Man (*Masefield*)

Olivier Messiaen (1908-1992)
Doundou Tchil (*uit: Harawi; Messiaen*)

vrienden
van het lied

Met de opening van dit recital, *Heidenröslein* van **Franz Schubert**, kunnen we alle kanten op. De tekst van Goethe is multi-interpretabel, van puur naïef tot geweld-dadige verkrachting, al doet Schubert er alles aan om zulke zware aantijgingen onder een tapijt van liefelijkheid te schuiven. Naar het 'nee is nee' wordt in elk geval niet geluisterd.

De clown in het gelijknamige lied van **Ethel Smyth** is weliswaar aan kettingen gebonden in een donkere kerker, zijn geest is vrij. Gezien de achtergrond van deze Engelse componiste die als 'suffragette' voor vrouwenrechten streed en daarbij ook in de gevangenis belandde, is het een veelzeggend lied dat aan het begin met zijn tegendraadse ritmiek nog voor een spotlach zorgt, maar lyrischer van toon wordt als het perspectief verschuift naar de gedachtewereld van de clown zelf.

Het is niet iedereen gegeven zijn talenten ten volle uit te nutten. Sopraan en componiste **Anna Cramer** had kunnen uitgroeien 'tot een sieraad van het componeren in Nederland, maar haar lot was dat van een bloem in de knop gebroken', aldus Peter Schat in 1990. Al wat we nu nog van haar hebben is de selectie muziek die ze in een rieten koffertje bij een bank in bewaring gaf. Achtervolgd door waanzin verwaarloosde ze zichzelf totaal en verdween de rest van haar werk in de prullenbak.

Hanns Eisler wist als geen ander hoe het was om niet voor vol aangezien te worden. Hij vluchtte uit nazi-Duitsland en werd warm onthaald in Amerika tot in de Koude Oorlog de paranoia uitbrak en Eisler werd uitgekotst. Hij kwam terecht in Oost-Duitsland, maar ook daar moest hij zich blijven verantwoorden. Onderwijl schreef hij een bijzonder rijk oeuvre bij elkaar. De twaalftoonstechniek van zijn leermeester Arnold Schönberg is hij nooit vergeten, maar die bleek voor protestliederen niet altijd even geschikt. Liever wilde hij dat de 'blue note' - een term uit de jazzmuziek die duidt op een melancholisch mineur - benadrukt werd in *Lied eines Freudenmädchens*. Met zijn cyclus *Zeitungsausschnitte* daagde Eisler de wereld van het kunstlied uit. Hij verzamelde willekeurige citaten uit kranten en smeedde deze aaneen, wat soms tot absurdistische huwelijksaanzoeken kon leiden (*Heiratsannonce*) of vileine teksten omdat 'Viehchen' zo fijn rijmt op 'Mariechen'. Toch was dit geen grap maar een serieus protest tegen het kunstlied, zo verkondigde Eisler.

Als niemand met mij trouwt, kan ik doen wat ik wil. Dat is de conclusie van het gedicht *If no one ever marries me* dat Laurence Alma Tadema schreef toen ze 18 jaar was. En nee, tot een huwelijk kwam het inderdaad niet voor deze Engelse romanschrijfster. De eveneens Engelse componiste **Liza Lehmann** zette het gedicht - dat eigenlijk een aanklacht tegen de Victoriaanse moraal is - humorvol op muziek.

Met een graaf als vader en een barones als moeder groeide **Dora Pejačević** op in gezegende omstandigheden. De mate waarin haar mede-aristocraten dit normaal vonden, begon Dora echter zo tegen te staan, dat ze er ten slotte volledig afstand van nam. Of Pejačević ooit Rilke heeft ontmoet, is niet helemaal duidelijk. Plannen waren er zeker, maar de Eerste Wereldoorlog gooide roet in het eten. In elk geval zette zij vier gedichten van hem op muziek in de cyclus *Mädchengestalten*, dat met expressieve chromatiek uitdrukking geeft aan contemplatieve gedachten over de liefde in *Als du mich einst gefunden hast*, en verlies in *Viel Fahren sind auf den Flüssen*.

Emilie Mayer kwam niet uit een muzikaal nest, maar bijzonder genoeg werd haar talent wel onderkend. Als 26-jarige nam ze het besluit haar leven aan de muziek te wijden, hetgeen in die tijd automatisch betekende dat ze niet zou trouwen om haar autonome positie te kunnen behouden. Het wezen van het lied en de ballade leerde Emilie Mayer van Carl Loewe, de componiste schreef *Der Erlkönig* tijdens haar studietijd bij hem, een tweede versie volgde dertig jaar later. Hier geen geijkte galopperende paardenhoeven, maar wel de suizende wind, melodramatisch uitgebeeld met trillerfiguren in het middengebied en veel aandacht voor de verschillende karakters van verteller, jongen, vader en de geest in de ballade.

Het lot van **Alma Schindler** is bekend: toen zij - nogal impulsief - trouwde met Gustav Mahler, stopte zij op zijn uitdrukkelijke verzoek met componeren, want twee kapiteins op één schip, dat kon toch niet. Pas in 1911, toen het te laat was, zag Mahler in hoezeer hij de creatieve vermogens van zijn geliefde Alma had beknot en zorgde alsnog voor een eerste uitgave van vijf van haar liederen. Het is slechts een fractie van wat Alma had geschreven, uiteindelijk zijn slechts zeventien liederen bewaard gebleven. *Die stille Stadt* is het eerste lied uit de bundel van 1911, op een tekst van Richard Dehmel. Alma Schindler geeft de woorden van Dehmel diepte, van melancholie en donkerte - zelfs de maan en sterren zijn er niet, alleen de nacht - naar rust en stilte die zo beklemmend wordt dat Alma de ik-figuur het laat uitschreeuwen. Maar er is ook hoop: er is een lichtje, een kinderstem en dan maakt de ver doorgevoerde chromatiek even plaats voor een zacht en vertrouwd klinkend gebed.

Vijf gedichten van Paul Fort zette **Henriëtte Bosmans** op muziek, één ervan is het bizarre *Le diable dans la nuit*, over de duivel die in de nacht 300.000 muizen doodt om er soep van te koken voor lompe en onge-manierde minnaars. De overige vier gedichten gaan weer 'gewoon' over de dood. Zoals in *La chanson des marin hales* waar zeemannen het ruime sop

kiezen om nooit meer terug te keren. Of althans, als zij terugkeren, komt hun ziel dan nog mee? Zeelieden veranderen, omdat de zee hen verleidt. Hun bruinverweerde gezichten zijn maskers geworden. De pianopartij introduceert de zee, met golvende bewegingen. De zangstem probeert deze te imiteren, als ware het de achtergebleven zeemansvrouw die uit alle macht probeert bij haar man te komen. Maar het lukt niet, piano en zangstem komen nooit helemaal samen.

Voor het lied *The seal man* greep **Rebecca Clarke** terug op een kort verhaal uit de bundel *A mainsail haul* van John Masefield, eigenlijk een hervertelling van de Keltische legende over de 'silkie's', zeefeeën die hun zeehonden huid konden afwerpen en als mens bij volle maan de stranden betraden om vrouwen te verleiden. Rebecca Clarke liet het einde van het verhaal achterwege en eindigde met de ijskoude constatering dat de 'seal man' er niet op gerekend had dat de vrouw niet tegen de zee kon zoals hij en dus verdronken is. Rebecca Clarke leefde in een tijd dat de diverse stijlen elkaar in hoog tempo opvolgden en zeker in haar begintijden als componist nam Clarke al die stijlen in zich op. *The seal man* laat de impressionistische kleuren van Debussy in de pianopartij horen, terwijl de zangstem varieert tussen declamatie van een verhaal en pure lyriek.

Met de *Trilogie de Tristan* schreef **Olivier Messiaen** een trilogie over de liefde en de dood. De bekende *Turangalila Symphony* vormt hiervan het tweede deel en *Cinq rechants* het derde deel. Het eerste deel bestaat uit de liedcyclus *Harawi*, gebaseerd op een verhaal over een onmogelijke liefde, een Zuid-Amerikaanse versie van *Tristan en Isolde*, waarin Messiaen surrealistische poëzie combineert met symbolen uit de Peruaanse mythologie en onomatopoeën. De Tristan is hier naamloos, de Zuid-Amerikaanse versie van Isolde heet Piroutcha. En in het Quecha - de inheemse taal van de Peruanen - is 'harawi' een liefdeslied dat met de dood van de minnaars eindigt.

Het vierde lied van deze cyclus heet *Doundou tchill*, een onomatopoeie voor het bespelen van slagwerk. Het lied begint met een gefluisterd 'doundou tchill' dat met steeds meer nadruk gezongen wordt. Het is de opmaat voor een rituele huwelijksdans waarin Piroutcha liefdevol bezongen wordt.

Susan Dorrenboom

PRESENTATIE- CONCERT ARTEZ CONSERVATORIUMSTUDENTEN

GROTE KERKZAAL / 11.45 - 12.30 UUR

ZANGTRIO TRICOLORE

ROSA LIGTERMOET, SOPRAAN

AAIKE NORTIER, MEZZOSOPRAAN

CARMEN DE HAAN, ALT-MEZZOSOPRAAN

WOUTER MUNSTERMAN, PIANO

Claude Debussy (1862-1918)

Beau Soir (1891; *Bourget*)

Lili Boulanger (1893-1918)

Les lilas qui avaient fleuri (1914; uit: *Clairières dans le Ciel; Jammes*)

Amy Beach (1867-1944)

Come unto These Yellow Sands (1897; uit: *3 Shakespeare Choruses op.39; Shakespeare*)

Jake Heggie (*1961)

Animal Passion (1997; uit: *Natural Selection; Savage*)

Alma Mahler (1879-1964)

Die stille Stadt (1911; uit: *Fünf Lieder; Dehmel*)

Gustav Mahler (1860-1911)

Uit: Symfonie nr. 2: Auferstehungs-Symphonie
Urlicht (1894; uit: *Des Knaben Wunderhorn*)

Waarom kennen we allemaal de tweede symfonie van Gustav Mahler, maar heeft niemand het over de liederen van zijn vrouw Alma? Tricolore onderzoekt in dit programma de verschillen en gelijkenissen in het Franse, Amerikaanse en Duitse repertoire van mannen en vrouwen in een afwisselend ensemble- en solo recital. Samen met Wouter Munsterman brengen ze repertoire van o.a. Boulanger, Beach en zowel Alma als Gustav Mahler.

...UND MORGEN WIRD DIE SONNE WIEDER SCHEINEN

11.45 - 12.30 UUR / KLEINE KERKZAAL

CÉCILE VAN DE SANT, ALT-MEZZOSOPRAAN
FEMKE DE GRAAF, PIANO

Grijp uw kans en zing heerlijk mee met alt-mezzo Cécile van de Sant en pianiste Femke de Graaf. Zij hebben een prachtige keuze gemaakt met toppers uit het tijdloze Duitstalige liedrepertoire. Het duo neemt u aan de hand en leidt u in een kleine drie kwartier al zingend door de dag heen, van de vroege ochtend tot de avond en nacht. Waarna de volgende ochtend de zon weer zal schijnen.

Franz Schubert (1797-1828)
Lachen und Weinen D 777 (*Rückert*)

Hugo Wolf (1860-1903)
Das verlassene Mägdlein (*Mörike*)

Robert Schumann (1810-1856)
Der Nussbaum op. 25/3 (*Mosen*)

Wolfgang Amadeus Mozart
Abendempfindung KV 523 (*Campe*)

Johannes Brahms (1833-1897)
Vergebliches Ständchen op. 84/4 (*anoniem*)

Robert Franz (1815-1892)
Gute Nacht op. 5/7 (*Eichendorff*)

Franz Schubert (1797-1828)
Wanderers Nachtlied D 768 (*Goethe*)

Robert Schumann (1810-1856)
Waldesgespräch op. 39/3 (*Eichendorff*)

Richard Strauss (1864-1949)
Die Nacht op. 10/3 (*von Gilm*)

Richard Strauss (1864-1949)
Morgen! op. 27/4 (*Mackay*)

EN TOEN ZEI ZE ...

GROTE KERKZAAL / 14.00 - 14.45 UUR

MARIA PORTELA LARISCH, SOPRAAN
JOU-AN CHEN, PIANO

Marianne von Willemer (1784-1860)
Was bedeutet die Bewegung (*Schubert; D 720*)
Ach um deine feuchten Schwingen (*Mendelssohn; op. 34/4*)

Karoline von Günderrode (1780-1806)
Hochrot (*uit: Das Rot; Rihm*)

Elisabeth Kulmann (1808-1825)
Mond, meiner Seele Liebling
(*uit: Sieben Lieder von Elisabeth Kulmann op. 104; Schumann*)
Der Zeisig
(*uit: Sieben Lieder von Elisabeth Kulmann op. 104; Schumann*)

Emily Dickinson (1830-1886)
Bee, I'm expecting you!
(*uit: Six Poems of Emily Dickinson; Duke*)
Good Morning Midnight
(*uit: Three Dickinson Songs; Prévin*)
Heart, we will forget him
(*uit: Twelve Poems of Emily Dickinson; Copland*)
I'm Nobody (*uit: Three Dickinson Songs; Laitman*)

Sara Teasdale (1884-1933)
The Hour
(*uit: The Metropolitan Tower and Other Songs; Laitman*)

Louise de Vilморin (1902-1969)
Reine des mouettes (*uit: Métamorphoses; Poulenc; FP 121*)
Fleurs (*uit: Fiançailles pour rire; Poulenc; FP 101*)
La dame d'André (*uit: Fiançailles pour rire; Poulenc; FP 101*)
Il vole (*uit: Fiançailles pour rire; Poulenc; FP 101*)

Barbara (1930-1997)
Dis, quand reviendras-tu? (*Barbara*)

De Oostenrijkse **Marianne von Willemer** was op jonge leeftijd al een markante verschijning in Frankfurt; onder haar bewonderaars bevonden zich onder meer Catharina Elisabeth Goethe (inderdaad, de moeder van) en Clemens Brentano. Bankier Johann Jakob von Willemer nam Marianne op in zijn gezin en trouwde uiteindelijk met haar. In 1815 leerde Marianne Jakobs vriend Goethe kennen. Vanaf hun allereerste ontmoeting waren Goethe en von Willemer verwickeld in een literair gesprek dat pas stopte toen Goethe bijna twintig jaar later overleed. Tijdens hun eerste ontmoeting was Goethe in de ban van de Perzische dichter Hafiz en schreef door hem geïnspireerd het twaalfdelige *West-östlicher Divan*. Pas na de dood van Marianne bleek dat zij gedichten had geschreven voor het achtste boek *Suleika*, dat het liefdesverhaal over de dichter Hatem en zijn veel jongere vrouw Suleika vertelt. Saillant detail: Goethe en von Willemer ondertekenden hun brieven naar elkaar met Hatem en Suleika.

In het gedicht *Suleika I (Was bedeutet die Bewegung)* brengt de oostenwind het geluk van de liefde, in het tweede lied *Suleika II (Ach, um deine feuchten Schwingen)* is de westenwind de boodschapper van het verdriet. Met zijn *West-östlicher Divan* wilde Goethe de werelden van het Westen en het Oosten samenbrengen. Maar oost en west zijn relatieve begrippen: toen Goethe na de zomer van 1815 terugkeerde naar Weimar, reisde hij naar het oosten en bleef Marianne achter in Frankfurt. Uit het oosten kwamen Goethes brieven, vanuit het westen stuurde zij haar brieven.

De vorig jaar overleden Duitse componist Wolfgang Rihm gebruikte voor zijn liedcyclus *Das Rot* gedichten van **Karoline von Günderrode**, een vrouw uit de vroeg-romantiek die niets zag in de haar opgelegde taak vrouw te zijn. Ze was niet geïnteresseerd in 'weiblichen Tugenden', alleen 'das Wilde, Große und Glänzende' interesseerde haar, bekende ze op 21-jarige leeftijd. Vijf jaar later stak ze zichzelf dood, omdat haar grote liefde niet van plan was te scheiden van zijn vrouw, waardoor zijn eerder zo vurig betoonde liefde voor haar niets waard bleek. In *Hochrot* laat Rihm een zeer ingetogen, haast esoterische ik-figuur horen, waarin het rood gelijk komt te staan met een grote liefde, maar de zinsnede 'Bis an den Tod' krijgt als het ware de dolksteek die het einde van het leven van Karoline von Günderrode betekende.

Een klein altaartje voor een jonggestorven dichteres, zo kan je *Sieben Lieder von Elisabeth Kulmann* van Robert Schumann beschouwen. De Russisch-Duitse **Elisabeth Kulmann** was een hoogbegaafde jonge vrouw die meer dan tien talen beheerste, diverse literaire werken vertaalde en daarnaast excelleerde in uiteenlopende disciplines, zoals wiskunde en tekenen. Toen zij op zeventienjarige leeftijd(!) stierf, liet ze meer dan duizend gedichten na. Schumann wilde dit wonderkind eren met een soort auditieve biografie, maar welke toon pak je voor gedichten van een hoogbegaafd kind? Schumann weet precies te laveren tussen deze twee moeilijk met elkaar te verenigen grootheden. De troost die een meisje in *Mond, meiner Seele Liebling*

vindt bij de maan, krijgt van Schumann een subtiel majeur akkoord mee in een verder mineur setting. *Der Zeisig* is een kinderlied dat door Schumann in een canonachtige structuur is gevangen: speels, licht en klein.

Wat weet **Emily Dickinson** van de liefde? Die vraag zou je je argeloos kunnen stellen als je haar levensgeschiedenis leest: na een kortstondige studie aan de Mount Holyoke Female Seminary, waar ze indruk maakte door haar nietsontziende eerlijkheid, keerde ze naar huis terug, dat ze sindsdien letterlijk nog maar zelden verliet. Bezoek ontving ze achter een gesloten deur. Pas na haar dood bleek hoeveel ze had geschreven: zo'n 1800 gedichten die een literair criticus samenvatte als 'epigrammatisch, kortaf, abrupt, verrassend, verontrustend, flirterig, wild, sympathiek, metafysisch, provocerend, godslasterlijk, tragisch, grappig'. *Bee! I'm expecting you!* is een prachtig voorbeeld van Emily Dickinsons humor en toont tegelijkertijd de kracht van haar beknoptheid. Met gesyncopeerde ritmes en een fladderende begeleiding typeert John Duke perfect de grilligheid van een vlieg in zijn uitnodiging aan een bij. Even beknopt van tekst is het *Good Morning Midnight* waar echter een wereld van afscheid en verlatenheid verborgen zit. André Previn, de componist van klassieke werken en tevens jazzpianist, filmmuziek-arrangeur en dirigent, verloochent met rijke harmonieën in dit lied zijn achtergrond als jazzpianist niet. In *Heart, we will forget him* roept Emily Dickinson weliswaar op de geliefde te vergeten, de uiterst lang aangehouden 'him' aan het einde van Coplands lied doet vermoeden dat de ik-figuur haar geliefde altijd zal onthouden. Eenzaamheid was voor Dickinson een levensstijl, mensen die een publiek leven ambiëren, sabelde ze in *I'm nobody* met een pennenstreek op humoristische wijze neer. Een feestje om op muziek te zetten, vond componiste Lori Laitman.

Aanvankelijk schreef Lori Laitman alleen instrumentale muziek, maar een verzoek van haar voormalige 'roommate' Lauren Wagner zette haar op het spoor van het lied. Voor haar eerste lied koos Lori Laitman voor het werk van **Sara Teasdale**. Men roemde Sara Teasdale om haar lyriek; New York Times Book Review noteerde in een bespreking dat Sara Teasdale 'first, last, and always a singer' is. Sara Teasdale zocht naar eenvoud, de reden waarom zij in haar tijd niet altijd serieus genomen werd. Achter die eenvoud schuilt echter een complex gedachtengoed. Zoals in *The hour* waarin de ik-figuur zich afvraagt: was het voorbestemd haar geliefde te ontmoeten of was het toeval? Ze besluit dat het voorbestemd was, als in steen gegraveerd. Maar bij nader inzien klinkt het uithakken van een liefde in steen meer als een wanhoopskreet om haar geliefde bij zich te houden dan als iets dat voorbestemd is.

‘Er zijn maar weinig mensen die mij zo ontroeren als **Louise de Vilmorin**. Ze ontroert mij omdat zij mooi is, omdat zij kreupel is, omdat ze Frans schrijft met een aangeboren zuiverheid, omdat haar naam bloemen en groenten oproept, omdat ze haar broers liefheeft als een minnares en haar minnaars liefheeft als haar zus.’ Was getekend Francis Poulenc die hiermee meteen ook een korte en bondige biografie van Louise de Vilmorin gaf.

Vilmorins werk is geestig, maar soms ook moeilijk te begrijpen doordat er naast elementen van lichtheid en humor – karakteristieken die Poulenc in zijn muziek liet terugkomen – ook fantasie en mysterie in voor komen. Zo rept de openings-regel van *Reine des mouettes* over een zeemeeuw, maar gaat het volgens bari-ton Pierre Bernac, die het gedicht van Louise de Vilmorin kreeg, over een jonge, elegante vrouw die bloost achter haar grijze, mousseline sluiers.

De Vilmorin-liederen in dit programma zijn typisch Poulenc en vormen haast een staalkaart van liedstijlen: waar *Reine des mouettes* een kort virtuoos lied is en *La dame d’André en Fleurs* juist bedachtzaam, laat Poulenc in *Il vole* een heel ander geluid horen: snel en grillig lyrisch met een uiterst virtuoze pianopartij. Een van zijn moeilijkste pianopartijen, vond Poulenc zelf ook. De titel brengt direct al verwarring: ‘il vole’ betekent immers niet alleen ‘hij vliegt’ – een verwijzing naar Vilmorins geliefde Antoine de Saint-Exupéry, zowel schrijver als piloot – maar ook ‘hij steelt’. Het gehele gedicht is een spel met taal. Zo bevat het eerste couplet verwijzingen naar de aloude fabel van de raaf en de vos van Jean de la Fontaine, waarin de vos de kraai verleidt een lied voor hem te zingen, zodat de kraai het stukje kaas in zijn bek laat vallen.

Wachten, wachten, wachten, maar dan toch niet sterven van verdriet. Dat was **Barbara** haar eer te na. ‘*Dis, quand reviendras-tu?*’, vertel mij wanneer je terug-komt. Maanden wachtte Barbara op de komst van haar geliefde, maar hij kwam niet meer. Barbara slikte haar liefdesverdriet in en schreef op haar tranen een wereldhit.

Susan Dorrenboom

COLLEGE TOUR

KLEINE KERKZAAL / 14.00 - 14.45 UUR

MONIQUE KRÜS, COMONISTE
LEO SAMAMA, MUSICOLOOG EN GESPREKSLEIDER
STUDENTENDUO CONSERVATORIUM MAASTRICHT
MARGARITA CELMIÑA, SOPRAAN
JOSÉ GARCIA CAVALETE, PIANO

Leo Samama interviewt componiste Monique Krüs. Aansluitend werkt zij met een duo uit de liedklas van het Conservatorium Maastricht aan een van haar eigen liederen.

LIEDLAB

GROTE KERKZAAL / 15.15 - 15.45 UUR

STUDENTEN UTRECHTS CONSERVATORIUM

Vernieuwing en inspiratie vind je door te experimenteren. Tijdens de theatrale, vocale serie LiedLab van Vrienden van het Lied krijgen studenten de vrije hand in het vormgeven van een kort recital. Het is elk jaar weer een verrassing wat het publiek te zien en te horen krijgt.

Binnen het thema *Toekomstmuziek* presenteren studenten van het Utrechts Conservatorium een programma van liederen gebaseerd op volksmuziek uit allerlei culturen. Volksmuziek is immers een genre dat al eeuwen mensen met elkaar verbindt, iets wat altijd nodig is en zeker in deze tijd hoop voor de toekomst kan geven. 'Binnen onze school zijn studenten met uiteenlopende culturele achtergronden. Met dit programma presenteren wij Griekse, Franse, Tsjechische, Zwitserse en Sefardische liederen, waar hopelijk iedereen zichzelf en elkaar in kan vinden', vertellen Maura, Estelle, Chrystalla en Hanna.

MAURA WESSELING, SOPRAAN
HANNA ZOMERPLAAG, PIANO

Paul Hindemith (1895-1963)
Tanzliedli (uit: *Lustige Lieder in Aargauer Mundart* op. 5; Reinhart)

Antonín Dvořák (1841-1904)
Songs My Mother Taught Me (uit: *Gypsy Songs* op. 55; Heyduk)

CHRYSTALLA YIANNITSAROU, MEZZOSOPRAAN
HANNA ZOMERPLAAG, PIANO

Maurice Ravel (1875-1937)
Cinq mélodies populaires grecques (vert. Calvocoressi)
Chanson de la mariée
Là-bas, vers l'église
Quelle galant m'est comparable
Chanson des cueilleuses de lentisques
Tout gai!

ESTELLE DE KONING, SOPRAAN
HANNA ZOMERPLAAG, PIANO

Darius Milhaud (1892-1974)
Catalogue de Fleurs op. 60 (Daudet)
La violette
Le bégonia
Les fritillaires
Les jacinthes
Les crocus
Le brachycome
L'eremurus

Joaquín Rodrigo (1901-1999)
"Morena" me llaman (uit: *Cuatro canciones sefardíes; anoniem*)

MAURA WESSELING, SOPRAAN
ESTELLE DE KONING, SOPRAAN
CHRYSTALLA YIANNITSAROU, MEZZOSOPRAAN
HANNA ZOMERPLAAG, PIANO

Adio Kerida (traditional)

LILI BOULANGER: *CLAIRIÈRES DANS LE CIEL*

KLEINE KERKZAAL / 15.15-15.45

DINANT KROUWEL, MUSICOLOOG

In 1914 componeerde Lili Boulanger een groots opgezette en indrukwekkende 13-delige cyclus op teksten van de toen bekende dichter Francis Jammes. Zijn teksten komen we ook tegen bij componisten als Durey, Honegger, Jolivet en Milhaud. Dinant Krouwel neemt in zijn lezing twee liederen uit *Clairières dans le ciel* onder de loep: *Par ce que j'ai souffert* en *Je garde une médaille d'elle*. Dit elfde en twaalfde lied geven een mooi beeld van deze aangrijpende cyclus waarin liefde en lijden om voorrang strijden. Beide werken zijn ook een goede afspiegeling van de compositorische vaardigheden van Lili Boulanger.

Op **zondag 18 mei** voeren sopraan **Katharine Dain** en pianist **Sam Armstrong** deze fascinerende cyclus in zijn geheel uit.

MONOLOGE

GROTE KERKZAAL / 16.15 - 17.00 UUR

FLORIAN JUST, BARITON
JAN PAUL GRIJPINK, PIANO

Franz Schubert (1797-1828)
Der Wanderer D 489 (*Schmidt von Lübeck*)

Samuel Barber (1910-1981)
At Saint Patrick's Purgatory
(uit: *Hermit Songs*; anonieme Ierse teksten uit de 8e tot 13 eeuw)
The Desire for Hermitage
(uit: *Hermit Songs*; anonieme Ierse teksten uit de 8e tot 13 eeuw)

Jacques Ibert (1890-1962)
Chansons de Don Quichotte
Chanson du départ de Don Quichotte (*Ronsard*)
Chanson à Dulcinée (*Arnoux*)
Chanson du Duc (*Arnoux*)
Chanson de la mort de Don Quichotte (*Arnoux*)

Hermann Reutter (1900-1985)
Drei Monologe des Empedokles (*Hölderlin*)
In meine Stille kamst du
Euch ruf ich über das Gefild herein
Ha! Jupiter, Befreier!

Charles Ives (1874-1954)
From Paracelsus (*Browning*)
Mirage (*Rossetti*)

Maurice Ravel (1875-1937)
Don Quichotte à Dulcinée (*Morand*)
Chanson romanesque
Chanson épique
Chanson à boire

Schmidt von Lübeck's 'wanderer' zucht van eenzaamheid, terwijl hij als een verlaten ziel ronddooft in een onherbergzaam landschap vol mistige dalen, woelige meren en bergen. **Franz Schubert** heeft deze eenzaamheid trefzeker in snelle streken geschilderd. Maar het is niet alleen melancholie die Schubert hier laat horen: het land waar de 'wanderer' naar op zoek is, waar hij zich wel thuis zal voelen, is er een van optimistische melodieën, bijna dansant. Maar aan het eind keert Schubert terug naar de melancholie van het begin, want het alter ego van de 'wanderer' weet al lang hoe het zit: eeuwig gedoemd tot ronddolen, want het geluk is altijd elders.

Samuel Barber identificeerde zich met alles wat lers was, voelde zich een lers 'in spirit', hield van de lers humor en van lers literatuur. Zo voelde hij zich aangetrokken tot een bundel middeleeuwse gedichten van lers monniken. Gedichten die deze monniken in de kantlijn van de manuscripten waaraan zij werkten hadden genoteerd, en die in de 20e eeuw waren vertaald door onder meer Auden. 'Het zijn kleine gedichten, gedachten of observaties, soms heel kort en beschrijven zonder opsmuk en in verrassend moderne termen het eenvoudige leven van deze mensen, dicht bij de natuur, de dieren en bij God', aldus Barber over deze gedichten. Een zweem van middeleeuwse muziek schuwde Barber niet in zijn toonzetting van enkele van deze gedichten, gebundeld tot *Hermit Songs*, zoals in bijvoorbeeld het eerste lied, *At Saint Patrick's Purgatory*, met zijn nadruk op kwarten en kwinten. Tegelijkertijd klinkt de pianopartij ook heel modern, als een vooruitwijzing naar de 'minimal music' van John Adams. *The Desire for Hermitage* besluit deze cyclus, een stille meditatie die in de pianopartij vooral rond de toon G circuleert. Is er een betere manier om de gezochte eenzaamheid in muziek te zetten? Geleidelijk aan komt er meer melodie in het lied, met een prachtig pianistisch intermezzo, als om de wenste eenzaamheid te vieren, waarna tenslotte de stilte terugkeert.

Met Don Quichot schiep Miguel de Cervantes een romanpersonage dat nog steeds tot de verbeelding spreekt. Het is niet alleen Don Quichottes ongebreidelde onverschrokkenheid - of is het pure waanzin? - die tot prachtige avonturen en humoristische scènes leidt. Ook het spel tussen verbeelding en werkelijkheid dat Cervantes speelt blijft prikkelen. Een van de vele, vele adapties die op de roman zijn gemaakt, is van filmmaker George Pabst. Deze vroeg begin jaren '30 aan zowel **Maurice Ravel** als aan **Jacques Ibert** muziek te componeren voor zijn verfilming van de Don Quichot-legende. De heren wisten niet van elkaar dat ze beiden gevraagd waren en gingen voortvarend aan de slag, totdat Ravel erachter kwam hoe de vork in de steel zat. Hij was op zijn zachts gezegd 'not amused', maar hij liet zijn vriendschap met Ibert er niet onder lijden. In zijn drieluik komen we Don Quichot tegen als minnaar, soldaat en tot slot als drinkebroer die zijn geliefde Dulcinée toezingt, telkens in een ander Spaans ritme. Ibert opent zijn cyclus van vier liederen met *Chanson du départ de Don Quichotte* als ware het een proloog voor alle komende avonturen. Dan bezingt Don Quichot zijn geliefde, eerst komt zijn verlangen naar haar aan bod in *Chanson à Dulcinée*. Vervolgens de inspiratie tot zijn heldendaden die hij uit haar put in het weemoedige *Chanson*

de duc. Tot slot laat Don Quichot in *Chanson de la Mort* zijn trouwe dienaar weten dat hij - ook als hij er niet meer is - nooit ver weg zal zijn: hij zal voortleven in een boek.

Net als Don Quichot verloor de Oud-Griekse Empekokles langzaam maar zeker de grip op de werkelijkheid. Als arts en wetenschapper had hij belangrijke bijdragen geleverd aan het welzijn van de mens en hij bemoeide zich met staatszaken. Bescheidenheid was hem vreemd en om te bewijzen dat hij van goddelijke afkomst was, sprong hij in de Etna. Een gegeven dat dichter Hölderlin ruim tweeduizend jaar aan de rand van diezelfde vulkaan inspireerde tot een drama over deze markante figuur, op het obsessieve af. Hij schreef verschillende versies, maar rondde het werk nooit af. Uit dit rijke oeuvre koos **Herman Reutter** een drietal gedichten voor zijn *Drei Monologe des Empekokles*. De monologen zijn geschreven in een voor Reutter kenmerkende stijl. Met de moderne muzikale ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog ging hij niet mee, zijn sterk laatromantische stijl evolueerde tot een neoclassicisme, waarin chromatiek een grote rol speelt maar uiteindelijk de tonaliteit wel intact laat.

Het leven van Paracelsus leest als een avonturenroman. Eigenlijk heette deze man Theophrastus Bombast von Hohenheim, maar omdat hij zijn kwaliteiten als arts boven die van de Romeinse geneesheer Celsus stelde, noemde hij zichzelf Paracelsus ('voor-bij Celsus'). Hij was in zijn tijd een beroemd arts - tevens filosoof en theoloog - maar ook omstreden, hetgeen zijn eeuwige rondgang door Europa verklaart. Toch mogen we deze Paracelsus niet als kwakzalver wegzetten, hij heeft wel degelijk baanbrekend werk verricht. Zo maakte hij onderscheid in de anatomie van man en vrouw en daarmee ook in behandelmethoden van beide seksen. Ook was hij van mening dat je moest uitgaan van observatie en persoonlijke ervaring in plaats van het louter volgen van de nogal theoretische verhandelingen van de professoren aan de universiteiten. In 1835 verscheen van de hand van de Engelse dichter en toneelschrijver Robert Browning een episch gedicht over Paracelsus. **Charles Ives** kreeg dit gedicht als verjaardagscadeau van zijn zwager. Aanvankelijk was Ives van plan een groots project van toongedichten rond literaire figuren (Men of Literature) te componeren, uiteindelijk voltooide hij alleen de zogenaamde *Robert Browning Overture*. Het is werk waarin Ives voor het eerst uitbundig zijn eigen gang gaat, vol polyfonie, polytonaliteit en polyritmiek. Later nam Ives juist dit orkestwerk als uitgangspunt voor het lied *From Paracelsus*. Het heftige karakter uit de ouverture is in de introductie van het lied goed terug te horen, maar gaande het lied dunt de pianopartij uit en krijgt het een meer liedbegeleidend karakter.

Susan Dorrenboom

ZATERDAG 17 MEI **LIEDRECITAL**

THE PAST AND THE FUTURE

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

JAMES NEWBY, BARITON
MALCOLM MARTINEAU, PIANO

Franz Schubert (1797-1828)

Der Strom D565
(*anoniem*)

Auf der Donau D553
(*Mayrhofer*)

Der Wanderer D649
(*Schlegel*)

Gruppe aus dem Tartarus D583
(*Schiller*)

An die Freunde D654
(*Mayrhofer*)

Prometheus D674
(*Goethe*)

Freiwilliges Versinken D700
(*Mayrhofer*)

Aus 'Heliopolis' II D754
(*Mayrhofer*)

Der Wanderer an den Mond D870
(*Seidl*)

Fischerweise D881
(*Von Schlechta*)

pauze

Benjamin Britten (1913-1976)

Songs and Proverbs of William Blake
op. 74

Proverb I

London

Proverb II

The chimney-sweeper

Proverb III

A Poison Tree

Proverb IV

The tyger

Proverb V

The fly

Proverb VI

Ah, sun-flower!

Proverb VII

Every night and every morn

In april 1965 sloot **Benjamin Britten** een nieuwe compositie in manuscript af met de tekst 'For Dieter: the past and the future'. Met Dieter bedoelde Britten de bariton Dietrich Fischer-Dieskau, met wie Britten al eerder had samengewerkt. Nu had hij een liedcyclus genaamd *Songs and Proverbs of William Blake* geheel op zijn stem geschreven. De woorden 'the past and the future' verwijzen mogelijk naar de Fischer-Dieskau's tragedie ruim een jaar eerder: zijn vrouw, celliste Irmgard Poppen, was in het kraambed overleden.

Het werk van William Blake raakte Britten diep, hij had al eerder werk van deze dichter, schilder en graficus op muziek gezet. Voor dit werk had hij samen met Peter Pears teksten gekozen uit het boek *The Marriage of Heaven and Hell* en de dichtbundel *Songs of Innocence and of Experience*. William Blake was een zeer eigenzinnig man en zijn werk kan een zekere ontoegankelijkheid dan ook niet ontzegd worden. Waar de *Songs of Innocence and of Experience* nog redelijk traditioneel zijn, is *The Marriage of Heaven and Hell*, waaruit de zeven 'proverbs' komen, radicaal anders dan men verwachtte. Onderdeel van dit boek met proza, poëzie en illustraties - allemaal van William Blake zelf - zijn de *Proverbs of Hell* waarin de lezer op totaal andere wijze wordt toegesproken dan in het Bijbelboek Spreuken waaraan Blake met zijn titel refereert. In zijn 'proverbs' gooit Blake de vastgeroeste denkbbeelden over hemel en hel overboord en nodigt de lezer uit zijn eigen ideeën te vormen over goed en slecht. Het meest opvallend is misschien wel Blakes uitgangspunt dat de hel niet de plaats is voor bestraffing, maar een plaats van ongeremde energie in tegenstelling tot gereguleerde hemel.

De term liedcyclus doet wellicht iets anders vermoeden dan hetgeen Britten uiteindelijk schreef. Want het geheel mag dan bestaan uit veertien verschillende liederen, het is uitdrukkelijk de bedoeling dat het geheel achter elkaar gezongen wordt, zonder pauzes tussen de 'proverbs' en 'songs'. De 'proverbs' fungeren als een soort inleiding op de liederen die elke keer tot denken aanzet, alhoewel sommige teksten zo duister of vaag zijn dat de betekenis ervan zeker buiten de context van het boek moeilijk te vatten is. Britten componeerde een soort van recitatieven voor deze delen, waarbij het opvalt dat de zangstem en pianopartij ritmisch gezien hun eigen weg lijken te gaan. Muzikaal gezien zijn de 'proverbs' sterk met elkaar verbonden, en fungeren zo niet alleen als inleiding op de 'songs' maar vormen ook het cement van dit grandioze bouwwerk.

De *Songs and Proverbs of William Blake* gingen op 24 juni in première tijdens het Aldeburgh Festival, met uiteraard Dietrich Fischer-Dieskau als vertolker en met Benjamin Britten achter de vleugel. Later, in 1972, voerden zanger en componist dit werk nogmaals uit, maar nu voorafgegaan door een tiental liederen van Schubert, net zoals tijdens dit concert.

Fischer-Dieskau opende de reeks in 1972 met *Der Strom*. Dit lied schreef **Franz Schubert** in 1817 maar werd pas in 1876 gepubliceerd.

Als men niet beter wist, zou men dit lied ook heel goed in deze late 19e eeuw kunnen plaatsen; zozeer moduleert Schubert in zijn harmonieën en presenteert hij een melodie die allesbehalve vloeiend is om de ik-figuur gestalte te geven die tegen het lot vecht en verliest. De rivier aan het begin van het vers komt met een donderend lawaai naar beneden. Even is er een meditatief moment, aan het begin van het tweede vers, maar het doorrazende lot lijkt onafwendbaar. Hoe anders klinkt de Donau aan het begin van *Auf den Donau*, maar laat u niet in slaap wiegen door het liefelijk kabbelende water. De ruïnes en de vergane glorie aan de oever wijzen op dood en verderf. De kalme, opgewekte golfjes uit de inleiding blijken nu, gemoduleerd van majeur naar mineur, de boodschappers te zijn van naderend onheil dat de luisteraar aan het einde mee de diepte in zeult.

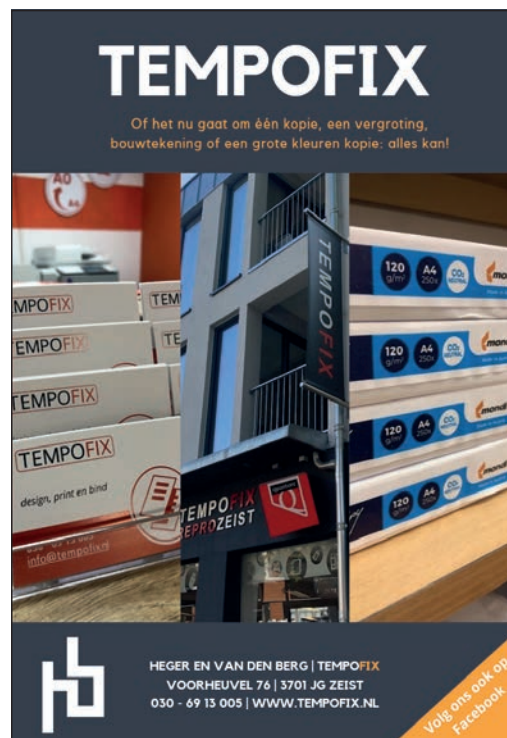
De 'wanderer' is een veelvoorkomende figuur in de gedichten die Schubert op muziek heeft gezet. Onbenoemd kwam hij in *Der Strom* al langs. In veel gedichten zwerft de 'wanderer' eenzaam door de wereld. Schlegels *Wanderer* adviseert: doe als de maan die eeuwig rond de wereld draait en kies geen thuis. De 'wanderer' is alleen, maar niet somber gestemd, al zijn er rimpelingen in het leven, zoals de aarde eb en vloed ervaart door de eindeloze gang van de maan. Van berustende vrede is in *Der Gruppe aus dem Tartarus* geen sprake. In het donker van de onderwereld Tartarus laat Schubert sinister beukende golven over elkaar heen rollen. Hier is niets dat nog hoop biedt en die toenemende angst voor de eeuwige verdoemenis in het derde vers brengt Schubert met een nietsontziend voortstuwend ritme en een melodie die steeds een stapje hoger klimt. In *An die Freunde* benadert Schubert de eeuwigheid op een heel andere manier: met kale noten in de bas illustreert Schubert de leegte, de stilte die achterblijft bij het graf. Maar als zo vaak speelt Schubert hier met mineur en majeur. De begravenen blijft geborgd in de herinnering van zijn vrienden.

Gevoed door het werk van de dichters die hem omringden, raakte Schubert gefascineerd door het Oude Griekenland met zijn mythen, goden en halfgoden. Prometheus was een project van Goethe, met de bedoeling er een theaterwerk van te maken, maar de dichter bleef steken bij een monoloog waarin Prometheus uitdagend zijn vrije wil opeist bij de goden op de Olympus. Net als Prometheus ging Goethe hier voortvarend te werk, tradities 'rücksichtslos' overboord gooiend. In zeven delen - in vrije versvorm - laat hij een rebelse Prometheus zijn standpunt duidelijk maken: hij maakte de mens, gaf hem vuur en heeft het heft in eigen hand genomen. En dat wil Goethe ook, op zoek naar vrijheid. Schubert volgde Goethe naadloos in deze hang naar vrijheid en componeerde een dramatische monoloog met afwisselend recitatieven en arioso's, terwijl tempo en ritme voortdurend aan verandering onderhevig zijn. En zo is Prometheus geen lied in de traditionele zin van het woord, eerder een soort mono-operascène.

Ook de dichter Mayrhofer vond inspiratie bij de Oude Grieken, maar zijn gedichten ademen een totaal andere sfeer uit. In een grote daad van zelfopoffering legt Helios, de zonnegod die alleen geeft en niet neemt, in *Freiwilliges Versinken* zijn kroon op de bergen te rusten zodat er ruimte komt voor de maan en de sterren. Is dit de metafoor voor wat Mayrhofer zich moest getroosten: overdag een saai ambtenarenbaantje zodat hij 's nachts kon schitteren met zijn gedichten? Maar misschien nog belangrijker dan de Oude Grieken was voor Mayrhofer de natuur. Met krachtige pennenstreken tekent Mayrhofer in *Heliopolis II* een majestueus berglandschap als om zichzelf te overtuigen van zijn talent. Schubert ondersteunt zijn gedicht vol imperatieven met krachtige akkoorden waarin geen spoortje twijfel doorklinkt.

In een gesprek met de maan merkt de 'wanderer' van de dichter Seidl op dat hij en de maan altijd maar onderweg zijn. Maar er is duidelijk verschil tussen hen beiden: de 'wanderer' heeft geen thuis, voor de maan is de hemel zijn thuis. Voor deze 'wanderer' componeerde Schubert een volksliedje. In de opening zijn de voetstappen van deze 'wanderer' te horen, en let ook op de subtiële woordschildering in de eerste regel waarin de 'wanderer' laag op de aarde klinkt en de maan hoog 'am himmel'. Het water klonk al vaker in deze serie liederen, met meestal de 'wanderer' in een hoofdrol. Fischer-Dieskau sloot zijn reeks in 1972 af met het tamelijk onschuldig klinkende *Fischerweise* waarin Schubert wederom op onnavolgbare wijze het water laat klateren.

Susan Dorrenboom

VAN DAG TOT DAG

ZONDAG 18 MEI 2025

15.00-17.00 UUR

VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

KATHARINE DAIN, SOPRAAN

SAM ARMSTRONG, PIANO

LONNEKE VAN STRAALEN, VIOOL

LARS WOUTERS VAN DEN OUDENWEIJER, KLARINET

ANASTASIA FERULEVA, CELLO

Op reis naar het einde der tijden. Met werken van Lili Boulanger en Messiaen.

17.00-18.00 UUR

REDUCE, REUSE, RECYCLE

LEZING / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

NATASHA LOGES, MUSICOLOGE

Musicologe Natasha Loges slaat een brug tussen onze huidige kennis over klimaatverandering en de betekenis daarvan voor de muziek.

19.30-20.30 UUR

LA VOIX HUMAINE - FACETIME

RECITAL / THEATER FIGI / WILLEM PIJPERZAAL HET ROND 2

EKATERINA LEVENTAL, MEZZOSOPRAAN

CHRIS KOOLMEES, REGIE

De klassieker van Poulenc in een hedendaagse uitvoering.

ZONDAG 18 MEI **LIEDRECITAL**

VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST

GROTE KERKZAAL / 15.00 - 17.00 UUR

KATHARINE DAIN, SOPRAAN

SAM ARMSTRONG, PIANO

LONNEKE VAN STRAALEN, VIOOL

LARS WOUTERS VAN DEN OUDENWEIJER, KLARINET

ANASTASIA FERULEVA, CELLO

Verleden

Lili Boulanger (1893-1918)

Clairières dans le ciel (*Jammes*)

Elle était descendue

Elle est gravement gaie

Parfois je suis triste

Un poète disait

Au pied de mon lit

Si tout ceci n'est qu'un pauvre rêve.

Nous nous aimerons tant

Vous m'avez regardé

Les lilas qui avaient fleuri

Deux ancolies se balançaient sur la colline

Par ce que j'ai souffert

Je garde une médaille d'elle

Demain fera un an

pauze

Heden

Klarinetimprovisatie

'Dialoog met de vogels'

Toekomst

Olivier Messiaen (1908-1992)

Quatuor pour la fin du Temps

Liturgie de cristal

Vocalise, pour l'Ange qui annonce la fin du Temps

Abîme des oiseaux

Intermède

Louange à l'Éternité de Jésus

Danse de la fureur, pour les sept trompettes

Fouillis d'arcs-en-ciel, pour l'Ange qui annonce la fin du Temps

Louange à l'Immortalité de Jésus

Twee cycli waarin de tijd een bij uitstek fluïde karakter draagt, worden in dit concert met elkaar verbonden door het tijdgebonden karakter van een improvisatie over vogelzang. Deze pauze-improvisatie zal in de buitenlucht plaatsvinden, waar klarinettist Lars Wouters van den Oudenweijer zich zal mengen in het actuele gesprek dat op dat moment onder de vogels gevoerd wordt. Spreken met vogels deed Franciscus van Assisi natuurlijk al, en dat slaat meteen een natuurlijke brug naar de katholieke wortels van de componisten die voor en na de pauze aan bod komen. Componisten voor wie bloemen en vogelzang, wonderen van de schepping, bovendien een belangrijke inspiratiebron vormden.

Verleden: *Clairières dans le ciel*

Voor de pauze speelt het verleden de hoofdrol in de *Clairières dans le ciel* van **Lili Boulanger**. De geschiedenis van een gestrande relatie is onderwerp van een cyclus van 24 gedichten van Francis Jammes. Bloemen spelen als metafoor een belangrijke rol in deze poëzie. Lili Boulanger selecteerde dertien gedichten uit de cyclus en herschikte ze met toestemming van Jammes in een eigen volgorde, zonder eenparig tijdsverloop. Het zijn delicate liederen, waarin de geest van Gabriel Fauré, de eerste compositieleraar van Lili, onmiskenbaar op de achtergrond aanwezig is, zeker in de pianobegeleiding. Niettemin dragen de liederen het sterke eigen stempel van de veel te vroeg gestorven componiste.

Het veelvuldig gebruik van parallelle kwarten en kwinten en chromatische overgangen versterken de sferische, soms ronduit mystieke sfeer die de piano-begeleiding in diverse van de liederen oproept. Dit is bijvoorbeeld het geval in *Parfois, je suis triste*, het derde lied uit de cyclus. De eerste twee liederen stralen nog de sensuele sfeer van een gelukzalige verliefdheid uit, maar in dit derde lied slaat de twijfel toe. Is de liefde die de ander voelt wel sterk genoeg, zal die beklijven? In *Un poète disait*, het extatische vierde lied, neemt de verliefdheid het roer weer stevig in handen. Maria, in de vorm van een zwart Madonna-beeld aan het voeteneind van het bed, biedt in *Au pied de mon lit* troost en kracht wanneer 's nachts dan toch de twijfel weer toeslaat. De aanblik van het beeld in dit vijfde lied roept een ander vorm van extase, een vrome opwinding op.

Met een openlijk citaat van het 'Tristanakkoord' uit het *Vorspiel* van Wagners *Tristan und Isolde* in *Si tout ceci n'est qu'un pauvre rêve* maakt Lili Boulanger de existentiële angst die uit dit gedicht spreekt, voelbaar. Wanneer deze liefde slechts een droom blijkt, en desillusie andermaal bewaarheid wordt dan verdwijnt elke lust om verder te leven.

Toch kan een (dag)droom ook heel krachtige en tedere gevoelens oproepen. In *Nous nous aimerons tant*, het zevende lied en daarmee de spil in de cyclus, krijgt deze dagdroom een omlijsting van impressionistische akkoordprogressies. In het volgende lied, *Vous m'avez regardé avec toute votre âme*, worden de warme blikken van de geliefde dankbaar tot zich genomen.

De cyclus van ontspruiten, groei, bloei en sterven wordt in *Les lilas qui avaient fleuri* in verband gebracht met het verloop van de relatie. Tijdens de bloei ervan vorig jaar waren de verwachtingen hooggespannen, maar bloemen verwelken

zoals ook deze liefde verwelkte. Het verschrompelen van de relatie illustreert Lili Boulanger met chromatisch dalende lijnen. Het tiende lied, *Deux ancolies*, schetst het beeld van twee akeleien op een heuvel. Je hoort hoe de wind met hen speelt en hen laat wiegen, zonder hen nader tot elkaar te laten komen. *Par ce que j'ai souffert* is een schrijnend lied over het lijden in een relatie die ontspoord is. Een zilveren medaillon, een aandenken aan de geliefde draagt de woorden 'Bid, Geloof, en Hoop', termen die met krachtige akkoorden worden onderstreept in *Je garde une médaille d'elle*. Het zilver is echter dof en zwart uitgeslagen door het contact met haar huid en tekent de vergankelijkheid. Het dertiende, laatste en verreweg langste gedicht uit de cyclus is *Demain fera un an*. Het vormt niet alleen door deze lengte een indrukwekkende afsluiting. Lili Boulanger laat, door het hergebruik van het thematisch materiaal uit de twaalf voorafgaande liederen, het drama tot een climax komen en wat ooit als een idylle begon, definitief uiteenspatten en in het niets oplossen.

Toekomst: *Quatuor pour la fin du temps*

Het *Quatuor pour la fin du temps* van **Olivier Messiaen** kent een barre ontstaansgeschiedenis. Als krijgsgevangene van de Nazi's in Stammlager VIII-A nabij Görlitz schreef de componist in 1940-1941 in uiterst moeilijke omstandigheden het leeuwendeel van dit achtdelige werk. De diepgelovige Messiaen had in het kamp zijn zakbijbeltje mogen behouden en putte met name inspiratie en kracht uit het laatste boek van het Nieuwe Testament. In dit Bijbelboek Apocalyps daalt een engel neer uit de hemel en verkondigt het einde der tijden.

In de ontstaansgeschiedenis van het *Quatuor* waren eerdere ontmoetingen met de cellist Étienne Pasquier en de klarinettist Henri Akoka overigens heel bepalend. Die ontmoetingen vonden reeds plaats in doorgangskampen in Frankrijk, nog voordat Messiaen naar Görlitz werd overgebracht. In een van die doorgangskampen ontstond ook het derde deel, de omvangrijke voor Akoka geschreven klarinetsolo *Abîme des oiseaux* al. Het overgrote deel van het *Quatuor* zag echter het licht in Görlitz, al zijn de twee *Louanges* bewerkingen van ouder materiaal. Het was de muziekminnende kampcommandant van Görlitz die Messiaen van muziekpapier en schrijfgerei voorzag. In januari 1941, met een publiek van duizenden gevangenen en hun bewakers, ging het werk in première. Het *Quatuor pour la Fin du Temps* bleek een sleutelwerk in Messiaens oeuvre. Het bevat elementen die in zijn latere composities steeds weer terug zouden keren: buiten-Europese ritmes, modale structuren afkomstig uit oude kerktoonsoorten, een zeer precieze en gedifferentieerde klankvorming en niet te vergeten vogelzang als oneindige inspiratiebron. Dit alles doordeesemd met een transcendente, katholieke spiritualiteit. In het *Quatuor* krijgt het fenomeen 'tijd' op verschillende manieren vorm. Dat begint al in het uiterst doorzichtige eerste deel *Liturgie de cristal*, waarin de vier instrumenten van het kwartet - klarinet, viool, cello en piano - elk hun eigen weg lijken te bewandelen, maar dat doen binnen een kristallen structuur. Als de facetten van een diamant die steeds nieuwe subtiele schitteringen teweeg brengen.

ZONDAG 18 MEI TOELICHTING

In het tweede deel *Vocalise, pour l'Ange qui annonce la fin du temps* presenteert de engel die het einde van de tijd zal aankondigen, zich met rake klappen van de piano, een kwinkelerende klarinet en gedecideerde lijnen van de strijkers, uitmondend in een triller van hen allen. Dan volgt een lange, betoverende vocalise van de strijkers en piano die elk tijdsgevoel lijkt op te heffen. Wanneer de vocalise oplost in het niets keren de trillers plots terug en besluiten piano en klarinet het deel met de laatste rake klappen.

Abîme des Oiseaux, de al genoemde grote klarinetsolo van het kwartet, is technisch zeer uitdagend voor de speler. Onmiskenbare citaten van vogelzang zijn geïncorporeerd in zeer lang uitgerekte lyrische lijnen met een uitgesproken bezwerend karakter. Hoe anders van sfeer is het korte, dansante vierde deel *Intermède*. De piano zwijgt hier, terwijl strijkers en klarinet een ongebreidelde levenslust ten toon spreiden.

De oneindige melodie van de cello boven traag pulserende akkoorden van de piano in *Louange à l'Éternité de Jésus* is een lofzang op de eeuwigheid van Jezus. Sterk contrasterend is het daarop volgende zesde deel *Danse de la fureur, pour les sept trompettes*. Boosheid, ontaardend in furie is het effect dat opgeroepen wordt in deze wilde dans, die door het kwartet vrijwel geheel unisono gespeeld wordt. Het is opgekropte woede die tot uitbarsting komt.

Lars Wouters van den Oudenweijer

In *Fouillis d'arcs-en-ciel, pour l'Ange qui annonce la fin du temps* verschijnt de engel wederom, citaten uit het tweede deel zijn daarbij hoorbaar, maar met nog meer macht en kracht. Bovennatuurlijke klanken en kleuren ontstaan en bevestigen nu definitief het reeds aangekondigde einde der tijden.

Het slotdeel *Louange à l'Immortalité de Jésus* laat de oneindige melodie uit de eerste louange (deel vijf) terugkeren, maar nu in een alras ijler wordende lezing door viool en piano. De muziek stijgt langzaam maar zeker op naar de hemel.

Je kunt je voorstellen dat deze tijdloze, onaardse muziek ondanks de kou en ellende een verpletterende indruk gemaakt moet hebben op de toehoorders in het Stamlager in Görlitz.

Robert Andriessen

ZONDAG 18 MEI **LIEDRECITAL**

LA VOIX HUMAINE - FACETIME

THEATER FIGI - WILLEM PIJPERZAAL / 19.30 - 20.30 UUR

EKATERINA LEVENTAL, MEZZOSOPRAAN
CHRIS KOOLMEES, REGIE

Spuug (tekst: Jibbe Willems)

Francis Poulenc (1899-1963)
La Voix Humaine (Cocteau)

De pianopartij bij *La Voix Humaine* is
ingespeeld door **YORAM ISH-HURWITZ**.

Tot tranen toe geroerd was Jean Cocteau toen hij de repetities voor de première van *La voix humaine* bijwoonde. Zijn tekst over een vrouw (Elle) die een diepe, relationele crisis doormaakt, was door Francis Poulenc op een gedroomde manier in muziek gevangen. Het ritme van de gefragmenteerde tekst, de gedachtenflarden, de uitbarstingen van wanhoop, de spaarzame momenten van zoete herinnering, alles was volgens Cocteau muzikaal gezien tot een ideale eenheid gesmeed. En dit zonder dat er fysiek een tegenspeler in het spel is. In dit muziektheaterwerk krijg je tekstueel namelijk maar één kant van het verhaal mee: die van een wanhopige Elle die ondanks technische haperingen een telefoongesprek voert (of fingeert?) met haar ex. Het is een ultieme poging om een breuk te voorkomen, al weet de vrouw diep in haar hart dat de relatie ten einde is. Ook bij haar vloeien de tranen dus rijkelijk.

Het fascinerende aan de partituur van Poulenc is dat de muziek niet alleen direct herkenbare expressie geeft aan de wisselende gemoedstoestand van Elle, maar ook zorgt voor contrapunt. Zozeer als de voormalige geliefde in de tekst zelf zwijgt, zozeer is de ex in de muziek alomtegenwoordig. Het is die mengeling van verklankte emoties van Elle en de woordloze, maar auditief sterk aanwezige reactie van haar ex die dit werk zo aangrijpend maken.

In een gematigd modern idioom met slechts spaarzame scherpe dissonanten wisselt Poulenc parlando en recitatief-achtige passages af met lyrische lijnen en dramatische piekmomenten. Het is een stijl die in sommige opzichten wel aan Puccini doet denken. Door korte motieven te herhalen weet de componist eenheid te creëren zonder de voortgang van het drama of het meermaals haperende gesprek geweld aan te doen. Als luisteraar/toeschouwer ben je in de ruimte aanwezig waarin Elle 'realtime' haar wanhoopsgesprekken voert en leef je met haar mee.

De verbindingsproblemen die het gesprek regelmatig verstoren, maken Elle hypernerveus, terwijl ze haar ex juist wil doen geloven dat ze de scheidings situatie aan kan en zelfs alweer ondernemend is. Wanneer haar gesprekspartner door de leugens heen prikt (er klinken op dat moment felle geagiteerde akkoorden), reageert ze als door een wesp gestoken. Ze probeert zich weer snel te herpakken, hem gunstig te stemmen door alle schuld voor de verwijdering op zich te nemen en door te refereren aan een zondag in Versailles (er klinkt dan een kort moment van warme lyriek in de begeleiding).

Maar is de ex-partner onschuldig? Spreekt hij wel de waarheid? Hij blijkt in elk geval niet thuis te zijn, er klinkt muziek in de achtergrond, waar is hij?

De onzekerheid knaagt aan Elle en gaandeweg kan ze geen enkele schijn meer ophouden. Ze moet erkennen dat ze hem vreselijk mist, dat ze niet zonder hem kan slapen en een zelfmoordpoging heeft gedaan om maar te kunnen vergeten. Niets zal de onvermijdelijke scheiding nog kunnen tegenhouden. Als ze tot slot verneemt dat haar ex naar Marseille zal gaan, heeft Elle nog naar één verzoek: of hij niet naar het hotel wil gaan waar zij ooit samen gelukkig waren.

Bij mezzosopraan en actrice Ekaterina Levental en theatermaker Chris Koolmees zal geen bakelieten telefoon op the toneel verschijnen of telefoonsnoer om de hals gewonden worden. Moderne communicatiemiddelen en theatertechnieken halen het verhaal naar de tijd van nu. Het telefoongesprek van weleer is een contact via FaceTime geworden. Met invoeging van fragmenten uit een tweede tekst van Cocteau (geschreven voor Édith Piaf) heeft Chris Koolmees bovendien nog een extra laag toegevoegd aan het drama. Het spanningsveld tussen feit en fictie wordt hierdoor nog sterker belicht. *La voix humaine* was al een tijdloos drama en is in deze versie actueler dan ooit geworden.

Robert Andriessen

© Majanka Fotografie

www.degroenewinkel.nl

VAN DAG TOT DAG

MAANDAG 19 MEI 2025

10.15-12.45 UUR

MASTERCLASS CHRISTOPH PRÉGARDIEN

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

10.15-12.45 UUR

MASTERCLASS HANS EIJSACKERS

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

10.15-12.45 UUR

MASTERCLASS NATASHA LOGES

MASTERCLASS / KOETSHUYS / ZUSTERPLEIN 2

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS CHRISTOPH PRÉGARDIEN

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS HANS EIJSACKERS

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS NATASHA LOGES

MASTERCLASS / KOETSHUYS / ZUSTERPLEIN 2

17.15-18.15 UUR

OPEN PODIUM I

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 20

Open Podium I voor amateurzangers met aan de piano
GILBERT DEN BROEDER.

VAN DAG TOT DAG

DINSDAG 20 MEI 2025

10.15-12.45 UUR

MASTERCLASS HANS EIJSACKERS

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

10.15-12.45 UUR

MASTERCLASS CHRISTOPH PRÉGARDIEN

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS HANS EIJSACKERS

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS CHRISTOPH PRÉGARDIEN

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

17.15-18.15 UUR

VERBORGEN PARELS

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 20

Presentatierecital van de masterclass voor amateurs
o.l.v. zangdocente **MANUELA OCHAKOVSKI** en
pianiste **HELEEN VEGTER**.

VAN DAG TOT DAG

WOENSDAG 21 MEI 2025

09.50 -11.30 UUR

MASTERCLASS SUSAN MANOFF

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

13.00-16.30 UUR

MASTERCLASS SUSAN MANOFF

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 20

16.00-17.45 UUR
PAUZE
19.30-22.15 UUR

YOUNG ARTIST PLATFORM

NEXT GENERATION / GROTE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 12

Wie gaat er naar huis met de belofte voor een recital
tijdens Oxford International Song Festival én
Internationaal Lied Festival Zeist?

WOENSDAG 21 MEI **NEXT GENERATION**

YOUNG ARTIST PLATFORM

GROTE KERKZAAL

VOLGORDE DEELNEMERS KAN NOG WIJZIGEN

16.00 - 17.45 UUR

pauze

19.30 - 22.15 UUR

KRIS NG / SOPRAAN
AARON ORMAZA VERA / PIANO

COOPER KENDALL / TENOR
SEMYON BEREZIN / PIANO

ELISA MAAYESHI / SOPRAAN
PIETER BOGAERT / PIANO

pauze

VASSIA ALATI / SOPRAAN
YUTO KIGUCHI / PIANO

ALEXANDRU SUCIU / BARITON
BIANCA MURARIU / PIANO

NOËLLE DROST / SOPRAAN
JORIAN VAN NEE / PIANO

JURYBERAAD + UITSLAG

DE BIOLOGISCHE SUPERMARKT

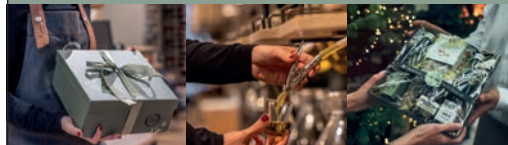
Bij Ekoplaza kun je erop vertrouwen dat alle boodschappen 100% biologisch zijn. Jouw boodschappen zijn van hoge kwaliteit en jij draagt bij aan een betere wereld. Bij ons krijgen kleinschalige boeren, telers en producenten een eerlijke prijs, zodat ze duurzaam en diervriendelijk kunnen werken. Want als we samen goed voor de bodem, plant en dier zorgen, krijgen we daar veel lekkers voor terug. Onze producten zijn van de beste kwaliteit en troepvrij, dus zonder vreemde toevoegingen zoals e-nummers.

OIL&VINEGAR

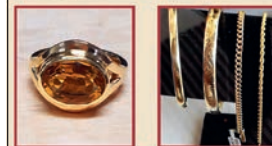
Oil & Vinegar
Voor wie van het leven geniet!

Lijnmarkt 8, 3511 KH Utrecht
tel: 030-2381673 | www.oilvinegar.com

Tevens uw partner voor relatiegeschenken en kerstpakketten

—Goudsmid—
Juwelier Rodewijk

Sieraden
Reparatie & Ontwerp
Goud & Zilver
Olympic & Festina
Horloge & Klokkenmaker
Edelstenen
Taxatie & Inkoop

Slotlaan 297 Zeist - 030 69 14 157
di/vr. 10-17.30 en za. 10-17 uur
juwelierrodewijk.nl

Restaurant MIDO

'Where East meets West'.
Op het menu vindt u klassieke Westerse gerechten en delicatessen gecombineerd met de Aziatische keuken.

Het Rond 5
3701 HS Zeist
Utrecht

030 7857077
www.restaurantmido.nl

Voor de smakelijke omlijsting van uw verjaardag, receptie, high tea of ander evenement!!

SMAAK van DAAN
puur genieten

Taarten, lunch, high tea, confituren, likeuren, sappen en nog veel meer!

Smaak van Daan - Broedersplein 19, Zeist
- T: 06-26682333 - www.smaakvandaan.nl

VAN DAG TOT DAG

DONDERDAG 22 MEI 2025

10.15 -12.45 UUR

MASTERCLASS SUSAN MANOFF

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

10.15-12.45 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS SUSAN MANOFF

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

17.15-18.15 UUR

OPEN PODIUM 2

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 20

Open Podium 2 voor amateurzangers met aan de piano
GILBERT DEN BROEDER.

20.15-22.00 UUR

SHOWCASES

RECITAL / GROTE KERKZAAL, ZUSTERPLEIN 12

FLORIAN STÖRTZ, BARITON

MARK ROGERS, PIANO

CLARA BARBIER SERRANO, SOPRAAN

JOANNA KACPEREK, PIANO

Toekomstmuziek en muziek van de toekomst,
Hildegard von Bingen, Clara Schumann, Duparc en A.I.

DONDERDAG 22 MEI **LIEDRECITAL**

SHOWCASES

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

Winnaars Young Artist Platform 2024

FLORIAN STÖRTZ, BARITON

MARK ROGERS, PIANO

Hildegard von Bingen (1098-1179)

Nunc gaudeant maternal viscera

Henry Purcell (1659-1695)

Wond'rous machine

(uit: *Hail! bright Cecilia* Z. 328; *Brady*)

Henri Duparc (1848-1933)

La vie antérieure (*Baudelaire*)

Gerald Finzi (1901-1956)

In five-score summers

(uit: *I said to Love* op. 19b; *Hardy*)

Benjamin Britten (1913-1976)

Before life and after

(uit: *Winter Words*; *Hardy*)

Margarete Schweikert (1887-1957)

Die Entschlafenen (*Hölderlin*)

Franz Schubert (1797-1828)

Täuschung (uit: *Winterreise*; *Müller*)

Claude 3.5 Sonnet

Opus suum (*AI*)

Franz Schubert (1797-1828)

Irrlicht (uit: *Winterreise*; *Müller*)

Samuel Barber (1910-1981)

Bessie Bobtail op. 2 (*Stephens*)

Aaron Copland (1900-1990)

I felt a funeral in my brain

(uit: *Emily Dickinson Songs*)

Franz Schubert (1797-1828)

Die Krähe (uit: *Winterreise*; *Müller*)

Richard Strauss (1864-1949)

Vom künftigen Alter. op. 87/1

(uit: *Vier Gesänge*; *Rückert*)

pauze

Vervolg programma pagina 91.

Zo'n negen eeuwen muziekgeschiedenis overbruggen bariton Florian Störtz en pianist Mark Rogers in hun recital. De antifoon *Nunc gaudeant maternal viscera* van **Hildegard von Bingen** werpt als opmaat zijn licht vooruit op de rest van het programma: uiteindelijk zal het ondanks diepe dalen allemaal goed komen. De toekomst gloort in het herstel van de hemelse harmonie die met het lijden, sterven en de hemelvaart van Jezus is volbracht. Von Bingen schreef haar antifoon waarschijnlijk als reactie op de opheffing van een decreet van paus Adrianus IV uit 1155, dat muziek tijdens de diensten in de Goede Week had verboden. De antifoon is letterlijk en figuurlijk hemelse muziek die met intens bewegelijke melodielijnen tot grote hoogte stijgt.

En met welk instrument kunnen de loftuitingen aan het hogere als geen ander gebracht worden? Juist, met de 'koning der instrumenten', het orgel dus. Dit is de *Wond'rous Machine* waarover gesproken wordt in de ode *Hail, bright Cecilia!* van **Henry Purcell**. De Romeinse martelares Cecilia is de beschermheilige van de muziek en wordt over meestal afgebeeld met een orgel. Het instrument is volgens de poëzie van Nicholas Brady met niets te vergelijken. Purcell zet de statuur van het instrument bij aanvang van de aria met vorstelijke streken neer. Pogingen van andere instrumenten om het naar de kroon te steken zijn bij voorbaat gedoemd te mislukken, zoals in de lange melisma's blijkt: '[they] must be forced to yield with the unable to dispute.'

Henri Duparc opent Baudelaires *La vie antérieure* met een repetitieve begeleiding die een herinnering aan een prachtig paleis aan zee oproept. De gedachte aan het glorieuze spel daar van de golven en het licht bij zonsondergang brengt vervolgens gloedvolle gevoelens teweeg, door Duparc intens verklankt. Dan draait de warme herinnering plots naar een zeer pijnlijke, want de schoonheid van de plek kan de innerlijke pijn van een diep geheim niet verhelpen.

Pijnlijk is ook de zeer pessimistische blik op de wereld van Thomas Hardy in *Five-score summers*. Volgende generaties zullen hem en zijn lief totaal vergeten zijn en zeker niet beter zijn dan de hunne. Zijn enige wens is dat hij en zijn geliefde dan naast elkaar begraven liggen, opdat ze samen vergaan. Een meditatie noemde **Gerald Finzi** de zetting die hij er van maakte. Sterke chromatiek schildert hierin de grillen en bevingingen van de generaties die zullen komen.

Bij **Benjamin Britten** klinkt aan het begin van *Before life and after* juist vredige consonante klaarheid, als Hardy verhaalt over de geneugten van de onschuld, toen alles klopte, er geen leed, liefde en verlies was. De ontwikkeling van bewustzijn heeft hier een eind aan gemaakt en de balans verstoord. Britten laat de begeleiding steeds verder ontspreiden en toewerken naar de climax, naar Hardy's vertwijfelde uitroep: Hoe lang? Hoe lang? Hoe lang? (...voordat de onschuld terugkeert).

Al even somber lijkt het gevoelsleven van de ik-figuur in Hölderlins *Die Entschlafenen* die de een na de ander om zich heen verliest. De weinig gekende Duitse componiste **Margarete Schweikert** benadrukt dit verlies met een herhaalde, langzaam dalende lijn van het klavier. De gedachte aan een hiernamaals waar de gestorvenen verkwikt door de goddelijke geest verder leven, verdrijft die somberte en trefzeker verklankt Schweikert dit euforische gevoel.

Van euforie was bij **Franz Schubert** absoluut geen sprake tijdens het componeren van *Winterreise*, waaruit de liederen *Täuschung*, *Irrlicht* en *Die Krähe* klinken. Een cyclus huiveringwekkende liederen noemde Schubert zelf zijn werk op de gedichten van Müller. Emotioneel en lichamelijk hadden de gedichten en het intense compositieproces hem totaal uitgeput. Volgens goede vriend Pepi - Josef von Spaun - was het compositieproces zelfs een nagel aan zijn doodskist.

Een bedreiging, een doodklap of juist een zegen? Wat Artificial Intelligence (AI) ons gaat brengen, is ongewis. Waartoe het zeer actuele AI-model **Claude 3.5 Sonnet** onder meer in staat is, moet blijken uit *Opus suum*. Is dit toekomstmuziek of muziek van de toekomst?

Ongewis is ook hetgeen Bessie Bobtail heeft meegemaakt of wellicht voorziet. Waggelend, in zichzelf pratend en zonder doel strompelt ze voort. Je voelt haar haperende, onzekere gang in de noten van **Samuel Barber**. Omstanders kijken haar meewarig dan wel met verachting aan. Wat deze vrouw overkomen is of voorvoelt, blijft duister en weet alleen de allerhoogste, ja wordt de allerhoogste zelfs verweten met een dramatische fortissimo uithaal. Wat het ook is, het is verschrikkelijk!

Gitzwart lijkt ook de inhoud van Dickinsons *I felt a funeral in my brain*. De ik-figuur verliest grip op het bewustzijn en **Aaron Copland** maakt dit hoorbaar met steeds verder ontsprekende tonaliteit in een soort begrafenismars. Dan breekt een repetitieve sectie aan met een begeleiding, gelijk het slaan van een trom of het luiden van een klok. Het bewustzijn vervaagt geheel en de muziek komt tot rust met het verlies van het laatste houvast. Is het de dood die nu is ingetreden, of is de begrafenis slechts een metafoor en is er een andere staat van zijn bereikt?

Rückerts *Vom künftigen Alter* handelt ook over het bereiken van een andere staat van zijn: het bereiken van de ouderdom. Het lichaam takelt weliswaar af en de buitenwereld verdwijnt meer en meer uit zicht, maar van binnen klopt nog altijd een warm hart dat herinneringen koestert. Dit is een van de latere liederen van **Richard Strauss** en de melancholische toon van het gedicht past de laatromantische lyriek van de componist als een handschoen. Je kunt je nauwelijks aan het idee onttrekken dat de componist de inhoud van de tekst op zichzelf betrok, al zou hij nadien nog vele jaren leven en werken.

Robert Andriessen

DONDERDAG 22 MEI **LIEDRECITAL**

Winnaars Internationaal Lied Festival Zeist Engagementsprijs /
Hugo Wolf Wettbewerb
CLARA BARBIER SERRANO, SOPRAAN
JOANNA KACPEREK, PIANO

Clara Schumann (1819-1896)
Romance in A Mineur op. 21/1

Ingeborg Bronsart (1840-1913)
Die Loreley (*Heine*)

Robert Schumann (1810-1856)
Liebeslied (uit: *Lieder und Gesänge op. 51; Willemer*)
Warnung (*Pfarrius*)

Pauline Viardot (1821-1910)
Plainte d'amour (uit: *6 Mazurkas de Chopin; I/3*)

Cécile Chaminade (1857-1944)
L'amour captif (*Maquet*)

Ethel Smyth (1858-1944)
The clown (*Baring*)

Pete Seeger (1919-2014)
Where have all the flowers gone? (*Seeger/Hickerson*)

Hanns Eisler (1898-1962)
Abortion is illegal (*Brecht*)

Anne Sylvestre (1934-2020)
Une sorcière comme les autres (*Sylvestre*)

Gustave Carpène (*1991)
Pourquoi je n'existerais pas (*wereldpremière*)

Billie Eilish (*2001)
Skinny (*Eilish*)

Franz Schubert (1797-1828)
An die Musik D 547 (*Schober*)

DONDERDAG 22 MEI TOELICHTING

Een solo pianowerk in bedrukte sfeer opent dit recital. De *Romance in a* schreef **Clara Schumann** op 2 april 1855, toen haar goede vriend Johannes Brahms Robert Schumann bezocht in de psychiatrische kliniek. Clara droeg het werk aan Brahms op. 'Sie [deze romance] ist aber recht traurig in der Stimmung, ich war's so sehr, als ich sie schrieb', tekende Clara in haar dagboek op. Gezien de zorgwekkende gesteldheid van haar man was deze treurige sfeer niet verwonderlijk.

Treurig is eveneens het lot van de schipper in *Die Loreley*. Gebiologeerd door de zang en de aanblik van de goudgelokte Loreley liet hij niet op en vaart zich te pletter op de riffen in de Rijn. Heines tekst is door diverse componisten getoonzet. De bekendste zetting is wellicht van Franz Liszt, maar ook zijn leerling **Ingeborg Bronsart von Schellendorf** schreef een versie. Deze is minder experimenteel van opzet dan de lezing van Liszt, maar voert de schipper evengoed in een intrigerende muzikale draaikolk naar zijn lot.

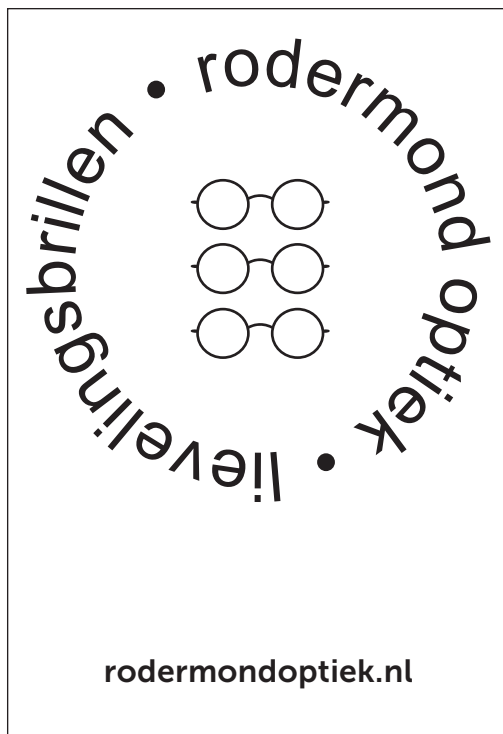
In een andersoortige draaikolk verkeerden Clara en **Robert Schumann** in de jaren voordat ze in 1840 eindelijk hun liefde konden bezegelen met een huwelijk. Clara's vader had deze verbintenis jarenlang op alle mogelijke manieren tegengehouden, maar de twee waren te verliefd om elkaar los te laten. *Liebeslied* tekent de sfeer uit deze jaren.

Warnung, één van de drie *Waldlieder* van Pfarrius die Robert Schumann onder opusnummer 119 schreef, heeft een totaal andere, dreigende sfeer. Als een soort minimal music avant la lettre laat een pianopartij steeds hetzelfde ritmische patroon van dalende syncopen gevolgd door staande akkoorden horen, in steeds veranderende, donkere harmonieën. Daarboven klinkt in trage beweging de bezwering van de zanger: vogel, stop met zingen, je verraad je zelf anders en dan wordt het je dood!

De klagende in *Plainte d'amour* gaat niet dood, maar de liefdespijn is er niet minder om. Dit lied behoort tot een set rariteiten, het is één van een selectie Mazurka's voor piano solo van Frédéric Chopin die zangeres *Pauline Viardot* transcribeerde tot liederen. Voor de tekst vroeg ze de tweederangs dichter Louis Pomey en ook de vocale lijnen zitten vol gemeenplaatsen. Niettemin had Viardot veel succes met deze transcripties.

Een heerlijk kleinood is *L'amour captif*, een lichtvoetige wals over het beteugelen van ongeremde hartstocht en het trouw blijven aan de ware. De partituur van **Cécile Chaminade** zit vol subtiliteiten, zowel vocaal als instrumentaal.

Hoe zwaar geketend de clown in het gelijknamige lied van **Ethel Smyth** ook is, hij blijft dansen, want hij voelt een dansende vonk in zijn hart en die is door niets of niemand te beteugelen. Dat hij aan de ketting ligt en danst als een gedresseerde beer deert hem niet, want zijn hart is vrij en zijn geest kent geen beperkingen. Ethel Smyth laat met veel chromatiek die vrijheid horen.

DONDERDAG 22 MEI **TOELICHTING**

Maatschappelijk geëngageerd was ook folkmusicus **Pete Seeger**, een pacifist, opkomend voor onderdrukten, strijder tegen misstanden en tevens milieuactivist. In het populaire *Where have all the flowers gone?* - een sterk anti-oorlogslied - blijft de vraag uit de titel als een mantra circuleren.

Aan beperking (meer precies aan geboortebeperving) wil de dokter in *Abortion is illegal* niet meewerken. Het lied van **Hanns Eisler** op tekst van Brecht past geheel in de stijl van het maatschappelijk geëngageerde muziektheater uit de jaren dertig van de vorige eeuw en dient met een activistische ondertoon getroffen te worden.

Chansonnière **Anne Sylvestre** was eveneens maatschappelijk geëngageerd. Zij schreef in 1975 het lange chanson *Une sorcière comme les autres*. Poëzie die zeker niet eenvoudig te duiden is, maar zonder meer een feministische strekking heeft.

Wat de wereldpremière van *Pourquoi je n'existerais pas* van de Franse componist **Gustave Carpène** gaat brengen is nog ongewis. Carpène is enorm breed geïnteresseerd, van uiteenlopende muziekdisciplines, (muziek)theater en architectuur tot beeldende kunst en bovenal de interactie tussen deze gebieden. Het kan vooralsnog alle kanten op.

Wat zeker alle kanten op gaat, is het uiterlijk van singer/songwriter **Billie Eilish**. In *Skinny* uit 2024 bezingt ze hoe ze zichzelf probeert te blijven na een verbroken relatie en hoe ze zich probeert te onttrekken aan alle oordelen daarover op sociale media, maar er toch ook door geraakt wordt.

An die Musik, dé ode der odes aan de kracht van muziek besluit dit recital. Het onzegbare, dat wat dichter Franz von Schober onmogelijk in woorden kon uitdrukken, wist **Franz Schubert** in wonderbaarlijke eenvoud en betoverende schoonheid te vatten. De bezwerende kracht die uitgaat van het samenspel tussen de rechterhand van de pianist en de vocale lijn, laat niemand koud.

Robert Andriessen

SHOWROOM & STUDIO

DI t/m VR 10:00 - 18:00 uur
ZAT 10:00 - 17:00 uur

Waterigeweg 2, 3703 CN Zeist
vrij parkeren

vantellingen.nl
[@vantellingen_interieurs](https://www.instagram.com/vantellingen_interieurs)

VAN TELLINGEN

INTERIEURS.

VAN DAG TOT DAG

VRIJDAG 23 MEI 2025

10.00-15:30 UUR

SCHUBERT EN ZIJN VOLGERS

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KOETSHUYS / ZUSTERPLEIN 2
Openbare masterclass amateurs o.l.v. zangdocente **ELLEN VALKENBURG** en pianist **MAURICE LAMMERTS VAN BUEREN**.

10.15-12.45 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

11.00-12.00 UUR

FUTURA – TOEKOMST DE TIJD VAN JE LEVEN

SCHOLENPROJECT / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12
o.l.v. koördirigent **ANNEMIEK VAN DER VEN**, met verteller **ERIC BORRIAS** en **MATTHIJS OVERMARS**, piano.

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS MASTERCLASS SUSAN MANOFF

MASTERCLASS / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

14.00-16.30 UUR

MASTERCLASS ROBERT HOLL

MASTERCLASS / KLEINE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 20

17.00-17.45 UUR

VAN BUITEN NAAR BINNEN

GOED GESPREK / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12
HANS HAFFMANS gaat in gesprek met sopraan **CLARON MCFADDEN** over haar indrukwekkende carrière.

20.15-21.30 UUR

WAT STILTE WIL

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

HENK NEVEN, BAS-BARITON / **HANS EIJSACKERS**, PIANO
DANA KOPPE, SOPRAAN / **ELLES VENHUIZEN**, SOPRAAN
JASPERINA VERHEIJ, MEZZOSOPRAAN / **ELSINA JANSEN**, REGIE

Een theateraal vormgegeven recital over de stem van vrouwen en de stempel van de tijd. In liederen van o.a. Liszt, Röntgen en Amanda Maier.

WAT STILTE WIL

GROTE KERKZAAL / 20.15 – 21.30 UUR

HENK NEVEN, BAS-BARITON
HANS EIJSACKERS, PIANO
DANA KOPPE, SOPRAAN
ELLES VENHUIZEN, SOPRAAN
JASPERINA VERHEIJ, MEZZOSOPRAAN
ELSINA JANSEN, REGIE- EN DRAMATURGIEADVIES

Lili Boulanger (1893-1918)
Reflets (Maeterlinck)
Le retour (Delaquys)

Johannes Brahms (1833-1897)
Versunken (Felix Schumann)
Es schauen die Blumen alle (Heine)

Hugo Wolf (1860-1903)
Nicht länger kann ich singen
(uit: Italienisches Liederbuch; Heyse)
Schweigt einmal still (uit: Italienisches Liederbuch; Heyse)

Richard Strauss (1864-1949)
Heimliche Aufforderung (Mackay)

Robert Schumann (1810-1856)
Widmung (Rückert)

Liza Lehmann (1862-1918)
If I were but the wind (uit: Cameos
Five Greek Songs)
Love, if you knew the light (Browning)

Edvard Grieg (1843-1907)
Zur Rosenzeit (Goethe)

Clara Schumann (1819-1896)
Ich stand in dunkeln Träumen (Heine)

Edvard Grieg (1843-1907)
Du bist der junge Lenz (Paulsen)

Amanda Röntgen-Maier (1853-1894)
Den sjuka Flickans sang (Wirsén)

Julius Röntgen (1855-1932)
Abend am Fluss (Tschan-jo-su)
Die Einsame (Wang-Seng-Yu)

Amanda Röntgen-Maier (1853-1894)
Sången (Wirsén)

Robert Schumann (1810-1856)
Schöne Wiege meiner Leiden (Heine)

Franz Liszt (1811-1886)
O lieb so lang du lieben kannst
(Freiligrath)

Edvard Grieg (1843-1907)
Dereinst, Gedanke mein (Geibel)

Liza Lehmann (1862-1918)
When I am dead, my dearest
(Christina Rossetti)

VRIJDAG 23 MEI TOELICHTING

Haar oeuvrelijst is kort, haar leven was nog korter. Het was **Lili Boulanger** niet gegeven een compleet leven te leven, van kinds af aan was zij veel ziek. Des te indrukwekkender is daarom wat deze Franse componiste voltooide. In de vroege liederen *Reflets* en *Le retour* geeft zij het water een grote rol in de pianopartij, het mysterieuze water in het symbolistische gedicht van Maeterlinck en het veelzeggend donkere water van Delaquys waarover Ithaka zijn weg naar huis zoekt terwijl hij droomt van een triomfantelijke thuiskomst.

Het water van dichter Felix Schumanns *Versunken* krijgt bij **Johannes Brahms** een heel andere kwaliteit, golvend en stuwend trekt het de verliefde naar beneden in een wereld die hij nog niet kent, dicht bij zijn vermeende geliefde maar ook ver weg van de echte wereld. Brahms koos vaak gedichten koos van niet heel bekende dichters - het werk van de groten der aarde behoefde geen muziek meer, vond hij. Toch nam hij *Es schauen* van Heinrich Heine bij de hand. Brahms voegde aan het gedicht nog een laag toe door de pianopartij een geheel eigen stem te geven, als ware die een commentator op de dichter. Door herhaling van de zangstem beaamt de piano wat zojuist gezegd is en ondersteunt de zanger in diens constatering in de laatste versregels.

Want zijn niet de meeste liefdesgedichten vol droefenis en verdriet? Of is dat om indruk te maken op de ander, zoals de verliefde ik-figuur meent te moeten doen in *Nicht länger kann ich singen?* uit *Italienisches Liederbuch*. Met hoorbaar plezier tekent **Hugo Wolf** het zelfbeklag van de verliefde ik-figuur uit met al zijn argumenten waarom hij geen serenade kan zingen. De dissonanten in dit lied vertolken niet de pijn maar de luiheid van de ik-figuur. In het erop volgende lied *Schweig einmal stil* sabelt de aanbestedene de luie serenadezanger genadeloos neer, ze luistert nog liever naar het gebalk van een ezel - en aldus geschiedt.

Maar soms spreekt uit een liefdesgedicht puur verlangen, zoals in het *Heimliche Aufforderung* waarin de ik-figuur vurig hoopt dat de aanbestedene het afgesproken teken zal geven zodat het stel zich te midden van feestgedruis heimelijk in de tuin kan terugtrekken. Hoor hoe **Richard Strauss** dit verlangen subtiel uitdrukt met een zacht getrippel na de versregel 'Und wandle hinaus in den Garten zum Rosenstrauch'. De dromerige pianopartij aan het slot lijkt te suggereren dat het verliefde stel elkaar inderdaad gevonden heeft.

En als de liefde dan bezegeld is, dan nog kan die vermaledijde twijfel weer opdoemen. **Robert Schumann** wist wel dat Clara Wieck de zijne was, maar het gevecht om toestemming van haar vader - toen nog nodig - duurde lang. Op de dag van hun bruiloft in 1840 gaf hij haar een liedcyclus *Myrthen*, verwijzend naar de eeuwig groene plant als blijk van zijn eeuwige trouw. De bloemen van de mirte vond men vroeger ook vaak terug in het huwelijksboeket. Het eerste lied *Widmung* in deze cyclus, een gedicht van Rückert, laat weten hoeveel de geliefde van de ik-figuur voor hem betekent, de geliefde is zijn alles.

Maar na de bravoure-achtige opening van het lied steekt de twijfel toch de kop op, te horen aan de vragend muzikale zinnen, de onrust in de pianobegeleiding. Schumann herhaalt de eerste versregels met nog meer nadruk, als om zichzelf te overtuigen: ja, deze trouw is eeuwig.

In hetzelfde jaar - het zogenaamde 'liederjahr' - schreef Schumann ook de liedcyclus *Liederkreis* waarin *Schöne Wiege meiner Leiden* zijn plek vond. De ik-figuur zegt vaarwel aan de stad van zijn geliefde; hij heeft spijt dat hij haar ooit ontmoet heeft, gekweld door liefdesverdriet wil hij haar nooit meer zien.

De naam Clara Wieck viel al even. Jazeker, er waren vrouwen met een muzikale opleiding in de 19e eeuw, de eeuw van Anna Witsen aan wie dit recital gewijd is. Maar hoeveel vrouwen slaagden erin na hun opleiding er hun levensvervulling van te maken, zoals Clara Wieck? Dat lukte vaak alleen hen die met de muziek 'trouwden'. Trouwden ze met een man, was het meestal gedaan met de podium-carrière, zoals in het geval bij **Amanda Maier**. Zij maakte na haar studie grote furore als violiste, toerde door Europa met haar eigen werk, maar aan haar carrière kwam met het huwelijk met Julius Röntgen een abrupt einde. Ze trad niet meer in het openbaar op, de sociale conventies lieten niet toe dat ze als getrouwde vrouw de Bühne opzocht. Amanda Maier componeerde en musiceerde nog wel, maar alleen binnenshuis. Een deel van haar oeuvre wacht nog steeds op publicatie, zoals de in een romantisch idioom geschreven liederen *Den sjuka Flickans sang* en *Sången* uit een cyclus van vier liederen op teksten van de vergeten Zweedse dichter Carl-David af Wirsén.

Zelfs **Liza Lehmann** stopte haar openbare carrière als sopraan toen zij trouwde met de schilder en componist Herbert Bedford. Liza Lehmann was dochter van een schilder en een muziekdocente bij wie heel artistiek Londen graag langskwam als de familie niet elders in Europa vertoefde. Als puber zong Liza Lehmann Schotse liedjes voor Verdi, Liszt kwam regelmatig binnenvallen voor een gebakken ei en Clara Wieck vroeg Liza te komen logeren om het werk van Robert Schumann door te nemen. Onderwijl maakte ze naam als sopraan op het concertpodium, maar 'du moment' dat Liza Lehmann trouwde verdween ze uit de schijnwerpers. In de geborgenheid van het huiselijke bestaan bleef ze componeren: theaterwerk, orkestwerken, kamermuziek en liederen. Zoals bijvoorbeeld *If I were but the wind*, een van de vijf liederen uit de cyclus *Cameos* naar Griekse liefdesgedichten. *Love, if you knew the light* is een deel uit een lang gedicht van Robert Browning waarin verhaald wordt hoe de relatie tussen een man en een vrouw onder druk gezet wordt. Beiden volharden in eerste instantie in hun overtuiging gelijk te hebben. Maar tegen het einde van het gedicht realiseren man en vrouw zich dat ze desondanks van elkaar houden. 'If you knew the light, that your soul casts in my sight', zing-denkt de een over de ander.

Uiteindelijk trad Liza Lehmann wel weer naar buiten: ze werd docent aan de vermaarde Guildhall School of Music in London en was bovendien de eerste president van de Society of Women Musicians die als doel had de positie en

mogelijkheden van vrouwen in de muziek te verbeteren. De dood van haar oudste zoon tijdens de Eerste Wereldoorlog had een enorme impact op haar. Nog rouwend om dit verlies schreef ze *When I am dead, my dearest*, een van haar laatste composities.

Een grote uitzondering op de mores dat getrouwde vrouwen geen beroep mochten uitoefenen, was **Clara Wieck** die na haar huwelijk met Robert Schumann als concertpianiste met haar concertreizen het gezin overeind hield.

Aanvankelijk was Robert Schumann daar niet zo van gecharmeerd, hij was toch immers de componist? Maar Clara Wieck zette door, het was niet alleen in muzikaal opzicht bittere noodzaak voor haar, maar ook financieel.

Clara Wieck was een pianiste in hart en nieren, maar haar relatie met Robert Schumann bracht ook het poëtisch talent in haar naar boven. Een van de eerste liederen die ze schreef, is de liedcyclus *Sechs Lieder*, opus 13, een kerstcadeau-tje van Clara aan Robert toen ze net getrouwd waren. Maar het was ook een uiting van Clara dat ook zij componiste was, iets waar Robert Schumann zich niet altijd goed raad mee wist. Zacht spreekt de ik-figuur zich in *Ich stand in dunkeln Träumen* uit, vol ongeloof dat zijn liefde verdwenen is.

Ook in *Zur Rosenzeit* van **Edvard Grieg** beseft de ik-figuur dat hij zijn geliefde nooit meer zal zien, terwijl hij naar de rozen staart. Zijn liefde voor haar bleek niet voldoende. De rozen verwelken, met in de muziek onlogische syncopen en sprongen als om aan de luisteraar het ongemak te laten voelen.

Dana Koppes

Elles Venhuizen

Jasperina Verheij

'De geliefde is als de lente', zo dichtte Paulsen in *Du bist der junge Lenz*, maar er is weinig fris en fruitigs aan Griegs toonzetting van dit gedicht, het gehele lied staat al in het teken van de eindconclusie. De ik-figuur beschouwt zichzelf als de bleke herfst; lente en herfst zullen elkaar nooit ontmoeten. Deze onmogelijke liefde moet opgegeven worden.

Nog toen Grieg in Leipzig studeerde, leerde hij **Julius Röntgen** en Amanda Maier kennen. Na hun studietijd gingen ieder zijn eigen weg, maar het drietal bleef contact met elkaar houden. Julius Röntgen verhuisde met Amanda Maier naar Amsterdam, waar hij het muzikale leven naar een hoger plan probeerde te tillen. Terwijl Amanda Maier zich vooral op huiselijke taken diende toe te leggen, kreeg Julius Röntgen alle kans zich verder te ontplooien. En dat deed hij, met een enorm en zeer gevarieerd oeuvre. Zijn liederen *Abend am Fluss* en *Die Einsame* komen uit de cyclus *Chinesische Lieder*. De vertaling van eeuwenoude Chinese liederen door Hans Bethge aan het begin van de 20e eeuw inspireerde vele componisten, zoals Mahler die de gedichten opnam in zijn *Das Lied von der Erde*. Geheel in de traditie van het Duitse romantische lied richtte Röntgen zich in zijn versie puur op de tekst van de liederen, elk spoor van de herkomst van de liederen ontbreekt.

Aan het slot van dit recital komt de dood dichterbij. **Frans Liszt** waarschuwt in zijn *O lieb, so lang du lieben kannst* al nu te houden van je geliefde, want er komt een dag dat de geliefde zal overlijden. De aangekondigde dood blijkt een zelfverkozen dood. Griegs *Dereinst* hint hier al op. Op 5 maart 1889 liep Anna Witsen die niet het leven mocht leiden dat zij graag had gedaan, het water voor haar huis in. Moge ze daar de rust gevonden hebben, zoals verwoord in het slot van het lied *Reflets* van Lili Boulanger:

Pour descendre, éternellement
Sous l'eau du songe et dans la lune.

Susan Dorrenboom

Theatre in

Competition,
concerts
and more

Theater aan de Parade
's-Hertogenbosch
26–28 September 2025

NEW COMPETITION

Song

IVC
International
Vocal Competition
ivc.nu

*Persoonlijk
en dichtbij.*

Den Dolder

Pleineslaan 14 A

030 - 228 22 29

weterings@electroworld.nl

De Bilt

Hessenweg 194 D-E

Hoevelaken

Westerdorpsstraat 20

Ook voor
installatie
reparatie en
onderhoud

VAN DAG TOT DAG

ZATERDAG 24 MEI 2025

12.00-14.00 UUR

LOSING YOU & ECHO'S EN DROMEN

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

FLEUR STRIJBOS, SOPRAAN

BABETTE CRAENS, PIANO

ELINE WELLE, MEZZOSOPRAAN

LAURENS DE MAN, PIANO

Van tijdloze werken van Schumann, Debussy en Lili en Nadia Boulanger naar spontane muziek-in-het-moment.

14.30-15.30 UUR

MUZIEK ZWIJGT NOOIT!

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 20

Presentatierecital van de masterclass voor amateur-liedduo's o.l.v. zangdocente **ANNELIES VAN GERVEN** en pianodocente **LIDWIEN BOUMANS**.

16.00-18.00 UUR

PRESENTATIHERECITAL MASTERCLASS

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

DEELNEMERS MASTERCLASS

Een week lang werken professionele duo's aan hun samenspel. Tijdens dit recital laten zij het resultaat van hun inspanningen horen.

20.15-22.00 UUR

DAS KALTE UND DAS HEISSE HERZ

RECITAL / GROTE KERKZAAL / ZUSTERPLEIN 12

LAURENCE KILSBY, TENOR

SUSAN MANOFF, PIANO

Een avond over de liefde en het leven, vol passie, vuur, wanhoop en hoop. Van Purcell, Tosti en Brahms tot Bonis en Bucchino.

ZATERDAG 24 MEI **LIEDRECITAL**

LOSING YOU

GROTE KERKZAAL / 12.00 - 14.00 UUR

FLEUR STRIJBOS, SOPRAAN
BABETTE CRAENS, PIANO

Hugo Wolf (1860-1903)
Anakreons Grab (uit: Goethe Lieder; Goethe)

Robert Schumann (1810-1856)
uit: Sechs Gedichte von N. Lenau und Requiem op. 90
Meine Rose (Lenau)
Kommen und Scheiden (Lenau)
Einsamkeit (Lenau)

August De Boeck (1865-1937)
Frissons de fleurs (Huysmans)
Sonnet (Cuisinier)

Claude Debussy (1862-1918)
De Rêve (uit: Proses Lyriques ; Debussy)

Aaron Copland (1900-1990)
Old Poem (anoniem)

Samuel Barber (1910-1981)
Sure on this shining night (uit: Four songs op. 13; Agee)

Hans Pfitzner (1869-1949)
Hast du von den Fischerkindern op. 7/1 (von Königswinter)

Richard Strauss (1864-1949)
Die Nacht op. 10/3 (von Gilm)
Morgen! op. 27/4 (Mackay)

pauze

Vervolg programma pagina 112.

'Und morgen wird die Sonne wieder scheinen...' Maar voor het zover is, laten heel wat eenzamen nog een traan. Zo niet echter de Oud-Griekse dichter Anakreon, hij vierde met zijn poëzie en wijn juist het heden. Immers: 'want om het heden geef ik: wie kent de dag van morgen?' De dichter sprak al sinds zijn herontdekking in de renaissance tot de verbeelding. Goethe gunde hem zo'n 2500 jaar later een graf waarin het het hele jaar goed toeven is, in zachte en ronde harmonieën toegedekt door **Hugo Wolf**.

Het leven van de Hongaars-Oostenrijkse Nikolaus Lenau kwam ondanks diverse studies niet echt van de grond, maar wonderbaarlijk genoeg kon Lenau zijn besluiteloosheid perfect in dichtvorm gieten. Na een kort verblijf in Amerika, waarheen hij met hooggespannen verwachtingen was vertrokken, keerde hij terug naar Europa ('De Amerikaan heeft geen wijn, geen nachtegaal...'). Hij werd hopeloos verliefd op Sophie von Löwenthal, de vrouw van zijn vriend Max. Het was wederzijds, maar geen van beiden wilden Max voor het hoofd stoten. De liefde vond zijn woorden in brieven, dagboekantekeningen en gedichten. Zes liederen schreef **Robert Schumann** in 1850 op gedichten van Lenau en omdat hij per abuis van mening was dat de dichter inmiddels was overleden, voegde hij een requiem aan de cyclus toe. Deze Lenau-liederen laten een andere Schumann horen dan in 1840, dat beroemde 'liederjahr', met een meer impressionistisch karakter. *Meine Rose* is wellicht het bekendste lied uit deze cyclus, een smachtend liefdeslied vol chromatiek. *Kommen und scheiden* is een kleinood waarin Schumann met kleine, precieze gebaren de onbereikbare liefde van Lenau - hetgeen tegelijkertijd ook zijn levensinvulling was - vorm geeft. Opvallend is hoe Schumann in het naspel ruimte geeft voor de afscheidsgroet van de geliefde die langzamerhand uit het zicht verdwijnt. Wat rest is *Einsamkeit*, waarin Schumann met dalende chromatische sequensen de leegte die de eenzaamheid bij de achtergeblevenen oproept, schetst.

De Vlaming **August De Boeck** schreef zijn leven lang Franse liederen, meestal op teksten van minder bekende dichters, zoals *Frissons de fleurs* van de hand van Marie-Jeanne Huysmans, een nu totaal vergeten dichteres. Bekender van naam is Jeanne Cuisinier, ooit leerlinge van Auguste de Boeck en misschien was er ook wel sprake van een liefdesrelatie. Feit is dat beiden nooit getrouwd zijn; Jeanne Cuisinier reisde als beroemd etnologue de wereld over, maar verloor nooit het contact met August De Boeck. In *Sonnet* mijmert de ik-figuur op een doorgaande bas over een uitzichtloze liefde. Wie in zijn ziel kijkt, denkt het geluk te zien, maar wie voorbij de rand zou kunnen kijken, ziet de stille marteling van diepe rouw.

Onder invloed van de symbolistische wereld van Verlaine en Mallarmé wilde **Claude Debussy** graag zijn eigen liedteksten schrijven, teksten die niet in een strak keurslijf van een metrum vastzaten. Zo kwam hij tot zijn eigen *Proses Lyriques* waarvan *De Rêve* ook deel uitmaakt. De bomen treuren over een meisje dat hen voorbijging, ze konden haar niet aanspreken en nu is ze weg

en rest alleen een herinnering. Ondanks de vrijheid die de prozatekst hem zou kunnen bieden, koos Debussy er toch voor om een heel regelmatige structuur voor dit lied op te zetten in frases van telkens twee of vier maten.

Old Poem is een Chinees gedicht in een vertaling van Arthur Waley. **Aaron Copland** heeft de tekst op muziek gezet zonder een spoorje Chinoiserie. Het is een vroeg lied van Copland, hij nam het mee toen hij in 1921 naar Parijs vertrok; het lied was hem dierbaar. Voor hem was het een van de eerste werken waarin hij zijn eigen muzikale persoonlijkheid liet horen.

Sure on this shining night van **Samuel Barber** is precies zo'n werk waarvan je niet precies kunt vertellen waar het over gaat, maar het gevoel erover ligt vlak onder de huid. De tekst komt uit een langer gedicht *Description of Elysium*, van de auteur James Agee. Het gedicht verhaalt over een nacht zo helder dat de sterren schaduwen geven, er ligt ergens verdriet in de woorden verborgen, maar ook acceptatie. De nuances in het gedicht zijn wellicht niet direct te bevatten, Barber weet met zijn muziek een gevoel van verbondenheid met de natuur op te roepen en zo de ongrijpbare, emotionele boodschap over te brengen. Barber zei zelf over zijn componeren van liederen: 'Als ik muziek schrijf bij woorden, dan dompel ik me onder in die woorden en laat ik de muziek eruit vloeien.'

De naam van **Hans Pfitzner** leidt, bij wie zich heeft ingelezen, tot een wat ongemakkelijk wiebelen. Net zoals bijvoorbeeld Richard Wagner heeft hij uitspraken gedaan die niet passen in een vredelievend wereldbeeld, en het punt is dat Pfitzner leefde in een tijd dat het nationaalsocialisme in Duitsland hoogtij vierde. Toch werd hij niet meer dan gedoogd, men vond hem mogelijk niet radicaal genoeg. Zo nam hij bijvoorbeeld geen afstand van het werk van Mahler. In zijn grote oeuvre vormt het lied een constante factor. *Hast du von den Fischerkindern* is een vroeg lied, toen hij zich nog door het werk van Schumann liet leiden.

Ook bij **Richard Strauss** was het lied nooit ver weg, zijn eerste lied schreef hij op zesjarige leeftijd. *Die Nacht* maakt deel uit van de cyclus *Acht Gedichte*, voor het eerst concentreerde Strauss zich daarin op het werk van één enkele dichter. Het lied begint in de piano met slechts één toon, dan volgt in de maat erna een tweede toon, in de derde maat een derde toon. Zo laat Strauss de nacht zachtjes vallen en laat alle kleuren verdwijnen in dit verstilde lied, zo zal zijn geliefde ook verdwijnen, vreest de ik-figuur. Het laatste woord vol berusting is aan Strauss in *Morgen*, immers: 'morgen wird die Sonne wieder scheinen'.

Susan Dorrenboom

ECHO'S EN DROMEN

ELINE WELLE, MEZZOSOPRAAN
LAURENS DE MAN, PIANO

Richard Wagner (1813-1883)

uit: Wesendonck Lieder WWV 91

Stehe still (Wesendonck)

Im Treibhaus (Wesendonck)

Schmerzen (Wesendonck)

Arnold Schönberg (1874-1951)

uit: Das Buch der hängenden Gärten op. 15 (George)

Unterm Schutz von dichten Blättergründen

Hain in diesen Paradiesen

Saget mir auf welchem Pfade

Das schöne Beet betracht ich mir im Harren

Als wir hinter dem beblühten Tore

Improvisatie

Claude Debussy (1862-1918)

Trois chansons de Bilitis (Louÿs)

La flûte de Pan

La chevelure

Le tombeau des Naiades

Nadia Boulanger (1887-1979)

Doute (Mauclair)

J'ai frappé... (Bourguignon)

Lili Boulanger (1893-1918)

Reflets (Maeterlinck)

Le retour (Delaquys)

ZATERDAG 24 MEI **TOELICHTING**

Richard Wagner leefde het leven op het randje. Als het hem te heet onder de voeten werd, vluchtte hij weg. In 1848 verdween hij schielijk uit Dresden, nadat hij zich met zijn opstelling als revolutionair onmogelijk had gemaakt. Hij kwam terecht in Zwitserland waar de puissant rijke koopman Otto Wesendonck hem jarenlang onderdak bood. Wat de zakenman wellicht niet voorzien had, was dat Wagner een nogal amoureuze verhouding aanknoopte met diens vrouw, Mathilde Wesendonck. Deze relatie vormde de opmaat voor de opera *Tristan und Isolde*, waarin een driehoeksverhouding tot een van de meest gloedvolle liefdesscènes in de operageschiedenis leidt. Wagner onderbrak zijn levenswerk, het werk aan *Der Ring des Nibelungen*, om deze opera te schrijven. Onderwijl zette hij ook vijf gedichten van Mathilde Wesendonck op muziek, overigens zonder haar naam te noemen, dat was te precair.

De opera en de liedcyclus zijn innig met elkaar verbonden, sommige melodische en harmonische motieven uit de liederen vonden hun weg naar de opera. Zoals de inleiding tot het lied *Im Treibhaus* dat terug te horen is in de prelude van de derde akte van de opera.

De liederen gaan over verlaten geliefdes, maar iemand verlaten kan ook een keuze zijn om de liefde intact te houden, ja zelfs eeuwig te laten zijn. Zo nam Wagner afscheid van Mathilde van Wesendonck met de woorden: 'Laat ons deze wonderschone dood eerbiedigen, waarin al onze lusten en verlangens opgaan, en verstillen. Laat ons zalig daarheen sterven, met rustige en heldere blik, met de heilige glimlach van zuivere overwinning ...' Met andere woorden, de liefde wordt pas ten volste ervaren wanneer de geliefde dood is, of verlaten. Zonder verdriet is er geen geluk, zo is dan ook de portee van *Schmerzen*.

Het lied *Stehe still* is een smeekbede aan de tijd om stil te staan. Het begint met onrustige frases om pas tot rust te komen aan het eind van het tweede vers, met de smeekbede in zoete vergetelheid gelukzaligheid te mogen leren kennen.

De muziek komt geheel tot stilstand in deze eindeloze vergetelheid, als de geliefde in elkaars ogen lijken te verdrinken, de zielen in elkaar opgaan en het heilige raadsel van de natuur zich openbaart.

Arnold Schönberg vormde de frontman van de zogenaamde twaalftoonmuziek. Om daar te komen, doorliep Schönberg heel wat stijlen, van classicisme, laatromantiek tot het expressionisme. Een belangrijk kantelpunt in zijn ontwikkeling kwam in 1908 met de liedcyclus *Das Buch der hängende Gärten* op gedichten van Stefan George. Hier liet Schönberg een nieuwe stijl horen die naar eigen zeggen al lange tijd in hem borrelde. Bij de première schreef hij: 'Met de *George Lieder* ben ik er voor het eerst in geslaagd een ideaal van expressie en vorm te benaderen dat al jaren in mijn hoofd zat. Tot nu toe ontbrak het me aan de kracht en het vertrouwen om het te verwezenlijken. Maar nu ik eindelijk deze weg ben ingeslagen, ben ik me ervan bewust dat ik alle barrières van een voorbijgeesthetiek heb doorbroken.'

Het belangrijkste aspect van zijn vernieuwing was wat Schönberg later 'de emancipatie van de dissonant' noemde. In de traditionele muziek komen ook dissonanten voor, maar altijd volgens bepaalde regels en dat liet Schönberg dus geheel los: samenklanken konden gebruikt worden louter omdat ze mooi, interessant of spannend waren. Dat gaf Schönberg een enorme vrijheid die hij voor het eerst dus exploreerde in zijn *Buch der hängende Gärten*.

De teksten komen uit een gedichtenbundel van George Stefan die in 31 gedichten het verhaal vertelt van transformatie. Een jonge prins ontdekt in een paradijselijke tuin zijn seksualiteit. Als hij zijn geliefde verlaat, verdort de tuin. Schönberg gebruikte slechts vijftien gedichten, hij wilde niet per se het complete verhaal van Stefan navertellen. De op zichzelf staande liederen kunnen gehoord worden als een enkele gedistilleerde gedachte of stemming. Dit illustreert Schönbergs hang naar beperking, men kan elk lied als het ware beschouwen als een muzikaal aforisme.

Al in de piano-inleiding van *Unterm Schutz von dichten Blättergründen* is te horen hoezeer Schönbergs aanpak verschilt met de muziek van (lied)componisten voor hem: de inleiding is geen afgeronde frase die naar een rustpunt leidt. Schönberg gaf structuur aan de liederen door een kort motief te presenteren en daar kleine variaties op te maken, zoals ook in de inleiding van dit lied al te horen is.

Het was een droom die waarheid werd. In 1894 publiceerde classicus en dichter Pierre Louÿs de vertaling van gedichten van een zekere Bilitis die hij gevonden zou hebben in een graftombe op Cyprus. Verbijsterd en verontwaardigd reageerde de wetenschappelijke wereld, toen al snel na publicatie bleek dat Louÿs de proza-gedichten zelf had geschreven. Maar het publiek had Bilitis intussen in het hart gesloten en was verzot op de mysterieuze en sensuele gedichten.

Claude Debussy componeerde muziek voor drie gedichten uit het eerste deel van de verzameling dat verhaalt over de jonge Bilitis en haar eerste liefde, de herdersjongen Lykos. In *La flûte de Pan* komt het tweetal aarzelend steeds dichterbij elkaar, samenspelend op een panfluit tot hun wangen elkaar raken. De panfluit die bij het fin de siècle-publiek direct de dromerige, geheimzinnige en zwoele sfeer van een vervlogen tijd oproept, is al direct in de pianopartij hoorbaar. In *La chevelure* vertelt de herdersjongen over een droom waarin hij en Bilitis één worden, als ware zij twee laurierbomen die één wortel delen - een fijne verwijzing naar Daphne die aan Apollo ontkwam door zich te veranderen in een laurierboom. Op het hoogtepunt klinkt het beroemde Tristanakkoord uit Wagners *Tristan und Isolde*. In de winter blijkt de liefde voorbij. Of is de jeugd van Bilitis voorbij? Debussy eindigt *Le tombeau des Naïades* met een stijgende lijn. Een verwijzing naar een nieuwe liefde die Pierre Louÿs in het tweede deel van *Chansons de Bilitis* beschreef?

Eenzelfde mystieke sfeer is terug te vinden in het werk van Nadia en Lili Boulanger. De zussen groeiden op in een muzikaal en intellectueel gezin, waarin beide kinderen gestimuleerd werden hun talenten te ontwikkelen. **Nadia Boulanger** is vooral bekend geworden als pedagoog van generaties componisten in de 20e eeuw. Dat zij als jonge vrouw componeerde, hield ze liever geheim. Haar ongegronde twijfel over haar creaties nam begin jaren '20 zo de overhand dat ze stopte met componeren. Het lied *J'ai frappé* was een van haar laatste werken. Terwijl anderen de weg van de atonaliteit volgden (en daar soms weer van terugkeerden), exploreerde Nadia Boulanger juist haar laatromantische stijl, waarvan Doute een prachtig voorbeeld is.

In de zomer van 1912 verbleef **Lili Boulanger** - dan 18 jaar - in het familiehuis in Gargenville om zich voor de tweede keer voor te bereiden op het concours Prix de Rome. Haar poging een jaar eerder had zij wegens ziekte moeten afbreken. Ondanks de druk om nieuwe composities in te leveren bij de jury vond Lili Boulanger ook nog tijd ander werk te schrijven, waaronder *Le retour* op een tekst van dichter en huisvriend Georges Delaquys over de terugtocht van Odysseus naar Ithaka. In dit lied eert zij Debussy met een citaat van de beginnoten uit *Prelude à l'après midi d'un faune* in de pianopartij. In het lied *Reflets*, een symbolistisch gedicht van Maeterlinck, is Lili Boulangers affiniteit met Fauré te horen.

Susan Dorrenboom

LISMAN
+ LISMAN
 ONTWIKKELT EN BOUWT

www.lisman.eu

DAS KALTE UND DAS HEISSE HERZ

GROTE KERKZAAL / 20.15 - 22.00 UUR

LAURENCE KILSBY, TENOR
SUSAN MANOFF, PIANO

Henry Purcell (1659-1695)
Sweeter than roses
(Norton; arrangement Tippett)

George Enescu (1881-1955)
Languir me fais (uit: 7 Chansons de
Clément Marot op. 15/2)

Paolo Tosti (1846-1916)
Aprile (Pagliare)

Joaquin Rodrigo (1901-1999)
Adela (anoniem)

Gabriel Fauré (1845-1924)
Poème d'un jour op. 21 (Grandmougin)
1. Rencontre
2. Toujours
3. Adieu

Henri Duparc (1848-1933)
Le Manoir de Rosemonde (Bonnières)

Franz Schubert (1797-1828)
Lied des Florio D 857/2 (uit: Zwei
Szenen aus dem Schauspiel Lacrimas;
Schütz)

Paolo Tosti (1846-1916)
Ideale (Errico)

pauze

Paolo Tosti (1846-1916)
Il pescatore canta! (Mazzola)

Johannes Brahms (1833-1897)
Muß es eine Trennung geben (uit: Die
schöne Magelone op. 33/12; Tieck)
Lerchengesang (uit: 4 Gesänge op.
70/2; Candidus)

Henri Duparc (1948-1933)
L'invitation au voyage (Baudelaire)

Benjamin Britten (1913-1976)
Wild with Passion (uit: The Red
Cockatoo And Other Songs; Beddoes)
As it is, plenty (uit: On this Island op.
11/5; Auden)

Mel Bonis (1858-1937)
Songe (vers le pur amour) (Bouchor)

Francis Poulenc (1899-1963)
C'est ainsi que tu es
(uit: Métamorphoses; Vilmorin)

Paolo Tosti (1846-1916)
Non t'amo più (Errico)

John Bucchino (*1952)
If I ever say I'm over you (Bucchino)

Stefano Donaudy (1879-1925)
O del mio amato ben (Donaudy)

Jake Heggie (*1961)
Animal Passion
(uit: Natural Selection, nr.2; Savage)

Wat een kus al niet teweeg kan brengen! **Henry Purcell** wist feilloos de sensatie van de eerste kus in muziek te vangen. Die kus mooier dan rozen en koeler dan een avondbries. Die kus die je eerst - voelbaar in de noten - deed rillen en verstijven, om je daarna - eveneens muzikaal voelbaar - totaal te laten ontvlammen. De magie van de liefde laat zich voelen en straalt in alles uit.

Maar wat als de geliefde ver weg is en niks meer van zich laat horen? De smartelijke melancholie in Marots *Languir me fais* is door **Georg Enescu** al even invoelbaar gemaakt met een zoekende melodie in de inleiding van de piano, met een enkele triller als een traan in een ooghoek. Bij de inzet van het klaaglied wordt deze inleiding herhaald. De verre afstand tot de geliefde en de pijn die dat veroorzaakt wordt door Enescu uitvergroot door de randen van de tonaliteit op te zoeken.

De lucht klaart totaal op in *Aprile* op tekst van Pagliare. Het is een ode aan de maand van de ontlukende natuur én de ontlukende liefde, het is april! **Paolo Tosti** maakte er een even eenvoudig als ontwapenend strofisch lied van waarin de lyrische lijnen van de zangstem alle ruimte krijgen boven de kabbelende pianobegeleiding. Er is in beide strofes één moment waarop dat kabbelen even stilvalt: daar waar de zanger herhaalde malen verkondigt dat het april is, alsof de lentegeuren daar even geproefd moeten worden voordat ze daadwerkelijk beklijven.

Adela is de eerste uit een set van drie liederen die **Joaquin Rodrigo** baseerde op melodieën uit verschillende Spaanse streken. De basis van dit lamento is een dalend ostinatomotief (een zich herhalende baslijn) uit Andalusië. Dat motief versterkt de tragiek in dit korte treurlied over het meisje Adela dat sterft aan een verloren liefde.

Poème d'un jour is de eerste (korte) liedcyclus die **Gabriel Fauré** schreef. De drie gedichten van Grandmougrin die Fauré als uitgangspunt nam, handelen over hoop, boosheid en verdriet in de liefde. Emoties die Fauré zelf aan den lijve ondervonden had in een uiteindelijk verbroken relatie met een dochter van zangeres Pauline Viardot. Het is rauwe emotie gestold in noten.

Meer liefdesleed is te vinden *Le Manoir de Rosemonde* van **Henri Duparc**. Bonnières vergelijkt in zijn tekst de wonden die de liefde heeft geslagen met de beet van een hond met vlijmscherpe tanden. De jachtige paardenrit waarmee het bloedspoor van de gewonde gevolgd wordt, stukt muzikaal regelmatig, alsof er dan gezocht wordt naar het vervolg van het spoor. Daarna krijgt het paard weer de sporen om de zoektocht te vervolgen. Het lied jaagt dan weer voort, totdat het plots stukt: de zoeker zal constateren dat de gewonde is gestorven zonder het huis van zijn geliefde te bereiken.

De paardenrit in bovenstaand lied van Duparc doet zeker aan **Franz Schubert** denken, de stap naar Schubert zelf is dus snel gezet. Diens *Lied des Florio* is onderdeel van een tweeluik dat weer afkomstig is uit *Lacrimas* van Schütz, een toneelstuk met een oriëntalistisch thema. Florio is verliefd geworden op de ogenschijnlijk onbereikbare Delphine. Uiteindelijk zal alles goed komen, maar op het moment dat hij dit breekbare lied zingt is zijn wanhoop het grootst. Het is een trage serenade met tokkelende, haast luitachtige begeleiding. Florio zingt over het verzengende verlangen naar de onbereikbare dat als gif in zijn ziel is doorgedrongen. Op het moment dat het gif ter sprake komt hoor je het in de begeleiding letterlijk de aderen binnendringen, eerst hoog in de rechterhand, en dan langzaam afdalend naar de onderste regionen.

Errico beschrijft de herinnering aan het moment van perfectie, waarop alles samenkwam in *Ideale*. De melancholieke tekst versterkte **Paolo Tosti** met een prachtige lyrische melodie, terwijl de twinkeling die het perfecte moment nog altijd oproept, voortdurend in de rechterhand van de pianist aanwezig is. Minder subtiel is *Il pescatore canta!*. Het is niets minder dan een onvervalst levenslied en natuurlijk gaat het over een onbereikbare schone waar vele harten aan verloren gaan.

Ludwig Tieck introduceerde in 1797 met *Die wundersame Liebesgeschichte der schönen Magelone und des Grafen Peter von Provence* een nieuwe literaire vorm, de romantische novelle. Een fantastische vertelling, een liefdesgeschiedenis waarin proza en poëzie met elkaar vervlochten worden. **Johannes Brahms** werd gegrepen door de taal van Tieck en selecteerde uiteindelijk vijftien gedichten uit de novelle om ze van muziek te voorzien. Zo ontstond de cyclus *Die Schöne Magelone*. De vijftien liederen vormen geen doorlopend verhaal en kunnen uitstekend los van elkaar of in een selectie uitgevoerd worden. *In Muss es eine Trennung geben?* is Peter ver weg verzeild geraakt in het gevolg van een sultan die hem goed gezind is. Peter mist zijn ouders en zijn geliefde echter intens en zingt dit lied vol hartenpijn in de tuin van het paleis van de sultan. Brahms weet de diepe gevoelens van Peter, een combinatie van heimwee en verlangen een extra dimensie mee te geven. De dagdroom die *Lerchengesang* is, werd door Brahms als een zeer breekbaar, ja haast esoterisch slaaplied vormgegeven, iets wat hij als geen ander kon. Binnen een paar maten word je meegezogen in deze zoete mijmering.

Tussen droom en daad beweegt Beaudelaires *L'invitation au voyage* zich ook. De imaginaire reis waar in het gedicht toe uitgenodigd wordt, roept de componist subtiel, maar zeer krachtig, op in de parelende begeleiding van de lyrische zanglijn. **Henri Duparc** wilde geraakt worden door muziek zei hij ooit, dat is hemzelf in dit lied op uitmuntende wijze gelukt.

ZATERDAG 24 MEI TOELICHTING

Wild with passion van **Benjamin Britten** is één van de twee Beddoes-songs die in 1942 aan boord van het vrachtschip MS Axel Johnson ontstonden. Britten en Peter Pears waren in de Verenigde Staten toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak en bleven de eerste twee jaar op aandringen van de Britse ambassade aldaar. In 1942 werd de heimwee voor beiden echter te groot en besloten ze huiswaarts te keren. De bootreis in konvooi was niet alleen gevaarlijk, maar ontketende bij Britten ook een ongekennde creativiteit. Hij ontwikkelde tijdens de reis onder andere de opzet voor de opera *Peter Grimes*, schreef *A ceremony of carols*, rondde de *Hymn to St. Cecilia* af én schreef dus meerdere liederen. *Wild with passion* (ondertitel *Song, on the water*) sluit qua onderwerp naadloos aan bij de reden voor de gevaarlijke bootreis: een op andere wijze niet te stillen verlangen. Auden neemt in *As it is, plenty* de middenklasse met messcherpe satire op de hak. Britten voorzag de tekst van een soort traag ontporende ragtime die de spot nog een scherper randje geeft. Je voelt de leegheid van dit bestaan.

Van leegheid is geenszins sprake in *Bouchors Songe*. Het is slechts één enkele blik die juist een hele wereld van verlangen opent. In de ogen van Viola ziet de kijker (tot op dat moment nog een getergde ziel) een toekomst samen ver weg van hier. Op de golven van dromen zullen ze naar die plek zeilen, waar liefde, rust en hemelse vrede heerst. **Mel Bonis** presenteert *Songe* als een magische Barcarolle, je voelt gelijk de dromenstroom, de 'rêves blues', waar deze boot van verlangen op drijft. Die 'rêves blues' leveren ook meteen het eerste vocale hoogtepunt op. Het water is rustig en helder, maar wordt even wilder en troebeler wanneer de getormenteerde ziel van de kijker ter sprake komt. De kracht van de droom herstelt het evenwicht echter snel. Viola lijkt de dag-droom van de kijker te kunnen lezen, en beantwoordt die met een dromerige glimlach.

Vilmorins C'est ainsi que tu es is een tedere portrettering van een geliefde. Door **Francis Poulenc** is het gedicht van een sensuele laag voorzien met een intimiteit die aan Chopin doet denken.

De titel en tevens slotzin van *Non t'amo più* zegt eigenlijk alles: de liefde is over, wat blijft zijn bitterzoete herinneringen. De eenvoudige strofische zetting van het lied heeft **Paolo Tosti** op de pijnlijke momenten gelardeerd met enkele scherpe dissonanten die duidelijk maken dat het verdriet om het verlies van de liefde groot is geweest.

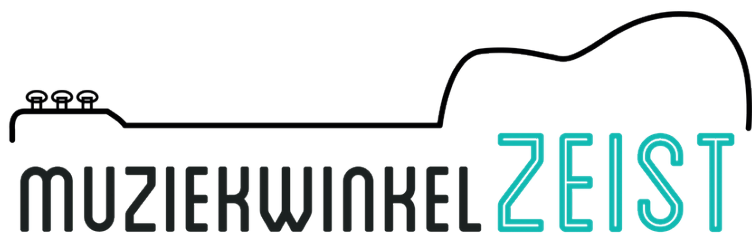
If I ever say I'm over you is een lied van de Amerikaanse songwriter **John Bucchino**. Melancholiek en eenvoudig, maar effectief verhaalt hij over het onvermogen om een verloren liefde echt los te laten.

ZATERDAG 24 MEI **TOELICHTING**

Het onvermogen om een verloren liefde te vergeten is ook onderwerp van *O del mio amato ben* van **Stefano Donaudy**. Het is een aria uit zijn bundel *Arie di stile antico*, waarin Donaudy qua stijl op de periode van de vroege belcanto teruggreep. Deze aria is wel de bekendste en meest geliefde uit de set.

Animal Passion is door **Jake Heggie** in de vorm van een jazzy tango gegoten. Gepassioneerd en sexy wordt het recital hiermee afgesloten. De passages 'I want a lover to sweep me off my feet' en 'I want to be swallowed whole' spreken boekdelen: geen poespas maar alles verzengende passie is gewenst.

Robert Andriessen

De muziekwinkel met persoonlijke aandacht

Verkoop - Inkoop - Verhuur
Reparatie - Bladmuziek

Bergweg 9 - 3701 JJ ZEIST - 030 697 43 80
www.muziekwinkelzeist.nl - info@muziekwinkelzeist.nl

VAN DAG TOT DAG

ZONDAG 25 MEI 2025

12.00-13.00 UUR

SCHUBERT EN ZIJN VOLGERS

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / KLEINE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 20

Presentatierecital van de masterclass voor amateurs
o.l.v. sopraan **ELLEN VALKENBURG** en pianist **MAURICE LAMMERTS VAN BUEREN**.

13.45-14.45 UUR

FESTIVALKOOR NIEUWE WEGEN

ZELF ZINGEN PRESENTATIE / GROTE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 12

Festivalkoor o.l.v. koordirigente **INGE VAN KEULEN**
en **VOCAAL JEUGDENSEMBLE JONG MUSICANTA**
o.l.v. koordirigente **JANNEKE MOES**.

15.00-16.00 UUR

SING YOUR SONG

SCHOLENPROJECT / KLEINE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 20

Presentatie van compositiewerkshops onder leiding
van Componist der Nederlanden **ANNE-MAARTJE LEMEREIS** en componist **REMY ALEXANDER**.

16.15-17.15 UUR

JONGENSSTEMMEN VAN DE TOEKOMST

FAMILIECONCERT / GROTE KERKZAAL
ZUSTERPLEIN 12

NATIONAAL JONGENSKOOR o.l.v. **IRENE VERBURG**
HANS EIJSACKERS, piano

BIOGRAFIEËN

Henk Neven / bas-bariton - artistiek leider - jury Young Artist Platform

Henk Neven is een van de meest bevoegde liedvertolkers van zijn generatie. Hij ontving de Borletti-Buitoni Fellowship, nam deel aan het prestigieuze BBC Radio 3 New Generation Artists Scheme en kreeg de Nederlandse Muziekprijs toegekend, de hoogste onderscheiding die door het ministerie van OCW aan een musicus werkzaam in de klassieke muziek wordt uitgereikt. Neven werkt samen met gerenommeerde orkesten en ensembles, vertolkte verscheidene grote operarollen en brengt liedrecitals met vooraanstaande pianisten als James Baillieu, Malcolm Martineau en zijn vaste pianist Hans Eijsackers. Neven en Eijsackers brachten inmiddels vier cd's uit die lovende kritieken ontvingen. Naast zijn drukke agenda met optredens en masterclasses in binnen- en buitenland, neemt Neven ook regelmatig plaats in de jury van internationale zangconcoursen en is hij hoofdvakdocent aan Codarts Conservatorium Rotterdam. Sinds 2022 vormt hij samen met pianist Hans Eijsackers de artistieke leiding van het festival.

Hans Eijsackers / piano - artistiek leider - jury Young Artist Platform
docent masterclass

Hans Eijsackers studeerde aan de conservatoria van Amsterdam en Den Haag, en aan de European Mozart Academy in Kraków. Zijn docenten waren Gérard van Blerk, Jan Wijn en György Sebök. Hij won prijzen bij het Europees Pianoconcours en ontving de Zilveren Vriendenkrans van het Concertgebouw. Momenteel is hij professor aan de Robert Schumann Hochschule in Düsseldorf, waar hij de afgelopen jaren het curriculum voor de nieuwe masterspecialisatie Lied ontwikkelde. Eijsackers treedt veelvuldig op als solist, kamermusicus en liedpianist, en vormt een bevoegde liedduo met Henk Neven. Daarnaast is hij als jurylid en masterclassdocent geregeld te gast in binnen- en buitenland en bezoekt hij als 'ambassadeur voor het kunstlied' regelmatig Litouwen. Daarnaast is Eijsackers artistiek leider van het Internationaal Studenten LiedDuo Concours in Groningen dat in november 2024 voor de zevende keer plaatsvond. Sinds 2022 vormt hij samen met Henk Neven de artistieke leiding van het festival.

Elly Ameling / beschermvrouwe

Elly Ameling won in 1956 cum laude de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch en in 1958 de eerste prijs op het Concours International de Musique de Genève. Het was de start van een opmerkelijke carrière. Met de juiste mix van talent ambitie en vastberadenheid werd zij een van 's werelds grootste liedzangeressen en een uiterst fantasierijke en tegelijk trouwe vertolkster van het liedrepertoire. Elly Ameling gaf wereldwijd recitals en werkte samen met vooraanstaande pianisten, orkesten en dirigenten. Vermaard werd zij met haar interpretaties van met name Frans- en Duitstalige liederen. Haar talrijke cd's en radio-opnamen - meermaals bekroond - zijn allemaal online te vinden. Na haar afscheid van het concertpodium in 1996 stelde het Concertgebouw Amsterdam de 'Elly Ameling Ring' in, die zij direct doorgaf aan Robert Holl. Samen gaven zij de ring in 2023 door aan sopraan Lenneke Ruiten.

Robert Holl / beschermheer - docent masterclass

Na zijn studie groeide Robert Holl uit tot een van de meest succesvolle liedzangers van onze tijd. Hij won diverse prijzen en werkte samen met gerenommeerde dirigenten met wie hij optrad in binnen- en buitenland. Naast zijn engagementen bij verschillende operahuizen maakte hij ook naam als concertzanger met een grote voorliefde voor Duitse en Russische liederen. Holl ontving diverse hoge onderscheidingen, waaronder in oktober 2021 het erelidmaatschap van het Wagner Genootschap en in 2022 een oeuvre-Edison. Holl wordt geroemd om de expressiviteit van zijn interpretaties en de intimiteit die hij bij zijn toehoorders weet op te roepen. Daarnaast is hij een geliefd en veelgevraagd docent. Al sinds 1998 is hij professor voor lied en oratorium aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen. In 2016 werd hij bij de oprichting artistiek leider van Internationaal Lied Festival Zeist. In mei 2022 gaf hij het stokje door aan bas-bariton Henk Neven en pianist Hans Eijsackers. Dit jaar doceert hij voor het negende jaar aan de masterclass van het festival.

Remy Alexander / componist

Remy Alexander studeerde compositie aan HKU Utrechts Conservatorium, Fontys Academy of the Arts en Koninklijk Conservatorium Den Haag en had les van onder andere Mayke Nas, Martijn Padding en Anthony Fiumara. In 2018 won hij de Tera de Marez Oyens prijs tijdens de Gaudeamus muziekweek. Hij schrijft akoestische werken en maakt graag combinaties van akoestische ensembles en spelers, en elektronische middelen. Naast zijn werk als componist organiseert Alexander in samenwerking met verschillende festivals en organisaties educatieve projecten rondom componeren en improviseren en geeft regelmatig gastlessen en workshops aan conservatoria in binnen- en buitenland. Ook ontwerpt hij voor scholen en instellingen nieuwe lesmethodes en workshops rondom componeren. Hij is verbonden als coördinator educatie aan November Music.

Annett Andriesen / mezzosopraan - jury Young Artist Platform

Annett Andriesen studeerde zang bij onder meer Jos Burcksen, Meinard Kraak en Ré Koster. In 1975 was zij een van de prijswinnaars van de International Vocal Competition in 's-Hertogenbosch, waar zij van 2007 tot en met 2018 directeur zou zijn. Na haar studie vertolkte zij operarollen in producties in binnen- en buitenland en zong in premières van opera's van Nederlandse componisten. Andriesen was docente aan het Conservatorium van Amsterdam, maakte deel uit van diverse jury's tijdens internationale concoursen, waaronder Dutch Classical Talent en de IVC, en is regelmatig panellid voor het NPO Radio 4 programma Diskotabel. Daarnaast is zij bestuurslid van diverse culturele stichtingen, actief als producent, adviseur van de Raad voor Cultuur en adviseur van de Commissie Kunsten van de Provincie Fryslân.

Sam Armstrong / piano

Sam Armstrong studeerde piano aan het Royal Northern College of Music in Manchester en aansluitend in New York aan het Mannes College of Music, waar hij de meest prestigieuze prijzen in de wacht sleepte. Ook na zijn opleiding won hij meerdere prijzen en ontving laureaten. Armstrong volgde masterclasses bij onder meer Menahem Pressler, Murray Perahia, Pierre-Laurent Aimard en Roger Vignoles. Inmiddels is hij een veelgevraagd solist en kamermusicus die geroemd wordt om de uitmuntende kwaliteit van zijn spel. Met Katharine Dain bracht hij twee cd's uit: *Regards sur l'infini* uit, die een Edison Klassiek won in de categorie beste debuut-album, en *Forget This Night*. Sinds september 2023 is hij hoofdvakdocent piano voor kamermuziek aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen.

Thea Bakker / koordirigent

Thea Bakker studeerde kerkmuziek, koordirectie en zang aan het Utrechts Conservatorium, met als bijvakken piano en orgel. Gedurende en na haar studie specialiseerde zij zich in kinderkoorzang, solozang en koordirectie tijdens masterclasses in binnen- en buitenland. Momenteel volgt zij lessen zang volgens de Lichtenberger® Methode, de opleiding Klankwerk en een cursus koorregie. Als dirigent en specialist in stemvorming is zij verbonden aan diverse koren. Daarnaast geeft zij les in haar eigen zangpraktijk en op de - door haar opgerichte - Zangschool Utrecht, waar zij kinderen de mogelijkheid biedt op hoog niveau te musiceren met hun stem.

Clara Barbier Serrano / sopraan

Clara Barbier Serrano studeerde achtereenvolgens aan de Hochschule für Musik in Leipzig, het Royal College of Music International Opera Studio en het Conservatoire de Paris. Barbier Serrano ontving vele prijzen na deelname aan concoursen als de International Student LiedDuo Competition en de ASAO nuevas voces. Met haar duopartner, pianiste Joanna Kacperek, nam ze deel aan het Oxford Young Artist Programme. Als duo wonnen zij in 2024 de tweede prijs tijdens het Hugo Wolf Wettbewerb. Barbier Serrano vertolkte inmiddels verscheidene operarollen, en brengt haar passie voor het kunstlied over op het publiek tijdens de liedrecitals die zij in heel Europa al verzorgde. Interdisciplinaire projecten en hedendaags repertoire spelen een belangrijke rol in haar muzikale reis en ze bracht al verschillende werken in première.

Eric Borrias / verteller

Eric Borrias had al jong een voorliefde voor het vertellen van verhalen en toneelspel. Op de middelbare school richtte hij een eigen cabaretgroep op en speelde in een amateurtoneelgezelschap. In de jaren 90 ontwikkelt Borrias zich tot fulltime verhalenverteller en sluit zich uiteindelijk aan bij Het Verteltheater, waar hij met bewerkingen van beroemde kinderboeken veel succes oogst. Daarnaast was hij

te horen op grote vertelfestivals in Europa. Sinds de solovoorstelling *Binnen de Poorten* over Jules Schelvis - overlever van vernietigingskamp Sobibor - treedt hij regelmatig op bij herdenkingen, symposia en tentoonstellingen over de Tweede Wereldoorlog. Voor *Binnen de Poorten* ontving hij de Rachel Borzykowski-penning, een blijk van waardering van de Stichting Sobibor. Inmiddels is Borrias steeds vaker actief als vertelcoach, regisseur en stemacteur.

Lidwien Boumans / pianodocente

Lidwien Boumans studeerde piano aan het Utrechts Conservatorium bij Herman Uhlhorn en liedbegeleiding bij Thom Bollen. Met zangeres Annelies van Gerven won ze de prijs voor het beste Nederlandse duo bij het Internationaal Liedbegeleiders Concours. Zangles kreeg zij bij Michel de Kort. Boumans was correpetitor bij Meinard Kraak, haar grote mentor en inspirator in poëzie en muziek. Ze werd een veelgevraagd liedbegeleidster bij concerten en concoursen. Zij bedacht de Liedklas voor amateurduo's. In haar eigen muziekbedrijf De Toetsenhoek geeft ze pianoles en coacht lieddoo's. Daarnaast zingt ze in Huis van de Weemoed door haarzelf vertaalde Portugese fado en eigen Nederlandstalig werk.

Gilbert den Broeder / piano

Gilbert den Broeder specialiseerde zich in het begeleiden en coachen van zangers. Hij werkte samen met onder andere het Koninklijk Concertgebouworkest en is actief bij De Nationale Opera en Ballet, De Nederlandse Reisopera, The Dutch National Opera Studio en het Opera Forward Festival. Voor het Internationaal Theater Amsterdam coachte hij de acteurs Ramsey Nasr en Gijs Scholten van Aschat. Daarnaast is hij pianist voor diverse concoursen als de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch. Verder werkt hij als pianist mee aan verschillende radio- en televisieprogramma's en begeleidde hij de masterclassweek van Thomas Quasthoff voor jonge, talentvolle zangers voor de serie Grote Zangers.

Tamar Brüggemann / mededirecteur Wonderfeel - jury Young Artist Platform

Tamar Brüggemann kreeg de liefde voor (oude) muziek met de paplepel ingegoten en speelde bugel in de dorpsfanfare. Ze studeerde Nederlands en Muziekwetenschappen in Utrecht en Berlijn. Al tijdens haar studie werkt ze voor het Festival voor Oude Muziek Utrecht waar ze in de loop van de jaren een groot aantal functies bekleedt. Van 2013 tot 2016 was zij zakelijk directeur van Holland Baroque. In die periode ontstond het idee voor een meerdaags openluchtfestival met klassieke muziek, maar met de sfeer van een popfestival zoals Lowlands. Dat festival werd Wonderfeel dat in 2015 zijn eerste editie beleefde en waarvan zij vanaf de oprichting mededirecteur is.

Jou-an Chen / piano

Jou-an Chen begon haar muzikale carrière met piano- en hobolessen. Op 11-jarige leeftijd won zij de eerste prijs op de International Young Musician Competition 'Città di Barletta' in Italië en besloot zij zich toe te leggen op pianospelen. Ze studeerde achtereenvolgens aan de National Taiwan Normal University, de L'École Normale de Musique de Paris en behaalde haar master Liedgestaltung aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln bij Ulrich Eisenlohr. Chen geeft wereldwijd solorecitals en werkt als liedcomponist samen met bariton Anton Kirchhoff en sopraan Maria Portela Larisch. Met de laatste won zij in 2023 de eerste prijs van het Liedwettbewerb der Hochschule für Musik und Tanz Köln. Met Maria Portela Larisch werd zij in januari 2024 als liedduo toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Babette Craens / piano

Babette Craens groeide op in een muzikale familie en werd al van jongs af aan opgeleid tot klassiek pianiste en celliste. Al op 17-jarige leeftijd voerde zij het eerste concerto van Beethoven uit met orkest als onderdeel van haar afstudeerrecital op de middelbare school. Vervolgens studeerde ze aan het Koninklijk Conservatorium Antwerpen en rondde haar bachelor én master cum laude af. Als onderdeel van haar masterprogramma werkte ze samen met Muziektheater Transparant. Daarnaast was ze repetitor en coach in meerdere geënceneerde producties met zangers en maakte ze deel uit van diverse kamermuziekensembles. Craens is laureaat van verschillende concoursen, waaronder de Steinway Competition en was te horen tijdens verschillende prestigieuze festivals. In 2024 werden zij en Fleur Strijbos als liedduo toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Katharine Dain / sopraan

Katharine Dain studeerde af aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen en het Mannes College of Music in New York. Inmiddels is zij een veelgevraagd soliste en kamermusicus en was te horen in diverse opera's, oratoria en concertseries met vooraanstaande orkesten. Dain staat bekend om het gemak waarmee ze hedendaags repertoire vertolkt en om haar deelname aan experimentele, multidisciplinaire projecten. Als gepassioneerd voorvechtster voor het lied en kamermuziek, stond ze aan de wieg van menig ensemble, waarmee ze internationaal optrad. Samen met Sam Armstrong bracht zij twee cd's uit: *Regards sur l'infini* uit, die een Edison Klassiek won in de categorie beste debuutalbum, en *Forget This Night*.

Anastasia Feruleva / cello

Anastasia Feruleva is een van de meest veelbelovende cellistes van haar generatie. Ze begon op 5-jarige leeftijd met cello spelen en trad al van jongs af aan op in haar geboorteland Rusland. Haar bachelor behaalde ze aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag waar zij studeerde bij Larissa Groenenveld. Daarna vervolgde zij haar

studie bij Troels Svane aan de Hochschule für Musik Hanns Eisler in Berlijn. Beide studies rondde zij cum laude af. Met haar expressiviteit en authenticiteit veroverde zij inmiddels de harten van het publiek. De manier waarop zij overtuigend technische vaardigheid combineert met een diepgaande artistieke uitdrukingskracht wordt door critici alom geprezen. Feruleva trad wereldwijd op als solist en kamermusicus.

Annelies van Gerven / zangdocente

Annelies van Gerven studeerde zang aan het Conservatorium van Utrecht. Tijdens het tweede Internationaal Concours voor Liedbegeleiders in 1988 behaalde zij samen met pianiste Lidwien Boumans de prijs voor het beste Nederlandse duo. Voor Van Gerven is lesgeven een grotere passie dan zelf op het podium te staan. Zij geeft les aan jong en oud in zowel klassiek- als musicalrepertoire. Bij het KunstenHuis Idea afdeling muziek in Zeist leidde ze bijna dertig jaar Het Zangtheater. Voor haar geldt dat er niets leukers is, dan van je hobby je vak maken.

Femke de Graaf / piano

Femke de Graaf begon al jong met musiceren en soleerde op vijftienjarige leeftijd al in het Eerste Pianoconcert van Beethoven. Zij behaalde haar master aan het Conservatorium van Amsterdam waar zij studeerde bij Mila Baslawskaja. Naast haar opleiding tot solo-pianist specialiseerde zij zich in liedbegeleiding bij Rudolf Jansen en opera coaching bij Han Louis Meijer en volgde masterclasses bij onder anderen Roger Vignoles, Kelvin Grout, Graham Johnson en Thomas Quasthoff. Sinds haar studietijd vormt zij een duo met Francis van Broekhuizen en is regelmatig te horen in recitals met bekende zangers. Daarnaast heeft De Graaf een eigen lespraktijk, is repetitor bij koren en masterclasses en is verbonden aan de afdeling educatie van De Nationale Opera, waar zij workshops geeft aan middelbare scholieren.

Jan-Paul Grijpink / piano

Jan-Paul Grijpink studeerde aan HKU Utrechts Conservatorium en het Conservatorium van Amsterdam waar hij zich specialiseerde in liedbegeleiding en opera. Aansluitend op zijn studie was hij werkzaam bij de toenmalige Opera Studio Nederland - nu DNO - en bij de Nederlandse Reisopera. Hij vormt een vast liedduo met bariton Florian Just met wie hij vele prijzen won, waaronder die voor de beste interpretatie van het Schubert-lied, bij het concours 'Schubert und die Musik der Moderne' in Graz. De cd's die zij opnamen voor het label Etcetera werden door de nationale en internationale pers lovend ontvangen. Grijpink werkte daarnaast samen met tal van andere bekende zangers en zangeressen als Thomas Oliemans, Karin Strobos, Henk Neven en Tania Kross. Momenteel is hij als correpetitor verbonden aan De Nationale Opera.

Hans Haffmans / presentator

Hans Haffmans studeerde theologie in Nederland en de Verenigde Staten, woonde twee jaar in Jordanië voor zijn Arabische taalstudie en studeerde klassiek gitaar aan het Conservatorium van Amsterdam. Sindsdien werkt hij voor NPO Klassiek. Voor de Wereldomroep presenteerde hij ruim tien jaar het wekelijkse programma *Live at The Concertgebouw* dat in de Verenigde Staten via ongeveer tweehonderd FM-stations werd uitgezonden. In 2010 won hij met het programma *Viertakt Vroeg* de Zilveren Reissmicrofoon, de jaarlijkse radioprijs van de Nederlandse mediajournalisten. Momenteel presenteert hij voornamelijk radio- en televisieprogramma's voor de NTR. Daarnaast verzorgt hij concertinleidingen, publieke interviews en cursussen voor Het Koninklijk Concertgebouw.

Aimée Hautvast / koordirigente

Sopraan Aimée Hautvast behaalde glansrijk haar bachelor en master klassieke zang aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag waar zij les had van onder meer Maria Acda-Maas, Frans Fiselier en Catrin Wyn-Davis. Ze volgde masterclasses bij gerenommeerde musici als Nelly Miricioiu, Barbrø Marklund, Jane Irwin, Rosemary Joshua en Eva-Maria Westbroek. Hautvast speelde in binnen- en buitenland als solist en koorlid in verscheidene operaproducties en trad als koorlid op met het Groot Omroepkoor begeleid door het Radio Filharmonisch Orkest. Ze werkte daarbij samen met gerenommeerde dirigenten als Bernard Haitink en Giancarlo Andretta. Daarnaast is Hautvast als docente klassieke zang en koordirigente verbonden aan KunstenHuis Idea en heeft een eigen praktijk voor zanglessen. Ook zet ze zich graag in voor ouderen met dementie voor wie ze projecten organiseert.

Primo Ish-Hurwitz / componist

Primo Ish-Hurwitz studeerde compositie aan het Conservatorium van Amsterdam bij Willem Jeths en Meriç Artaç. Zijn werk *Listen* voor stem en ensemble werd in 2022 bekroond met een gedeelde eerste prijs tijdens de International Alba Rosa Viëtor Composition Competition. De concerttour Toonzetters - een initiatief van Ish-Hurwitz - schetst een portret van twintig hedendaagse, Nederlandse componisten. Het daaruit volgende muziekalbum werd door de pers zeer lovend ontvangen. Ish-Hurwitz' muziek werd inmiddels uitgevoerd in gerenommeerde zalen en was te horen op verscheidene festivals in binnen- en buitenland. Naast het schrijven van eigen werken, is hij ook actief als arrangeur. Ish-Hurwitz schreef voor het festival van 2025 het verplichte werk dat tijdens het Young Artist Platform zijn wereldpremière beleefte.

Elsina Jansen / regisseur

Na haar studie theaterwetenschap maakte Elsina Jansen haar debuut met de opera *Nixon in China* van John Adams. Ze werkte als regieassistent en dramaturg en later als regisseur bij onder andere: De Nederlandse Reisopera, Opera Trionfo, Dutch National Opera Academie, het Nederlands Philharmonisch Orkest, het

Rotterdams Philharmonisch Orkest, Domestica Rotterdam, het Noord Nederlands Orkest en het Concertgebouw. Ook werkt ze regelmatig voor AVROTROS. Bij het Luthers Bach Ensemble regisseerde Elsina onlangs een Johannes-Passion. Naast haar regiewerkzaamheden is Elsina als dramadocent verbonden aan de zangafdelingen van diverse conservatoria in Nederland.

Florian Just / bariton

Florian Just begon al op vroege leeftijd met zijn muzikale opleiding bij het Dresdner Kreuzchor en voltooide zijn studie aan de Conservatoria van Amsterdam en Metz bij Udo Reinemann. Hij wordt geprezen om zijn expressiviteit, warme klankkleur, vocale wendbaarheid en veelzijdigheid. Just is dan ook regelmatig te horen op concertpodia wereldwijd en werkte samen met vooraanstaande dirigenten als Jos van Veldhoven, Ed Spanjaard, Reinbert de Leeuw en Markus Stenz. Hij voelt zich thuis in alle genres van het vocale repertoire, van opera en oratoria tot kamer-muziek en liedkunst. Just won de Vriendenkrans én de persprijs van het Concertgebouw Amsterdam en samen met pianist Jan-Paul Grijpink de Schubertprijs op het concours 'Schubert und die Musik der Moderne' in Graz.

Joanna Kacperek / piano

Joanna Kacperek studeerde aan het Chopin Conservatorium in Warschau en aansluitend aan het Royal College of Music in Londen. Ze volgde masterclasses bij een groot aantal gerenommeerde musici waaronder Dina Yoffe, Boris Berman, Nikolai Demidenko, Bernd Goetzke en Krzysztof Jabłoński en won vele prijzen en beurzen. Inmiddels is zij een veelgevraagd pianiste met solo-optredens en optredens als liedpianist in grote zalen wereldwijd. In september 2024 kwam haar debuutalbum *Variations* uit dat door de pers lovend werd ontvangen. Met haar duopartner, sopraan Clara Barbier Serrano, maakte ze in 2024 ook haar debuut in Wigmore Hall, waar zij de 'Jean Meikle Prize' wonnen. Ook in dat najaar wonnen zij de tweede prijs tijdens het Hugo Wolf Wettbewerf.

Inge van Keulen / koordirigent

Inge van Keulen studeerde zang aan het conservatorium Helicon bij Mariola Niedzielska, en volgde daarnaast lessen bij Christiaan Boele en Rebecca Stewart. In 2016 voltooide ze de applicatieopleiding koordirectie voor vakmusici aan het Utrechts Conservatorium, waar zij les had van Fokko Oldenhuis en Rob Vermeulen. Vanuit de wens om zichzelf uit te dagen en door zingen dieper tot de kern te komen en anderen aan te moedigen dat ook te doen, volgde zij diverse lessen en cursussen in onder meer solozang, barokmuziek, methodiek lichte muziek en muziekfenomenologie. Inge is onder meer actief als zangeres, koordirigent en organiseert meezingochtenden in theaters.

Laurence Kilsby / tenor

De jonge, veelbelovende tenor Laurence Kilsby wordt omschreven als 'een van de meest innemende zangers van zijn generatie'. Hij begon zijn zangcarrière als jongensstudent bij de Tewkesbury Abbey Schola Cantorum en maakte zijn solodebuut in de Royal Albert Hall. Recent won hij bij maar liefst drie internationale competities de eerste prijs. Inmiddels is hij regelmatig te horen als liedzanger en als solist in verscheidene opera's en oratoria bij onder andere de Nederlandse Reisopera en het Gabrieli Consort en werkte hij mee aan diverse cd-opnamen. In 2023 bracht hij met pianiste Ella O'Neill zijn debuutalbum AWAKENINGS uit. In 2022 viel hij op het allerlaatste moment in voor de ervaren en geliefde zanger Christoph Prégardien en wist vanaf de eerste noot de harten van het publiek te veroveren.

Chris Koolmees / regisseur

Chris Koolmees studeerde aan de Academie voor Beeldende Vorming Tilburg en de AKI Enschede en startte zijn loopbaan als decor- en lichtontwerper en regie-assistent voor diverse theatergroepen. Sinds 1989 werkt hij als vormgever voor Nederlandse en Belgische tv-producenten, ontwerpt hij decors en leaders. Daarnaast werkt hij als conceptontwikkelaar en vormgever aan tentoonstellingen en ontwikkelt interactieve installaties voor de publieke ruimte en past deze ook toe in zijn theatervormgeving. In zijn werk als theaterregisseur onderzoekt hij nieuwe wegen om klassieke en hedendaagse muziek te ensceneren. Samen met Ekaterina Levental vormt hij LEKS Compagnie en produceert hij kleinschalige muziektheater projecten voor een breed publiek.

Dana Koppes / sopraan

Dana Koppes studeerde Muziektheater Klassiek aan Fontys en rondde haar Master of Music af aan Codarts Rotterdam bij bariton Henk Neven. In 2021 werd haar talent bekroond met de cultuurprijs voor aanstormend talent van Stichting de Steunmast. De jury preeste haar voor haar gedrevenheid en veelzijdigheid in zang, spel en fysieke expressie. Koppes heeft een sterke affiniteit met het vertellen van verhalen door middel van theatrale teksten en klassieke muziek en zet zich actief in om klassieke muziek op een toegankelijke, eigentijdse manier te verbinden voor een nieuw met nieuwe generaties en breder publiek. Koppes maakte in 2024 haar debuut in het Concertgebouw met Mahlers *Das klagende Lied*. Verder vertolkte zij onder meer Mendelssohns *Elias*, Bachs *Hohe Messe* en *Matthäus-Passion*, Fauré's *Requiem*.

Dinant Krouwel / musicoloog

Dinant Krouwel studeerde muziekwetenschap aan de Universiteit Utrecht met als specialisatie liedkunst. Hij is bedrijfsleider van muziekhandel Broekmans & van Poppel in Utrecht en werkt voor hun uitgeverij. Een aantal maal per jaar schrijft hij met grote kennis van zaken over nieuwe uitgaven van bekend en onbekend liedrepertoire in

het ledenblad van de Vereniging Vrienden van het Lied. Als editor werkte hij mee aan de nieuwe uitgave van de liederen van Alphons Diepenbrock. Krouwel begeleidt diverse vocalisten aan de piano en geeft, samen met zangpedagogen, interpretatielessen. Daarnaast houdt hij lezingen op liedgebied.

Monique Krüs / componist

Monique Krüs studeerde psychologie aan de Universiteit van Utrecht en combineerde dat met een voorbereidend jaar klassiek gitaar aan HKU Utrechts Conservatorium. Aan dat conservatorium studeerde ze uiteindelijk zang en herontdekte haar liefde voor opera en nieuwe muziek. Een jaar aan de operaklas van het Mozarteum in Salzburg volgde. Krüs studeerde ook directie bij Vincent de Kort en Jan Stulen, maar is als componist volledig autodidact. Haar ruime ervaring als zangeres is bijzonder waardevol bij het schrijven van muziek voor uiteenlopende projecten. Zo schreef zij onder meer opera, muziektheater, liederen en kamermuziek. Haar composities zijn kleurrijk en veelzijdig en bevatten vaak educatieve elementen. Daarnaast werkt Krüs als vocal coach met individuele zangers*essen, ensembles en koren.

Julia Kurig Yazaki / mezzosopraan

Julia Kurig Yazaki ontdekte al op jonge leeftijd haar nieuwsgierigheid naar en affiniteit met het kunstlied. Ze studeert klassieke zang aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln en ontving beurzen van de Richard Wagner Society en de Hans und Eugenia Jütting Foundation. Aan de Liedakademie van Keulen had ze les van Ulrich Eisenlohr. Masterclasses volgde ze bij onder meer Elisabeth Glauser, Michael Gees en Stefan Irmer. Kurig Yazaki doet graag onderzoek naar de interpretatie van liederen en ontwikkelde een bijzondere liefde voor minder bekend repertoire en componisten*es. Zo gaf zij verschillende recitals met werken van vrouwelijke componisten en Japanse kunstliederen uit de 19e eeuw. Ze vormt een duo met Sofi Simeonidis met wie zij in januari 2024 werd toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Maurice Lammerts van Bueren / piano

Pianist Maurice Lammerts van Bueren studeerde af bij Jan Wijn aan het Conservatorium van Amsterdam en behaalde aansluitend de aantekening kamermuziek. Hij kreeg les in liedbegeleiding van onder meer Graham Johnson en Rudolf Jansen. Voordat hij zich met hart en zien toelegde op liedbegeleiding, was hij voornamelijk actief als kamermusicus. Lammerts van Bueren werkte samen met vele instrumentalisten en zangers als Henk Neven, Ellen Valkenburg en Lilian Farahani. Inmiddels nam hij achttien cd's op, waaronder in 2022 het dubbelalbum *57 MAZURKI* met alle mazurka's van Chopin. Hij is daarnaast als coach verbonden aan de zangafdeling van het Koninklijk Conservatorium te Den Haag en gaf als gast-docent lessen en masterclasses in liedbegeleiding aan het Utrechts Conservatorium en ArtEZ conservatorium.

Anne-Maartje Lemereis / componiste

Anne-Maartje Lemereis schreef haar eerste compositie toen ze vier jaar oud was en is er daarna nooit meer mee opgehouden. Ze studeerde piano en compositie en is momenteel werkzaam als componiste, pianiste, docente en organisator. Lemereis schreef composities in opdracht van diverse musici en ensembles, en is regelmatig als pianist te horen met eigen werk dat zij samen met andere musici uitvoert. Daarnaast is zij als docente compositie en muziektheorie, en als mentor, studiecoach en onderzoeksbegeleider verbonden aan HKU Utrechts Conservatorium. Met componist Remy Alexander verzorgt zij compositie-educatie aan kinderen vanaf vier jaar via Stichting In de Knop. In 2015 startte zij een wijkorkest in Amersfoort waarin iedereen ongeacht niveau kan meespelen. Sinds januari 2024 is Anne-Maartje voor twee jaar de Componist der Nederlanden.

Ekatarina Levental / mezzosopraan

Ekatarina Levental studeerde cum laude af in hoofdvakken zang aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag en harp aan ArtEZ Conservatorium in Enschede, de Hochschule für Musik Detmold en Codarts Rotterdam. Zij is te horen in verschillende operarollen en treedt op als theaterperformer in eigen producties waarbij zij zichzelf begeleidt op harp. Met pianist Frank Peters werkte Levental de afgelopen jaren aan het Medtner Project waarvoor zij alle liederen van de Russische componist Nikolai Medtner opnamen. Met regisseur Chris Koolmees ontwikkelt Levental diverse muziektheaterprojecten, waaronder het autobiografische drieluik *De Weg, De Grens en Schoppenvrouw*. In deze persoonlijke voorstellingen neemt zij het publiek mee op de weg die zij met haar familie aflegde van haar geboortegrond Tasjkent naar Nederland.

Natasha Loges / musicologe

Natasha Loges is een gewaardeerd wetenschapper op het gebied van het Duitse lied, gender, concertgeschiedenis, de relaties tussen tekst en muziek en levens en werken van Brahms en Robert en Clara Schumann. Zij heeft een eigen leerstoel aan het Royal College of Music en is professor musicologie aan de Hochschule für Musik Freiburg. Tot haar publicaties behoren onder andere een aantal uitgaven over Brahms' leven en werk. Momenteel is ze onder andere co-redacteur van drie essaybundels over vrouwelijke pianisten wereldwijd en recent verscheen haar biografie over Pauline Viardot. Loges is buiten haar academische activiteiten regelmatig te horen op BBC Radio 3 - onder meer als liedpianist - schrijft voor het *BBC Music Magazine* en geeft lezingen.

Laurens de Man / piano

Laurens de Man studeerde piano, orgel en bijvak klavecimbel bij respectievelijk Jacques van Oortmerssen, David Kuyken en Johan Hofmann aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij vervolgde zijn studie bij Leo van Doeselaar aan de

Universität der Künste Berlin die hij met de hoogste onderscheiding afsloot. Als pianist en organist won hij diverse concoursen en in 2024 kreeg hij als eerste organist de Nederlandse Muziekprijs toegekend; de hoogste onderscheiding die door het ministerie van OCW aan een musicus, werkzaam in de klassieke muziek, wordt uitgereikt. Voor onder andere het Chimaera Trio speelt en arrangeert De Man kamermuziek uit vier eeuwen muziekgeschiedenis. Verder is hij docent bijvak klassiek piano voor jazzpianisten aan het Conservatorium van Amsterdam en sinds het najaar van 2023 hoofdvakdocent orgel aan HKU Utrechts Conservatorium. In januari 2024 werden hij en mezzosopraan Eline Welle als liedduo toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Susan Manoff / piano - docente masterclass

Susan Manoff is een geliefde pianiste. Ze geeft optredens op internationale festivals en in gerenommeerde concertzalen wereldwijd, waaronder Wigmore Hall, Carnegie Hall, Concertgebouw Amsterdam en de Musikverein in Wenen. Manoff bracht vele cd's uit, waaronder het album *Néère* met Véronique Gens, dat werd bekroond met een Gramophone Award. Zij was als assistent-koördinant verbonden aan de Opéra Bastille en is momenteel professor aan het Conservatoire National Supérieur de Musique et de Danse in Parijs. In 2011 werd ze bekroond voor haar uitstekende prestaties in de muziek. Manoff gelooft in het delen van kennis en ervaring, wat ze met verve doet tijdens de vele masterclasses die ze geeft. Dit jaar is zij een van de docenten aan de masterclass van het festival.

Malcolm Martineau / piano

Malcolm Martineau wordt gezien als een van de meest toonaangevende liedpianisten van het Verenigd Koninkrijk. Hij trad wereldwijd op met 's werelds grootste zangers, waaronder Ian Bostridge, Florian Boesch, Angelika Kirchschrager, Dame Felicity Lott, Ann Murray en Anne Sofie von Otter. Daarnaast heeft hij een aantal eigen concertseries in Wigmore Hall en het Edinburgh Festival op zijn naam staan. Martineaus discografie omvat meer dan honderd cd's, waarvan er vele werden bekroond. Naast zijn concerten is Martineau docent liedbegeleiding aan de Royal Academy of Music in Londen, heeft een eredoctoraat en is International Fellow of Accompaniment aan het Royal Conservatoire of Scotland. Voor zijn verdiensten voor muziek en jonge zangers werd hij in 2016 geridderd.

Claron McFadden / sopraan

Nadat Claron McFadden met onderscheiding afstudeerde aan de Eastman School of Music verhuisde zij naar Nederland en maakte carrière als een van de meest veelzijdige zangeressen van haar generatie. In 1985 debuteerde ze in de productie van Hasse's *L'Eroe Cinese* bij het Holland Festival onder leiding van Ton Koopman, waarna vele operaproducties volgden. Naast haar talrijke operarollen maakte Claron McFadden ook naam op het concertpodium en was te horen in oratoria.

BIOGRAFIEËN

Ze zong veelvuldig in het Concertgebouw in Amsterdam en trad op met het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Residentie Orkest en de MDR- en SWR-orkesten. Verder is zij een graag geziene verschijning tijdens de BBC Proms. Vanwege haar veelzijdigheid wordt zij vaak gevraagd om op te treden met jazzmusici waaronder het Jazz Orchestra of the Concertgebouw.

Janneke Moes / koordirigent

Janneke Moes studeerde zang, directie en compositie aan HKU Utrechts Conservatorium, met als bijvak piano. Als zangeres en dirigent was ze verbonden aan diverse vocale ensembles in onder andere Nederland, Finland en Frankrijk. Moes heeft een grote passie voor zingen en mensen samen laten zingen en is ervan overtuigd dat samen zingen welzijn en een gezonde samenleving bevorderen. Op dit moment is zij dirigent van onder meer Jong MusiCanta, een vocaal jeugdensemble voor getalenteerde jongeren tussen de 12 en 21 met wie zij klassiek repertoire en wereldmuziek brengt.

James Newby / bariton

James Newby is een veelbelovende bariton die door The Times wordt omschreven als 'the master of lieder'. Hij ontving vele prijzen en onderscheidingen, waaronder de prestigieuze Borletti-Buitoni Trust Award, een erkenning van zijn status als opkomend jong talent. Met Mitsuko Uchida luisterde hij de viering van het twintigjarig bestaan van het fonds op met een optreden in Wigmore Hall. De cd *I wonder as I wander* die hij opnam met Joseph Middleton won de Diapason d'Or Découverte en werd in Gramophone Magazine omschreven als een cd die 'de toon zet en Newby aankondigt als een indrukwekkende artiest'. Newby is ook een voormalig BBC New Generation Artist en laureaat van het programma voor talentontwikkeling van het Orchestra of the Age of Enlightenment.

Manuela Ochakovski / zangdocente

Manuela Ochakovski studeerde cum laude af aan de muziekacademie in Iași, Roemenië. Aansluitend op haar studie was zij als operazangeres verbonden aan de staatsopera van Timisoara. Concerttournees brachten haar naar de grote concertzalen in Italië, de Verenigde Staten, Canada, Oostenrijk, België, Luxemburg en Nederland. Op uitnodiging van de belangrijkste Roemeense symfonieorkesten verleende zij haar medewerking aan diverse radio- en tv-opnamen. Naast haar carrière als uitvoerend musicus is Ochakovski actief als zangpedagoge. Haar zangstudio Il Portamento heeft inmiddels een internationale reputatie opgebouwd en trekt zangers uit Europa en zelfs Canada. Zij coacht professionals en geeft ook les aan amateurs.

Waltraud Österreicher / performance coach - docente masterclass

De Oostenrijkse actrice Waltraud Österreicher is een veelzijdig persoon. Ze studeerde af als musicus en acteur en heeft verscheidene films en theateroptredens in binnen- en buitenland op haar naam staan. Haar passie voor mensen en haar brede achtergrond in muziek, theater en psychologie, leidden ertoe dat zij inmiddels een veelgevraagd coach voor musici is. Ze verdiepte zich onder meer in stemgebruik, dictie, pantomime, houding en beweging en groepsdynamiek. Haar kennis en ervaring stellen haar in staat snel de unieke gaven en persoonlijke belemmeringen van een musicus te analyseren en hen te begeleiden op basis van haar eigen methode om professionele optredens succesvoller en interessanter te laten zijn.

Matthijs Overmars / piano

Matthijs Overmars studeerde schoolmuziek en koordirectie aan het Conservatorium van Utrecht. Tijdens zijn studie richtte hij met vier medestudenten de a capella-groep Intermezzo op, die uitgroeide tot een professioneel en internationaal gewaardeerd vocaal ensemble met een eigen concept en signatuur. De afgelopen jaren was Overmars werkzaam als koordirigent, docent muziek, koorzang, handvaardigheid en fluitenbouw aan de Zeister Vrije School. Eerder was hij ook verbonden aan Academie De Wervel, Hogeschool Helicon, het Zeister Kamerkoor en als docent aan de meerjarige dirigentenopleiding van het Utrechts Centrum voor de Kunsten. In 2010 startte hij het projectkinderkoor Spring.

Olga Pashchenko / jury Young Artist Platform

Olga Pashchenko studeerde fortepiano, moderne piano en klavecimbel aan het Tsjaikovski Staatsconservatorium in Moskou, waarna zij haar studie vervolgde aan het Conservatorium van Amsterdam. Inmiddels is Pashchenko een van de meest veelzijdige musici van dit moment die tijdens optredens wereldwijd te horen is als (forte)pianist, klavecïnist en organist. Met haar gepassioneerde persoonlijkheid geeft zij haar spel virtuositeit en een rijkdom aan kleur mee, met een goed oog voor het brede repertoire dat voor deze instrumenten geschreven is. Buiten haar volle concertagenda is Pashchenko docente aan het Conservatorium van Amsterdam en het Koninklijk Conservatorium van Gent.

Kenne Peters / programmeur - jury Young Artist Platform

Kenne Peters studeerde af aan de opleiding Muziektheater van ArtEZ in Arnhem. Sinds 2016 is hij werkzaam als programmeur klassieke muziek bij Musis & Stadstheater Arnhem en combineert deze functie met eenzelfde aanstelling bij Stadsschouwburg en De Vereniging Nijmegen. Daarnaast neemt Peters deel aan diverse jury's, zoals Dutch Classical Talent, De Ovatie (de klassiekemuziekprijs van de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties) en de Keep an Eye Productieprijs. In 2022 was hij gastprogrammeur bij festival Wonderfeel.

Maria Portela Larisch / sopraan

Maria Portela Larisch begon haar muzikale opleiding aan de kooracademie van de Munt in Brussel en studeert sinds 2018 aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln; eerst bij Christoph Prégardien en daarna Kai Wessel. Met pianist Michael Gees als mentor ontwikkelde ze een grote interesse in improvisatie. Daarnaast is ze mede-oprichter van het trio Gilu (sopraan, viool en harp), waarmee ze in 2022 haar eerste solo-cd opnam. Met haar duopartner pianist Jou-an Chen behaalde ze in 2023 de eerste prijs op het interne Liedconcours van de Hochschule für Musik und Tanz Köln en bereikte de eindronde van het Hidalgo Festival in München. Sinds januari 2024 zijn zij als liedduo toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Christoph Prégardien / tenor - docent masterclass

Een nauwkeurige vocale controle, heldere dictie, intelligente muzikaliteit en het vermogen om tot de kern van alles wat hij zingt door te dringen, zorgen ervoor dat Christoph Prégardien een plaats heeft tussen 's werelds meest vooraanstaande lyrische tenoren. Hij treedt op in concertzalen over de hele wereld. Zijn repertoire is veelzijdig en omspannt vele tijdperken: van de barok tot de twintigste eeuw. De meer dan 150 cd's die hij heeft opgenomen, zijn overladen met prijzen. Lesgeven blijft een belangrijk onderdeel van het muzikale leven van Christoph Prégardien. Na vele jaren aan de Hochschule für Musik und Theater in Zürich geeft hij masterclasses voor jonge zangers over de hele wereld en is hij sinds 2004 professor aan de Musikhochschule Köln. Dit jaar geeft hij voor het eerst een masterclass tijdens het festival.

Mark Rogers / piano

Mark Rogers voltooide zijn bachelor aan het Royal Conservatoire of Scotland en studeerde verder aan de Royal Academy of Music in Londen bij James Baillieu, Malcolm Martineau en Michael Dussek. Hij specialiseerde zich in vocale en kamermuziek en volgde masterclasses bij onder meer Christian Gerhaher en Felicity Lott. Met zijn vaste duopartner bariton Florian Störtz won hij de Prix de Mélodie op het Concours Nadia et Lili Boulanger, de publieks- en eerste prijs op het Helmut Deutsch Lieder Concours en de engagementsprijs van ons Young Artist Platform in 2024. Rogers is regelmatig te horen tijdens recitals in heel Europa waarbij hij samenwerkt met uiteenlopende musici. Daarnaast is hij correpetitor aan de Oxenfoord International Summer School en schrijft hij programmatoelichtingen voor Wigmore Hall.

Leo Samama / musicoloog

Leo Samama studeerde muziekwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht en compositie bij Rudolf Escher. Hij was verbonden aan het Utrechts Conservatorium als docent muziek en cultuurgeschiedenis. Aansluitend werd hij docent muziek van de 20e eeuw aan de Universiteit Utrecht. Samama was tevens muziekrecensent bij De Volkskrant en NRC Handelsblad en staat bekend als dé Nederlandse expert op

het gebied van moderne muziek en het muzikleven in Nederland. Hij schreef meerdere artikelen en boeken en geeft met grote regelmaat lezingen en gastcolleges met onder andere de relatie tussen muziek en poëzie als thema. Zijn hoorcolleges zijn te beluisteren op cd's voor Home Academy.

Cécile van de Sant / alt-mezzosopraan

Cécile van de Sant rondde haar studie cum laude af aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam waar zij studeerde bij Cora Canne Meijer. Aansluitend vervolgde zij haar studie in New York. Ze vertolkte wereldwijd een grote verscheidenheid aan operarollen in werken van onder anderen Monteverdi, Händel, Gluck, Mozart, Wagner, Britten en Philip Glass. Daarnaast was zij veelvuldig te horen in oratoria en met orkesten als het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Ter ere van de 90^e verjaardag van Pierre Boulez zong zij diens *Le Marteau sans Maître* met het Nieuw Ensemble onder leiding van Ed Spanjaard. Ook zong zij vele liedrecitals met pianisten als Thom Janssen, Thom Bollen, Nathalie Doucet en recenter met Kelvin Grout.

Sofi Simeonidis / piano

Sofi Simeonidis begon haar muzikale opleiding aan de Sakaria Paliashvili Music High School in Tbilisi, waar zij zich toedeed op piano, liedcompositie en kamermuziek. Al op zevenjarige leeftijd trad ze op met het symfonieorkest in haar geboortestad. Vervolgens studeerde zij piano, liedinterpretatie en -begeleiding in Tbilisi, Detmold en recent aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln bij Ulrich Eisenlohr. Daarnaast won ze verschillende prijzen, waaronder in november 2024 de eerste prijs van de International LiedDuo Competition met Valerie Haunz. Verder ontving zij verscheidene beurzen en volgde volgende masterclasses bij gerenommeerde pianisten als Jan Philip Schulze, Peter Nelson en Paolo Giacometti. Simeonidis vormt een liedduo met Julia Kurig met wie zij in januari 2024 werd toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Florian Störtz / bas-bariton

Florian Störtz studeerde af aan de Royal Academy of Music in Londen. Störtz is een veelbelovend musicus met optredens in concertzalen en tijdens festivals in heel Europa. Daarbij werkte hij samen met vooraanstaande liedpianisten als Graham Johnson en Helmut Deutsch. Hij won vele prijzen, waaronder al tijdens zijn opleiding in Londen voor zijn vertolkingen van opera- en liedrepertoire. In 2023 viel hij op tijdens de International Handel Singing Competition, de Helmut Deutsch Song Competition én - met pianist Mark Rogers - de International Voice-Piano Competition 'Lili et Nadia Boulanger' waar zij de eerste prijs wonnen. Tijdens het festival van 2024 wonnen zij overtuigend het Young Artist Platform. Störtz is alumnus van het Britten-Pears Young Artist Programma en neemt momenteel deel aan het tweejarige programma voor talentontwikkeling van het Orchestra of the Age of Enlightenment.

Lonneke van Straalen / viool

Lonneke van Straalen is een van de meest eigenzinnige en ondernemende violisten van dit moment. Ze is kamermusicus en gastaanvoerder/gastconcertmeester van verschillende ensembles en orkesten in en buiten Nederland. Ze houdt van tradities maar probeert ook tegen het conventionele aan te duwen, steekt soms haar tong uit naar het bekende en wil het liefst een oneindigheid aan smaken verkennen. Van Straalen is oprichter van Internationaal Kamermuziek Festival Amersfoort - tegenwoordig September Me - en van ensemble Pynarello, een orkest dat vernieuwende speelwijzen onderzoekt en introduceert in het muziekleven. Met haar muzikale brouwerij TheDutchBrewhouse gaat ze onverwachte liaisons aan met kunstenaars uit verschillende disciplines. Verder is zij onder meer verbonden aan Splendor in Amsterdam, actief als adviseur bij omroep NTR en als bestuurder van het Amersfoorts Jeugd Orkest.

Fleur Strijbos / sopraan

Fleur Strijbos studeerde aan het Koninklijk Conservatorium Antwerpen bij Anne Cambier en sloot haar master af met de hoogste onderscheiding. Ze vervolgde haar opleiding bij de gerenommeerde sopraan Barbara Bonney aan de Universität Mozarteum Salzburg, waarvoor zij een beurs ontving van de Mitialto Foundation, Stichting Robus en vzw SWUK Vlaanderen. Sinds 2023 is ze artist in residence bij de Koningin Elisabeth Muziekkapel waar zij wordt gecoacht en concerten geeft. Inmiddels heeft Strijbos zich ontwikkeld tot een veelzijdig musicienne met een grote liefde voor de liedkunst. Ze vormt alweer enkele jaren een liedduo met pianiste Babette Craens, met wie zij in 2022/23 werd geselecteerd voor de Udo Reinemann Masterclass. In 2024 werden zij als liedduo toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Ellen Valkenburg / sopraan

Ellen Valkenburg studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag waar zij haar bachelor met onderscheiding afsloot 'voor authenticiteit in de keuze en uitvoering van het programma'. Aan ditzelfde conservatorium rondde zij in 2014 haar master af. In 2012 kreeg ze het Margit Widlund Stipendium toegekend, dat is bestemd voor jonge zangeressen met een bijzondere podiumpresentatie. Als soliste zong ze met het Residentie Orkest, verscheidene oratoriumgezelschappen en gaf concerten voor de Nederlandse Reisopera. Al enkele jaren vormt zij een duo met pianist Maurice Lammerts van Bueren. Met hem en vier andere zangeressen maakt zij deel uit van het Coco Collectief. Met Lammerts van Bueren maakte zij ook de succesvolle cd *Les Apaches* met Spaans- en Franstalig repertoire die lovend ontvangen werd.

Heleen Vegter / piano

Na haar hoofdvakstudie piano bij Frank van de Laar - aan het ArtEZ Conservatorium - bleef het lied een bijzondere aantrekkingskracht uitoefenen op Heleen Vegter.

Ze volgde masterclasses bij onder anderen Elly Ameling, Robert Holl en Julius Drake. Als Britten-Pears Young Artist werkte zij samen met onder anderen Angelika Kirchschrager, Anne Sofie von Otter en Kristian Bezuidenhout. Ze was te horen op internationale festivals en speelde in onder meer Muziekgebouw aan 't IJ en het Concertgebouw. Vegter is initiatiefnemer en artistiek leider van Stichting Leading Lied die het klassieke lied toegankelijk wil maken voor een breder publiek. Sinds dit voorjaar is zij ook artistiek leider van de Schubert Stichting. Buiten haar goed-gevulde concertagenda geeft ze pianolessen in haar privépraktijk in Arnhem en is medeorganisator en bestuurslid van de landelijke graadexamens van de European Piano Teachers Association (EPTA).

Annemiek van der Ven / koordirigent

Annemiek van der Ven rondde haar studie Docent Muziek, met als bijvak klassieke zang, af aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en behaalde cum laude het diploma koordirectie aan het Conservatorium van Amsterdam. Als eerste alt maakte ze een aantal jaren deel uit van het female a capella ensemble Wishful Singing. Vanaf haar studietijd leidde Annemiek diverse koren in verschillende genres. Zij was de vaste dirigent van het VUkoor en dirigeerde op projectbasis ensembles als The Gents en Coqu. Als docente geeft ze lessen en workshops op verschillende basis-scholen om kinderen in aanraking te brengen met klassieke muziek. Daarnaast is ze werkzaam als muziekpedagoog en dirigent bij Vocaal Talent Nederland.

Elles Venhuizen / sopraan

Elles Venhuizen studeert bij Selma Harkink aan het Conservatorium van Amsterdam. Tijdens haar studie is ze als solist te horen geweest in lied- en operarecitals in onder andere het Koninklijk Concertgebouw en het Muziekgebouw aan 't IJ. Dit seizoen zingt zij in de Young Baroque Voices de opera *Dido and Aeneas* bij De Nationale Opera waar ze wordt gecoacht door Rosemary Joshua. Naast opera en lied heeft Venhuizen ook een grote voorliefde voor het oratoriumrepertoire en vertolkte onder meer de solopartijen in uitvoeringen van de *Matth us-Passion* van Bach, het *Requiem* van Mozart en de *Messiah* van Händel.

Irene Verburg / koordirigent

Irene Verburg studeerde zang aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Na haar afstuderen won zij prestigieuze talentenbeurzen, waaronder die van het ministerie van OCW en het Stipendium voor de Bayreuther Festspiele. Verburg is laureaat van de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch en nam deel aan de Wagner Academy. De afgelopen jaren was zij te horen in diverse operarollen, concerten, oratoria en liedrecitals. Ze richtte kamermuziekensemble DUTCHmusicians op, dat voornamelijk voor het ensemble gearrangeerde orkestliederen in kleine, wisselende bezetting uitvoert. Daarnaast werkt Verburg veelvuldig als vocal coach voor het Nationale Kinderkoor en het Nationaal Jeugdkoor van Vocaal Talent

BIOGRAFIEËN

Nederland en dirigeert ze momenteel het Nationaal Jongenskoor. Ze bereidt in die rol concertproducties voor, in samenwerking met gerenommeerde internationale dirigenten als Maris Janssens, Markus Stenz en Philippe Herreweghe.

Jasperina Verheij / mezzosopraan

Jasperina Verheij is een veelzijdig en expressief musiciëne. Momenteel volgt zij de masteropleiding zang aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag. Hiervoor ontving zij een 'scholarship for excellence'. Haar bachelor aan hetzelfde conservatorium sloot ze af met onderscheiding voor 'artistieke en veelzijdigheid'. Verheij volgde masterclasses bij onder meer Elly Ameling en Robert Holl. Verder studeerde zij blokfluit en behaalde een bachelor Life Science & Technology aan de universiteiten van Leiden en Delft. Haar brede interesse in muziek, wetenschap, dans en andere kunstvormen inspireren haar om interdisciplinair te werken. Verheij gaf optredens op grote, Nederlandse festivals en werkte samen met gerenommeerde orkesten en ensembles. In mei en juni van dit jaar staat zij met haar zelfgemaakte solovoorstelling op het Delft Fringe Festival.

Eline Welle / mezzosopraan

Eline Welle begon haar muzikale opleiding al op 6-jarige leeftijd en zong vanaf haar elfde in het Nationaal Kinderkoor bij Vocaal Talent Nederland. Ze studeerde klassieke piano en zang aan het Conservatorium van Amsterdam en volgde tijdens haar masterstudie in Brussel de Internationale Liedmasterclass van Christianne Stotijn. Met het Helios Trio trad ze op tijdens onder andere het Harmos Festival in Portugal en in de Kleine Zaal van het Amsterdamse Concertgebouw. Een recent Mahlerrecital ontlokte uitbundige waardering van de Mahler Stichting. Welle maakt deel uit van het Nederlands Kamerkoor en Cappella Amsterdam en is ook actief als operazangeres. Daarnaast koestert ze een passie voor lesgeven. In januari 2024 werden zij en pianist Laurens de Man als liedduo toegelaten tot de Vrienden van het Lied.

Lars Wouters van den Oudenweijer / klarinet

Lars Wouters van den Oudenweijer studeerde bij Walter Boeykens aan het Rotterdams Conservatorium en vervolgde zijn studie bij Charles Neidich aan The Juilliard School te New York. Hij behaalde eerste prijzen bij diverse nationale en internationale concoursen en debuteerde succesvol met een recital in het Concertgebouw Amsterdam in de serie Jonge Nederlanders. Sindsdien is hij regelmatig te beluisteren op internationale concertpodia in Europa en de VS. Wouters van den Oudenweijer is een veelzijdig klarinettist. De laatste jaren verdiept hij zich in de contemporaine muziek en vertolkt deze regelmatig met diverse internationaal toonaangevende hedendaagse muziek ensembles. De verscheidene cd's die hij opnam werden met lovende kritieken ontvangen. Verder is Wouters van den Oudenweijer als hoofdvakdocent verbonden aan Fontys Academy of the Arts in Tilburg.

Mobiliteit van Broekhuis

Dat klinkt als muziek in de oren!

Bij Broekhuis kunt u terecht voor een auto, bedrijfswagen, fiets of camper! Met al deze producten en aanverwante diensten zetten wij ons elke dag vol enthousiasme in om mensen van zorgeloze mobiliteit te voorzien.

BROEKHUIS

Kom langs of
kijk op [broekhuis.nl](https://www.broekhuis.nl)

DUO 1**Jared Andrew Michaud** / bariton

Jared Andrew Michaud is een opkomende Amerikaanse bariton die internationaal wordt geroemd om zijn interpretatie van het kunstlied. Michaud behaalde cum laude een master in Vocal Performance & Music Education aan het Trinity Laban Conservatoire of Music & Dance. Hij studeerde bij François Le Roux, Susan Manoff en Pascal Rogé en specialiseerde zich in het Franse kunstlied aan de École Normale de Musique de Paris. Michaud was Fulbright/Harriet Hale Woolley Scholar en nam deel aan het Art of Song-programma van het Toronto Summer Music Festival. Sinds 2020 vormt hij een liedduo met pianiste Christina Maria Koti. Als duo wonnen ze meerdere prijzen en gaven optredens in Europa en Noord-Amerika.

Christina Maria Koti / piano

Christina Maria Koti behaalde haar master aan het Trinity Laban Conservatoire of Music & Dance in Londen, waarna zij verder studeerde in Londen en Parijs en zich specialiseerde in liedbegeleiding aan de École Normale de Musique de Paris. Ze volgde masterclasses bij het Heidelberger Frühling Liedzentrum en bij Wolfram Rieger tijdens de Schubertiada. Dit seizoen is zij musician-in-residence aan de Fondation Hellénique. Ze treedt veelvuldig op met haar duopartner bariton Jared Michaud, met wie zij ook verscheidene prijzen won. Koti nam deel aan het Art of Song-programma van het Toronto Summer Music Festival en was een van de liedpianisten van Wigmore Hall French Song Exchange Programme.

DUO 2**Ella Marshall Smith** / sopraan

Na het behalen van een bachelor zang in Nieuw-Zeeland, studeerde Ella Marshall Smith oude muziek aan de Hochschule für Musik und Theater Hamburg. Daar specialiseerde zij zich in muziek uit de 16^e tot 18^e eeuw. In 2024 verleende zij haar medewerking aan diverse cd's waarbij ze samenwerkte met Musica Gloria en het Neumeyer Consort. Daarnaast is zij veelvuldig te horen tijdens concerten in heel Europa, is ze regelmatig te gast bij het Haydneum in Hongarije en zingt met gerenommeerde koren als Chorwerk Ruhr, Vox Luminis, het Balthasar Neumann Koor en verschillende kamermuziekensembles. Smith won verscheidene prijzen en sleepte met haar duopartner Julia Seckler de eerste prijs op de Gustav Mahler Song Competition in de wacht.

Julia Seckler / piano

Julia Seckler begon haar muzikale opleiding op zesjarige leeftijd aan de Pjotr Stolyarsky Music School for Gifted Children. Van meet af aan nam ze deel aan Oekraïense en internationale festivals waar ze werd genomineerd voor verscheidene prijzen en beurzen. Na haar studie aan de Nationale Muziek-academie van Odessa studeerde ze verder aan de Hochschule für Musik Karlsruhe. Daar ontwikkelde ze haar passie voor kamermuziek en het lied verder. Seckler volgde verscheidene masterclasses aan onder meer de Deutsche Lied-akademie en de Hugo Wolf Akademie. Dit jaar rondde zij haar studie cum laude af aan de Hochschule für Musik und Theater Hamburg. Zij won diverse prijzen voor haar vertolkingen van liedrepertoire.

DUO 3**Cecilia Rodríguez** / sopraan

Cecilia Rodríguez studeerde in Spanje en Duitsland en voltooide haar Master in Lied 'Victoria de los Ángeles' aan de Escola Superior de Música de Catalunya. Rodríguez nam ook deel aan verscheidene Young Artist's programma's, de 'Lied the Way' Workshop voor vrouwelijke duo's en volgde masterclasses bij onder meer Dame Felicity Lott, Henk Neven, Graham Johnson, Roger Vignoles en Malcolm Martineau. Haar vertolkingen van het lied werden meermaals bekroond met prijzen tijdens diverse competities, zo won zij onder meer de eerste prijs van de Richard Strauss Wettbewerb en de Liedprijs 'Victoria de los Ángeles' van de International Music Competition 'Les Corts' in Barcelona. Daarnaast is zij te horen geweest in concertzalen in Europa.

Esther Vilar-Portillo / piano

Esther Vilar-Portillo rondde haar studie af aan de Escola Superior de Música de Catalunya. Daar rondde ze ook de masterspecialisatie Lied 'Victoria de los Ángeles' af en is zij correpetitor. Vilar-Portillo nam deel aan de Mastercourse Oxford International Song Festival, Lied the Way Workshop en de Deutsche Liedakademie Trossingen. Masterclasses volgde zij bij musici als Roger Vignoles, Wolfram Rieger, Felicity Lott en Graham Johnson. Daarnaast trad ze op als 'LIFE New Artist' op het LIFE Victoria festival. Recent ontving ze een beurs die haar in de gelegenheid stelt deel te nemen aan het programma voor talentontwikkeling van Schubertiada. Naast haar intensieve muziekopleiding, studeerde Vilar-Portillo ook af als literatuurwetenschapper.

DUO 4**Johanna Killewald** / mezzosopraan

Johanna Killewald behaalde haar bachelor aan de Hochschule für Musik und Tanz Köln en voltooit momenteel haar masterzang aan de Robert-Schumann-Hochschule Düsseldorf waar zij zich specialiseert in het concert- en liedrepertoire. In Düsseldorf heeft zij les van Ursula Hesse von den Steinen en Hans Eijsackers. Beiden hebben een belangrijke invloed op haar artistieke reis als klassiek zangeres. Verder volgde zij masterclasses bij musici als Dame Emma Kirkby en Martin Wölfel.

Lisa Golovnenko / piano

Lisa Golovnenko begon al op haar zevende met pianospelen. Ze studeerde piano en klarinet aan Nationale Muziekacademie van Odessa studeerde vervolgens cum laude af aan de Hochschule für Musik in Karlsruhe.

Ze won diverse prijzen en volgde verscheidene masterclasses van onder meer Teresa Berganza en Brigitte Fassbänder. Ze geeft regelmatig concerten in Duitsland, Frankrijk, Oekraïne en Brazilië. De afgelopen jaren verdiepte zij zich in het arrangeren van liederen bij Harmut Höll en Mitsuko Shirai. Daarnaast was zij correpetitor aan de opera-opleiding in Karlsruhe en de Sawallisch Academie in Grassau. Momenteel is zij docent aan het conservatorium van Karlsruhe, begeleidt koren en is taalcoach.

DUO 5**Guyon Mingelen** / bariton

Guyon Mingelen begon zijn muzikale reis op jonge leeftijd met viool- en pianolessen en koorzang. Hij voltooide zijn bachelor zang aan Codarts Rotterdam waar hij les had van Marcel Reijans. In het najaar van 2024 begon hij ook aan Codarts zijn masteropleiding. Mingelen heeft zich inmiddels al bewezen in het klassieke repertoire. Zo zong hij in de *Messiah* van Händel, het *Requiem* van Fauré, het *Requiem* van Mozart, de *Johannes-Passion* van Bach en Rossini's *Petite Messe Solennelle*. Hij werkte samen met onder meer het Laurens Collegium en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Daarnaast was hij te horen in diverse opera-rollen en liedrecitals, waarbij hij samenwerkt met pianisten om een breed scala aan repertoire te verkennen.

Hugo Maillé / piano

Hugo Maillé studeerde piano bij Cécile Hugonnard-Roche voordat hij zijn master klassieke zang en koordirectie voltooide aan Codarts Rotterdam. Als zanger werkte hij regelmatig samen met professionele koren zoals het Utopia Koor, de Bach Netherlands Society, het Amsterdam Baroque Choir en Les Métaboles. Maillé is mede-oprichter van FONOS, een ensemble van tien internationale, jonge zangers dat onder andere optrad in het programma Podium Klassiek. Zijn grote interesse in ensemblermuziek en voorliefde voor muzikale samenwerkingsverbanden, deden hem doen besluiten zijn passie voor zang en poëzie te volgen en aan Codarts zich verder te ontwikkelen als liedpianist bij Jan Willem Passchier.

DUO 6**Annya Pinto Figueroa** / sopraan

Annya Andrea Pinto Figueroa studeerde zang en muziekeducatie aan de Chileense Universidad de Concepcion. Recent studeerde zij af aan de Escuela Superior de Música Reina Sofía waar zij les had van Ryland Davies, Francisco Araiza en Susan Bullock. Ze nam verder deel aan het Centre de Perfeccionament Plácido Domingo-programma aan het Palau de les Arts Reina Sofía. Pinto Figueroa won diverse prijzen, waaronder de eerste prijs op het Certamen Internacional de Lied y Canción de Concierto en die voor Beste Vertolker van Zarzuela op het Concurso Internacional de Canto Ciudad de Logroño. Ze vertolkte een groot aantal opera-rollen en was te horen in diverse oratoria.

Eva Pavon / piano

Eva Pavon begon haar studie piano aan het Centro Integrado de Música Padre Antonio Soler. Aansluitend studeerde zij verder aan het Real Conservatorio Superior de Música de Madrid waar zij zich specialiseerde in compositie en orkestdirectie bij onder meer Jesús Rueda, Bruno Dozza en Fernando Villanueva. Haar passie voor kamermuziek en zang brachten haar ertoe om correpetitor te worden. In die hoedanigheid werkte ze mee aan de wereldpremière van Barbieri's onuitgegeven opera *Il Buontempone*. Momenteel studeert ze bij de Nederlandse pianist Jeroen Riemsdijk en is actief als arrangeur en liedpianist. Pavon was regelmatig te horen tijdens concerten in grote zalen als in Spanje en Nederland en won vele prijzen.

DUO 1**Kris Ng / sopraan**

Sopraan Kris Ng studeerde achtereenvolgens aan de Chinese University of Hong Kong, behaalde haar bachelor met onderscheiding aan het Conservatorium van Amsterdam en slaagde cum laude voor haar master aan de Dutch National Opera Academy. Sindsdien vertolkte zij verscheidene operarollen waarbij ze optrad met vooraanstaande orkesten ensembles. In 2022 won zij samen met pianist Aaron Ormaza Vera de Internationaal Lied Festival Zeist Prijs tijdens het International LiedDuo Concours in Groningen. Daarop werden zij uitgenodigd deel te nemen aan masterclasses van 2024. Hun samenspel wordt geprezen om zijn gevoeligheid en spontaniteit, de aandacht die zij hebben voor detail en de structuur van de muziek en het vertellen van verhalen.

Aaron Ormaza Vera / piano

Aarón Ormaza Vera studeerde aan het Conservatorium van Amsterdam waar hij zijn bachelorsdiploma behaalde bij Jan Wijn en recent zijn master bij Frank van de Laar. Hij is prijswinnaar van de 8^e YPF European Piano Competition, de IX Stasys Vainiūnas Competition for Pianists and Chamber Ensembles. Ormaza Vera treedt op als solist, kamermusicus en liedpianist. Hij was onder meer te horen in bekende zalen als Het Concertgebouw, Muziekgebouw aan 't IJ en Tivoli-Vredenburg. Met Kris Ng - met wie hij sinds 2021 een duo vormt - nam hij deel aan onze masterclasses nadat zij in 2022 de Internationaal Lied Festival Zeist Prijs wonnen tijdens het International LiedDuo Concours in Groningen.

DUO 2**Cooper Kendall / tenor**

Cooper Kendall behaalde zijn bachelor aan The New England Conservatory of Music in Boston waar hij studeerde bij sopraan Jane Eaglen. Zijn master zang rondde hij af bij Arthur Levy en operacoach Anthony Manoli aan The Mannes College of Music in New York. Momenteel volgt hij de opleiding liedgestaltung bij Jan Schultsz aan de Musik-Akademie in Bazel. In 2023 nam hij deel aan de Academia Vocalis Lieder Masterclass in Kufstein met Robert Holl. Daarnaast volgde hij een masterclass bij Christoph Prégardien in het Beethoven Haus Bonn. Kendall nam deel aan het programma 'Classic Lyric Arts', was te horen tijdens het Aspen Music Festival en het SongFest van de Colburn School of Music in Los Angeles. In 2024 nam hij met pianist Semyon Berezin deel aan de masterclass van Internationaal Lied Festival Zeist.

Semyon Berezin / piano

Semyon Berezin begon al op vijfjarige leeftijd met pianospelen. Hij studeerde aan het Tsjaikovski Conservatorium in Moskou waar hij lessen volgde bij Andrej Pisarev. Hij specialiseerde zich in kamermuziek en liedcompositie en studeert momenteel verder aan de Musik-Akademie in Bazel bij Claudio Martinez-Mehner en Zoltan Fejervari. Masterclasses volgde Berezin bij onder meer Aleksej Nasedkin, Hartmut Höll en Christoph Prégardien. Hij ontving een beurs van het Spivakov Fonds waardoor hij al tijdens zijn studie in Moskou veelvuldig concerten kon geven in de belangrijkste Moskouse concertzalen. Verder trad hij als solist en kamermusicus op in Italië, Japan, Denemarken en Noorwegen. In 2024 nam hij met tenor Cooper Kendall deel aan de masterclass van Internationaal Lied Festival Zeist.

DUO 3**Elisa Maayeshi / sopraan**

Elisa Maayeshi heeft al vanaf jonge leeftijd een grote passie voor muziek en theater. Ze behaalde cum laude haar bachelor zang aan het Conservatorium van Amsterdam en vervolgt momenteel haar opleiding aan de Dutch National Opera Academy. Masterclasses volgde ze bij onder anderen Rosemary Joshua, Lenneke Ruiten, Margreet Honig, Roberta Alexander, Miranda van Kralingen en Ira Siff. In 2024 was Maayeshi finalist van de International Vocal Competition 's-Hertogenbosch, waar ze de persprijs, de Vrienden van de IVC-prijs en een engagementsprijs van de Händelvereniging won. Met pianist Pieter Bogaert deelt zij haar liefde voor het lied. Ze traden onder meer op in Carré, tijdens de Dag van het Lied in 2023 en in Wenen.

Pieter Bogaert / piano

Pieter Bogaert studeerde bij achtereenvolgens bij Pieter bij David Earl in Cambridge, Raymond Fischer in Oxford en Frank van de Laar aan het Conservatorium van Amsterdam. Bogaert is een gepassioneerd kamermusicus en liedpianist. Hij volgde masterclasses bij onder meer Jan Wijn, Boris Giltburg, Elly Ameling, Malcolm Martineau, Gerold Huber en Hans Eijsackers. Samen met sopraan Elisa Maayeshi vormt hij sinds twee jaar een liedduo. Hun liedprogramma's met Franse en Duitse liederen voerden ze uit tijdens vele concerten in Nederland en daarbuiten, onder andere in samenwerking met de Stichting Grote Zangers en de International Vocal Competition. Bogaert is daarnaast pianocoach aan ArtEZ Zwolle en correpetitor bij de Dutch National Opera Academy.

DUO 4**Vassia Alati** / sopraan

Vassia Alati ontdekte al op jonge leeftijd haar passie voor muziek. Als kind kreeg zij pianolessen en zong in het Manolis Kalomiris kinderkoor. Ze studeerde met onderscheiding af aan het Conservatorium van Athene. De Maria Callas Scholarship stelde haar in de gelegenheid om haar studie te vervolgen aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen. Alati volgde masterclasses bij onder meer Margreet Honig, Claudia Visca, Helmut Deutsch en Gabriele Lechner. In 2020 won zij met pianist Yuto Kiguchi de tweede prijs tijdens de International Student LiedDuo Competition en de Vrienden van het Liedprijs, waarna zij diverse recitals in Nederland konden geven. In 2021 namen zij deel aan onze masterclass. Sindsdien zong zij diverse rollen en soleerde bij orkesten in Griekenland, Polen en Oostenrijk.

Yuto Kiguchi / piano

Yuto Kiguchi studeerde als beste student van zijn jaar af aan de Kyoto City University of Arts. Aansluitend studeerde hij aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Wenen, waar hij eveneens met onderscheiding zijn masters piano en liedgestaltung afrondde. In 2020 won hij tijdens de Johannes Brahms International Competition de prijs voor beste liedpianist. In datzelfde jaar won hij met sopraan Vassia Alati de tweede prijs tijdens de International Student LiedDuo Competition en de Vrienden van het Liedprijs, waarna zij diverse recitals in Nederland konden geven. Daarnaast waren zij veel veelvuldig te horen op concertpodia in Wenen en Japan. In 2021 namen zij deel aan onze masterclass. Sindsdien soleerde hij bij het Tokyo Philharmonic Orchestra, en brachten zijn optredens als liedpianist hem naar Japan, Italië, Polen, Oostenrijk en de VS.

DUO 5**Alexandru Suci** / bariton

Alexandru Suci groeide op in een familie met een lange traditie in de kunsten en muziek. Alhoewel hij een grote liefde heeft voor talen, komt zijn passie voor muziek op de eerste plaats. Na studies vergelijkende literatuurwetenschappen en Engels, vervolgde hij zijn opleiding aan de Gheorghe Dima National Music Academy in Cluj-Napoca, Roemenië. Daar behaalde hij drie bachelordiploma's, een master zang én een doctoraat. Hij volgde masterclasses bij gerenommeerde musici tijdens onder meer de Internationale Sommerakademie für Operngesang Deutschlandsberg en het Rossini in Wildbad festival. Suci was te horen in diverse opera's en in liedrecitals. Momenteel is hij assistent-docent aan de lerarenopleiding van de Gheorghe Dima National Music Academy.

Bianca Murariu / piano

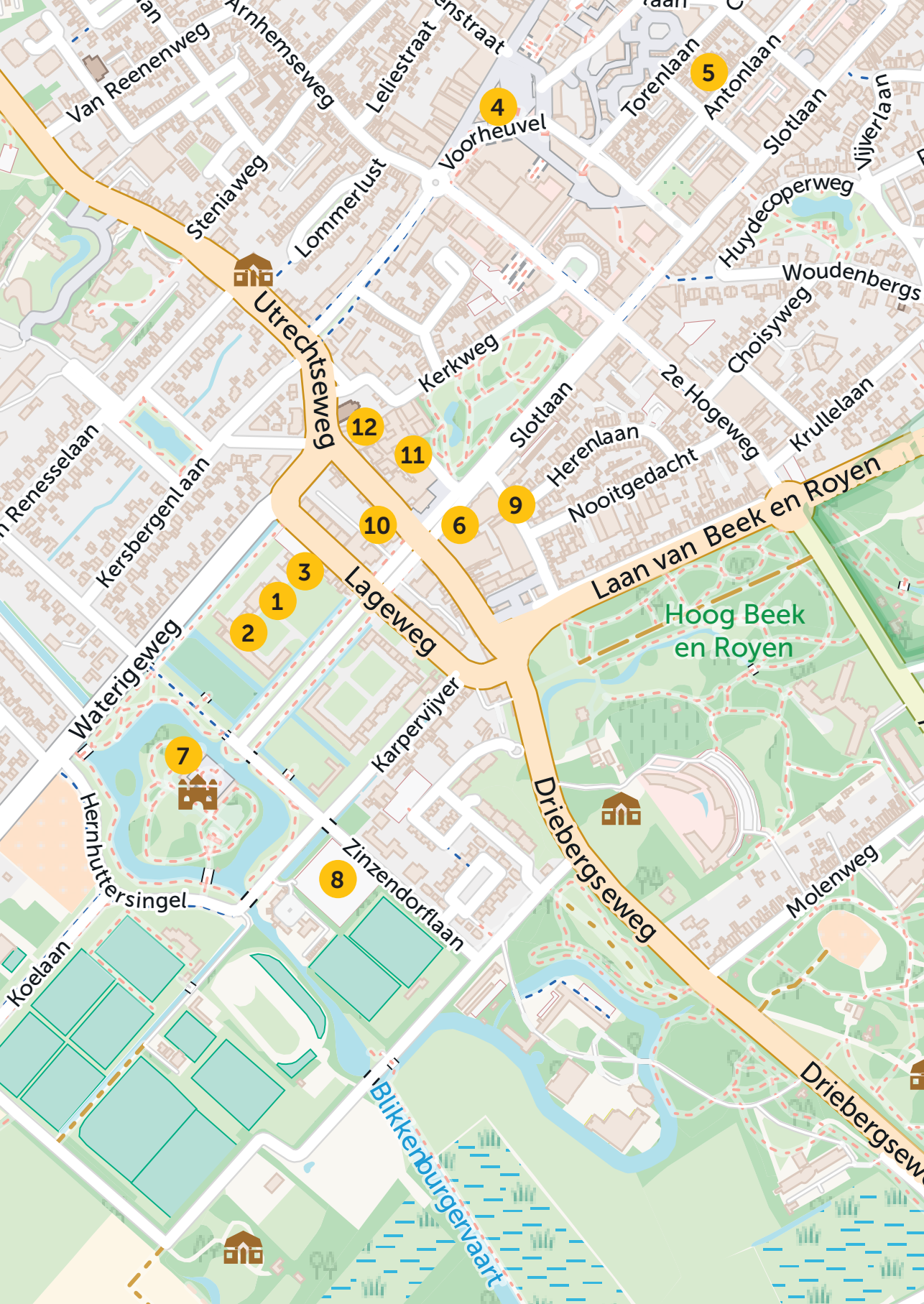
Bianca Murariu studeerde af aan de Gheorghe Dima National Music Academy in Cluj-Napoca, Roemenië en voltooide een master pianoduo aan de Universität für Musik und darstellende Kunst in Graz. Murariu sleepte verscheidene prijzen in de wacht en ontving onderscheidingen van de Roemeense regering en de Roemeense Vereniging in Canada. Masterclasses volgde ze bij onder meer Andreas Henkel, Peter Nelson, Marialena Fernandes, Axel Bauni en Elisabeth Askren. Murariu trad op als solist en kamermusicus in heel Europa en Canada. Momenteel is ze hoofd-docent zang en muziektheater aan de Gheorghe Dima National Music Academy en is verbonden aan de Nationale Opera in Cluj-Napoca. Daarnaast geeft ze veelvuldig liedrecitals met bariton Alexandru Suci.

DUO 6**Noëlle Drost** / sopraan

De Nederlandse sopraan Noëlle Drost (1999) studeerde in juni 2023 af aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag met een 10 en onderscheiding voor 'being an exquisite exceptional artist on all aspects, illuminating herself and everyone around her'. Op dit moment ontwikkelt ze zich tot een veelzijdige klassieke zangeres die ondertussen veelgevraagd is voor lied, opera en oratorium in binnen- en buitenland. Ze sleepte meermaals prijzen in de wacht en was te horen in diverse Nederlandse concertzalen en het Grachtenfestival. Drost volgde de masterclass van Elly Ameling voor het tv-programma *Podium Witteman*. Zij heeft gesoleerd bij Holland Baroque, het Noord-Nederlands Orkest en zong diverse operarollen, waaronder Idamante en de titelrol in 'L'incoronazione di Poppea'.

Jorian van Nee / piano

Jorian van Nee studeert piano bij Frank Peters aan het Conservatorium van Amsterdam. Eerder volgde hij lessen bij David Kuyken en Henk Ekel. Masterclasses kreeg hij van onder meer Igor Roma, Ronald Brautigam en Jan Wijn. Naast zijn pianostudie volgde Van Nee ook compositielessen bij Willem Jeths. Van Nee is regelmatig te horen als solist en kamermusicus en speelde met vooraanstaande orkesten als het Residentie Orkest in Den Haag en Sinfonia Rotterdam. Hij gaf optredens in tv-programma's als *De wereld draait door* en *Podium Witteman* en op NPO Klassiek waar hij live eigen composities speelde. Van Nee won al jong diverse prijzen, waaronder tijdens het Peter de Grote festival en het Young Pianist Foundation concours. Jorian bespeelt een Bechstein vleugel van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

PRAKTISCHE INFORMATIE

LOCATIES

- 1 Grote Kerkzaal**
Evangelische Broedergemeente
Zusterplein 12, 3703 CB Zeist
- 2 Kleine Kerkzaal**
Evangelische Broedergemeente
Zusterplein 20, 3703 CB Zeist
- 3 Koetshuys**
Evangelische Broedergemeente
Zusterplein 2, 3703 CB Zeist
- 4 KunstenHuis Idea**
Markt 3, 3701 JZ Zeist
- 5 Torenlaantheater**
Torenlaan 38, 3701 VK, Zeist
- 6 Theater Figi**
Het Rond 2, 3701 HS Zeist
- 7 Slot Zeist (Brasserie)**
Zinzendorflaan 1, 3703 CE Zeist
- 8 Parkeren (gratis)**
Brouwerij 9, 3703 CH Zeist
- 9 Parkeergarage Figi (betaald)**
Jufferstraat 42, 3701 AG Zeist
- 10 Hermitage**
Het Rond 7, 3701 HS Zeist
- 11 de Azijnmakerij**
Maurikstraat 20, 3701 HC Zeist
- 12 Lokaal Victoria**
1e Dorpsstraat 7, 3701, HA Zeist

KOM OP TIJD

Voorkom dat u zich moet haasten. Er zijn geen genummerde plaatsen. Bezoekers nemen plaats op volgorde van binnenkomst. Neem de tijd als u aan de zaal nog kaarten wilt kopen. LET OP: u kunt uitsluitend met pin betalen. De zaal en de kassa gaan een half uur voor aanvang open.

OPENBAAR VERVOER

Vanaf station Utrecht CS en station Driebergen-Zeist: Syntus lijn 50 en U-OV lijn 51 en 74. Uitstappen halte Het Rond. U loopt in vijf minuten naar de concertlocatie.

PARKEREN

U kunt gratis parkeren aan de Zinzendorflaan (8 op de kaart). Toets voor een juiste navigatie in: Brouwerij, Zeist. Ook kunt u betaald parkeren in de parkeergarage naast Theater Figi (9 op de kaart). Vanaf beide parkeerlocaties is het ongeveer 10 minuten lopen naar de concertlocatie.

ETEN EN DRINKEN

Op loopafstand vindt u een aantal gelegenheden (7, 10, 11 en 12 op de kaart) waar u tussen de verschillende onderdelen van het festival kunt genieten van een hapje of een drankje. Houd er rekening mee dat u vooraf dient te reserveren om verzekerd te zijn van een tafel.

ZIEN WE U IN 2026 WEER?

Terwijl u nog volop geniet van *Toekomstmuziek* in deze 9^e editie van Internationaal Lied Festival Zeist, bereiden wij het festival van 2026 voor. Een jubileumeditie, want in 2026 bestaan we tien jaar! Al tien jaar luistert u in het groene Zeist naar de rijkdom die liederen ons te bieden hebben. Lieder die zo vaak datzelfde groen bezingen en ons raken met hun verhalen. Volgend jaar is de natuur zelf daarom onze hoofdperson. Want we leven *in* de natuur en *zijn* de natuur. En wat kan het lied beter dan ons telkens die ene vraag voorspiegelen: hoe verhouden we ons tot onszelf en onze oorsprong? Voor het festival van 2026 kozen we daarom het thema *Terug naar de natuur*.

TERUG NAAR DE NATUUR

Een snelle blik op het nieuws vertelt ons over warmte-records, gesneuvelde klimaatakkoorden, natuurbranden en stijgende zeespiegels. Tegelijkertijd worden we verleid door reclames die ons uitnodigen er vooral eens op uit te trekken en ons te laven aan natuurvakanties in

bossen, aan stranden en in de bergen. Want we zoeken toch ook de verademing die ons, al is het maar voor even, ons gejaagde bestaan moet doen vergeten. Het tekent onze gecompliceerde verhouding tot natuur en milieu. Tot de wereld waarin we leven en waar we deel van uitmaken. 'Umwelt' heet dat treffend in het Duits. Het omvat alles wat ons omringt: de natuur én onszelf.

Terug naar de natuur is ook de titel van een gedicht van Rutger Kopland. In Nunspeet is de eerste strofe als muurgedicht te lezen vlak bij het station:

Er was een man, ik zeg niet wie
hij was, die hield van de natuur,
althans dat dacht hij, want hij had
gehoord dat daar zoveel te vinden was,
de stilte, vrijheid, blijheid en jezelf
en zo. Genoeg in elk geval om daar
eens heen te gaan. *

De volgende regel van het gedicht luidt: 'En toen hij zijn boterhammen op had?' In de strofes daarna be vraagt de dichter onze houding ten opzichte van de natuur. Is de natuur alleen maar een plek 'waar zoveel te vinden is' dat we er eens heen moeten? Vinden we dan de stilte, vrijheid en blijheid en onszelf? Of dragen we er ook verantwoordelijkheid voor en hebben we er invloed op?

VRIJDAG 15 T/M ZONDAG 24 MEI 2026: INTERNATIONAAL LIED FESTIVAL ZEIST

Van vrijdag 15 tot en met zondag 24 mei onderzoeken we onze relatie met de natuur en hoe onze menselijke natuur haar ziet. Want de natuur is geen 'recreatiepark' waar we voor vermaak en ontspanning kunnen vertoeven. Wij maken er deel van uit en kunnen haar 'maken' en breken. De natuur is ook de inspiratie voor talloos veel mooie liederen van toen tot nu die ons een spiegel voorhouden. Want toen hij zijn boterhammen op had, hoorde de man uit het gedicht de regen, rook het gras onder zijn voeten, het gelach van de mensen en 'de stem van moeder / uil die in de olmen hilde en riep / om hem.'

Ga met ons mee en luister naar de stem van de NATUUR

Henk Neven en Hans Eijsackers

* uit: Rutger Kopland. Gedichten. Amsterdam, Van Oorschot, 1999

COLOFON

BESCHERMVROUWE,
BESCHERMHEER / EREVOORZITTER

Elly Ameling, sopraan

Robert Holl, bas-bariton

Steven Matthijsen, ere-voorzitter

ARTISTIEKE LEIDING

Henk Neven, bas-bariton

Hans Eijsackers, pianist

COMITÉ VAN AANBEVELING

Koos Janssen, vm. Burgemeester Zeist

Maurice Lammerts van Bueren, pianist

Jard van Nes, zangeres

Alexander Rinnooy Kan, vm. lid Eerste Kamer D66 en Hoogleraar Universiteit van Amsterdam

Jos Schillings, directeur HKU Utrechts Conservatorium

Paul Schnabel, vm. lid Eerste Kamer D66 en vm. kroonlid van de Sociaal-Economische Raad

Ed Spanjaard, dirigent en pianist

BESTUUR

Jef Oomen, voorzitter

Wim Bekkers, secretaris

Frans Eggink, penningmeester

Vacature, bestuurslid pr/marketing

Lucie Spreij, coördinatie vrijwilligers, educatie en participatie

MEDEWERKERS

Wilgehof+Sodaar creatieve communicatie, publiciteit, vormgeving en website

Robert Andriessen, **Susan Dorrenboom**, programmatoelichtingen

Mel Boas, fotografie

Yara Deuss, zakelijk leider

Satu Hoogeveen, festivalproducent

Tyche Jacobs, producent Educatie & Participatie

TEKSTEN

Robert Andriessen

Susan Dorrenboom

Hans Eijsackers

Marcel Jansen

Henk Neven

Wilgehof+Sodaar

EINDREDACTIE

Marcel Jansen

Wilgehof+Sodaar

DRUKWERK

Wilco Amersfoort

MET DANK AAN

Internationaal Lied Festival Zeist dankt de onmisbare vrijwilligers, partners, subsidiënten en sponsors.

PARTNERS: Oxford International Song Festival / Schubertiada Vilabertran / International Vocal Competition 's-Hertogenbosch / Vrienden van het Lied / KunstenHuis Idea / Evangelische Broedergemeente / Koninklijk Conservatorium Den Haag / International Student LiedDuo Competition

SUBSIDIËNTEN: Gemeente Zeist / Provincie Utrecht / Gemeente De Bilt

FONDSSEN: August Fentener van Vlissingen Fonds / Carel Nengerman Fonds / De Lancey Foundation Dioraphte / Elise Mathilde Fonds / ELJA Foundation / Fentener van Vlissingen Fonds / Gravin van Bylandt Stichting / kfHein Fonds / het Cultuurfonds / Sena Performers Fonds / Stichting Woudschoten Van Baaren Stichting / Van den Berch van Heemstede Stichting / Van Bijleveltstichting / VSB / Mien van 't Sant Fonds en enkele fondsen die niet bij naam genoemd willen worden.

SPONSOREN: Lisman en Lisman B.V. / Broekhuis Ford Zeist / Bulthaup

internationaal

Lied

Festival zeist

15
24

mei 2026

TERUG

naar de

NATUUR